

Titulus huius quarti libri in quo agitur de sacramentis in
primi. et de tribus primis sacramentis in speciali. scilicet de ba-
ptismo. de confirmatione et de eucharistia. sunt isti. scilicet.

De sacramento in generali.	i.
De cathedrismo et exorcismo.	ii.
De baptismo.	iii.
De effectu baptismi.	iv.
De baptizantibus.	v.
De baptizandis.	vi.
De sacramento confirmationis.	vii.
De sacramento eucharistie.	viii.
De materia eucharistie.	ix.
De forma consecrationis eucharistie.	x.
De questione que fit in eucharistia et quomodo corpus Christi est ibi post consecrationem.	xi.
De accidentibus remanentibus in eucharistia.	xii.
De ministerio eucharistie.	xiii.
De celebratione missae.	xiiii.
De resecuto pingentibus in missa.	xv.
De audicione missae.	xvi.
De visu eucharistie.	xvii.
De impedimento visus eucharistie.	xviii.
De efficacia eucharistie.	xix.

Incipit liber quartus. De sacramentis in communi.
Titulus.

Expeditis p dei gratiam

p modulo tenuitatis mee: tribu
pabo huius summe. f. prima de
p. pceptis. et scda de virtutibus: et vi
cipis. et tertia de peccatis. Restat
vltimus psequi quartis pte eius

Itemque est de sacramentis. Et primo dicendum est de sacramen-
tis in generali. scdo de tribus sacramentis in spali. f. de baptismo
confirmatione et eucharistia. Circa primum primo dicendum
quod sit sacramentum: et in quibus consistat. Scdo dato quod facta
pstant: non tñ in rebo sicut etia in vbo. de variatione verborum
sacramentalium. Tercio de numero et ordine sacrorum noue lo-
gis. Quarto de effectu iporum. Quinto de ministerio. Sexto
de iterato. Circa primum sciendum quod de ratione sacramenti no-
ue legis de q hic est intentio: sunt tria. f. naturalis similitu-
do: ex q habet aptitudinem representandi. Actualis institutio oc-
culte vel expresse: ex qua h ordinatorem determinat respe-
ctu huius significati. Et spualis sanctificatio: ex q h virtus
efficiendi illud signatū. Hec aut tria pplecti expresse diffinitio
sacri. quā ponit Dugo de sancto viat. li. f. de sacram. par.
ix. c. ij. dicens quod sacram est male elementū: extrinsecus oculi
suppositū. ex institutione significans. ex similitudine reprē-
senti et sanctificatio: aliqua grām inuisibilē pferens. Summe
aut in pdicta diffinitione elementū p quacūq; re sensibili.
Oculus vō sumit ibi cōter p qmāq; sensu. in tūdo autē
sumit ibi nō p similitudine pncipatoris. f. eiusdē qualitatis
q: talis si tūdo nō posset esse visibilis ad inuisibilē. s. p
similitudine reprēntis pñ quādā pportionalitātē. vi sic
se habet aqua ad lauandū sordes corpales: sic grā ad spūa-
les. Et aut cō oībo sacris. tam legis nature: q legis scēptē.
q legis noue. q pstant in rebus visibilibus inuisibilē grām
significanti. spale tñ est sacramentis noue legis: q pstant
enim in vbo cū sunt ordinata pncipaliter ad sanctificationē
scificatio vō creature sit p verbū dei. et orōnem. pma Thē-
u. vnde magi sūnt li. iij. di. f. dicit: q facta pstant i duo-
bus. f. in vbo et rebo. q etia duo tangunt in pdicta diffinitio-
ne. Nam res tangunt ibi p hoc qd dī materiale elementū
Verba vō intelligunt p hoc qd dī sanctificatio. q hoc
fit p vbo dei. vi dicitur est. Reuertit etia in factis facta pñ
Dugo. que pñ mōm pphendi pñt sibi rebo. Intencio etia
pferens requiritur que in verbis intelligit.

Secū scdm. f. de variatōib; vborū sacramentaliū q
runt plura. f. vñ liceat variare vba determinata i
alia vba significantiā idē. Rē q nō. vñ pñ theolo-
gos sūnt pñsiderantes baptismū nō ēt: si qd in noie geni-
toris et genit baptizaret. q nō ē data vis nisi noib; psonas
pncipaliter significantib; dicta vō nomia l; p psona suppo-
nā: nō tñ significat modo pncipali: s. pōtus nonones. siue
actus psonales pñ pē. iij. di. ij. q. ij. ar. ij. q. j. c. j. ad op-
positū. et Scō. iij. di. ij. q. ij. ar. iij. Quidā vō canoniste vi-
gost. et Jo. dixerunt q si qd mō pñcio. f. in noie genitoris
et genit baptizaret: baptismus esset. minus tñ esset q reba-
ptizaret sibi additō. Altrū additō vel diminutō impediāt
baptismū. Rñ: q circa oīs istas mutatiōes q pñt in forma
sacrorū pñgere duo pñt pñderari. vñ quidē ex pte eius q
pferat vba: cuius intentio requirit ad factū. vi. i. dicit. Et
ideo si intendat p bñdō additōem: vel diminutōnem aliū ri-
tum inducē: q nō sit ab ecclesia receptus: nō videt pñci sac-
mentū: q nō videt q intendat facere qd facit ecclesia. Altrū
est ex parte significatiōis vborū. cū enī vba opent in sacramē-
tis q tñ ad sensum quē faciūt: oportet pñderare vtrū p talē
mutatiōem tollat sensus vborū debitus. q si sic: manifestus
est q tollit virtutē sacramenti. Circa diminutōem igit scien-
dū q si diminuat aliqd eorū q sunt de sba forme sacramen-
talis: tollit debitus sensus vborū. et ideo nō pñci sacramen-
tum. vnde dicit Dyon. li. de spūsancto. Si qd ita baptizari
pñret: vt de pñcio noib; vñ pñmittat. f. pñm aut filiū
aut spūsanctū. sine pñctione baptizabit. Si aut subtra-
hat aliqd qd nō est de sba forme talis. diminutō talis nō
tollit debitus sensum vborū. et p pñquens nec sacramentū pñ-
tionē. sicut in forma eucharistie: que est. Hoc est enī corpus
meū. ly enī sublatū: nō tollit debitus sensum vborū. et ideo nō
impedit pñctionē: quā possit pñgere q ille q pñmittit
ex negligentia vel pemptu peccet. Circa additōem vō pñ-
derandū est q pñgit aliqd apponi qd est corruptiū debiti
sensus. puta si aliqd dicat. In nomine pñis maioris: et fi-
lij minoris. sicut arriani baptizabant. Et ideo talis additō
tollit virtutē sacramenti. Si vō sit talis additō que non
auferat debitus sensum. non tollit virtutē sacramenti.
Seco nūqd refert vtrū talis additō fiat in pncipio: mo-
dio et fine. Rñ: q nō. vñ si aliqd dicat. Ego te baptizo i no-
mine pñis omnipotentis: et filij eius vniūgeniti: et spūsancti pa-
tris: erit verū baptisma. Et similiter si qd dicat. Ego te ba-
ptizo in noie patris et filij et spūsancti. et beati vgo te adiuuēt
erit verū baptisma. Et similiter si qd dicat. Ego Jhesus ba-
ptizo te etc. hec rō. iij. di. ij. ar. ij. q. ij. c. iij. Quid si vñ
cat. Ego te baptizo i noie pa. et fi. et spūsancti. et bñ vgnis. Re-
spondet q nō est baptizatus. q dicit. f. Cor. j. Nunquid
paulus p vobis crucifixus est. aut in noie pauli baptiza-
ti estis. Seco hoc verū est si in noie beate vgnis intelligatur
baptizari: sicut in noie trinitatis: q baptizamus pñctat. talē
enī sensus prius est vere fidei. et p pñs tolleret virtutē sacra-
menti. Si vō intelligat q addit in noie beate vgnis: nō q
nomē beate vgnis aliquo opē i baptismo. s. vt eius inter-
cessio pñt baptizato ad pñciendū grām baptismalē: nō tollit
pñctio sacramenti. hec rō. vbi ā. Quid si oratio aliq
distinguat p formā baptismi. Rñdet Scō. iij. di. ij. q. ij. ar.
iij. de. ij. Variatione: q nō est baptismus. q distinctio nō po-
test determinare alterā pte. et idē dicit si apponat additō aliq
que nō extat. Altrū corrupto impediāt effectu sacramenti
Rñ: aut est tanta corruptio q nō manet idē sensus aliquo
mō. et tñ nō est sacramentū. aut nō est tanta quin maneat
sensus pñ vñs accomodationem. licet non pñ institutio-
nis prime rectam formationem. sicut patet in puero baldi-
tente. q tamen intelligit. et est exemplū pñ pñci. si dicere
ollī p illi. et tñc est sacramentū si fiat ex simplicitate. nō ex
dignione siue a pñante: siue a pñposit. vñ dicit de pñ. dist.
iij. reuelerit nūcij. Quid si pñgat aliqd infringēdo
linguam pñt ignorantiam dicere in nomine patris etc.
nō est rebaptizandus. quia sanus est sensus. hec Bon. iij.
dist. iij. q. ij. ar. ij. c. Altrū interrupto impediāt. Rñ:
q si sit tanta interruptio vborū q interceptat intentio pñi-
ciantis: tollit sensus debitus. et p pñquens virtutē sacra-

ment. non tamen tollitur quando est ut parus interruptio
q. proferens non aufert intentionem & intellectus. hec Lho.
iij. di. iij. ar. ij. q. iij. c. j. Antrum transposino impediatur
Re? si mutet sensum locutionis que habet ex vi ordinis ver
bor: impeditur virtus sacramenti. ut si dicatur. Ego pa. & fi.
baptizo te in nomine spiritus sancti. quia ex vi ordinis talis est sen
sus. Ego qui sum pa. & fi. baptizo te. quia ex vi verbor
non est sensus q. ego baptizem te sed aliquis in te p. nomine pa
tris & fi. Si aut sensum locutionis non variant non tollit virtus
sacramenti s. m. q. phus dicit. q. nomina & vba transposita
idem significant. hec Richar. iij. dist. iij. q. ij. ar. iij. c. Ant
deinde est etiam intentio. si enim fiat transpositio ex simplici
tate sine erroris cognatione non nocet. ut si dicerem. In
nomine patris & filij & sp. s. Ratio huius est. quia ordo intelli
git in ipis verbis eo q. filius pcedit a patre. & ideo ita non
oportet exprimere ordinem sicut nomina personarum. Si au
tem fiat ex malicia nocet. quia mutare formam ecclesie non est
bonum.

Ita tertium. s. numerum & ordinem sacramentorum
nove legis sciendum. q. sacramenta nove legis sunt
septem. s. baptismus. pfirmatio. eucharistia. penit
tia. extrema unctio. ordo et matrimonium. Sunt enim ordina
ta ad medicandum infirmitates spirituales. que sunt septem. Est
enim infirmitas pene et culpe. Infirmitas culpe est triplex.
s. originalis: ptra quam est baptismus. Actualis mortalis.
ptra quam est penitentia. Et actualis venialis ptra. qua est
extrema unctio. Defectus aut pene est quadruplex. s. ignora
tia. ptra quas est ordo. in quo tradit potestas discernendi.
Infirmitas ptra. qua est pfirmatio. Adhuc ptra quam est
eucharistia. & ex his ptra pceptis: ptra quam est ma
trimonium. Dec enim quatuor vi dicit Beda ex peccato nobis
inflicta sunt. Sciendum enim s. Rich. iij. di. xliij. q. iij.
ar. j. c. ij. q. semper digne recipienti sacramentum ordinis con
fertur aliqua illuminatio contra ignorantiam que est in hoie
ratione peccati originalis tñ. s. enim semper apparet in effectu
hominem illuminatorem recepisse talem: illa tamen illumina
tio totam illam ignorantiam non tollit: sed remittit. Sic aut
quodlibet predicor sacramentorum unum sacramentum ab vna
pfectione finis. sicut dicitur vna vniuers. q. licet in ipa ge
nerantur plura: totus tamen quod ibi gerit ad vnum signifi
candum: & efficiendum ordinatur. Primum autem ordinatur
illa sacramenta que respiciunt pmitter omnes. puta bap
tismus. confirmatio. eucharistia. penitentia. extrema unctio
Postea que respiciunt specialiter aliquos. ut vltima unctio. or
do & matrimonium. Inter prima vbi quinq. pmo ordinatur il
lud quod est sacramentum intrantium. s. baptismus. Vltimo
illud quod est ex euntium. s. extrema unctio. media autem
sunt progredientium inter que primo ordinatur illud quod
pertinet ad gratie collationem pferuandem. s. pfirmatio. secundo il
lud quod est ad eius augmentum & roborandem. s. eucharistia
tercio illud quod est ad eius (si sit amissa) reparandem. s. pe
nitentia. Inter vltima vbi duo. primo ordinatur illud qd re
spicit pfectos. s. ordo. scdo illud qd respicit imperfectos. s. ma
trimonium. Dubitaret aut aliqd de asperione aque benedi
cte: an sit sacramentum: p eo q. est ptra peccata venialia reme
diu? Re? q. non est sacramentum. quia p asperione a que ben
dicte remittuntur venialia p modum meriti: in q. tñ. s. excu
tat motu voluntatis sine seruorem charitatis: p que fit remis
sio pctor venialium: non tanq. p vni sacramentum. sacra vbi signi
ficant rem sacra: vbi sacramentum actu p virtute sacramenti: non
p modum meriti. hec Rich. iij. di. j. q. j. ar. iij. c. j. s. m. aut
Lho. iij. dist. ij. q. j. ar. ij. c. vij. aqua benedicta ordinatur ore
cte ad tollendum impedimentum. vñ dat s. neq. tñ demoniū: & ve
nialia: & omne qd pot impedire sacrorum effectum. vñ non est sac
mentum: s. qd dda sacramentalia. qñ dispositio qd ad sacra. Et
nota q. cu aqua non benedicta addit aque benedicta fit s. m. bo
nau. iij. di. xij. q. ij. ar. ij. c. tota benedicta. & idē ē de oleo
non psecrato. ex te p. ecc. q. in duobus. Et idē dicunt Lho.
iij. di. xij. q. j. ar. ij. q. vj. c. ij. & p. iij. di. xij. q. ij. ar. ij. q.
ij. c. ij. Dubitaret etiam aliqd de iuramento. vñ sit sac
mentum. cu voce pnter sacra iuramenti? Re? q. bz quādam
habitudine ad res sacras. in q. tñ. s. est pnteratio qd a sacra

vel aliquid sacrum. & ex hoc dicit iuramentum esse sacrum. non
eadē ratione qua nunc loquimur de sacramentis: s. equi uoce
sumptio noie sacramenti vel anolo. i. c. s. m. diuersas habi
tudines ad aliquid vñ qd est res sacra. hec Lho. iij. q. ix.
ar. j. c. iij.

Ita quartum. s. effectum sacrorum sciendum q. effectus
sacrorum nove legis est duplex. vñus principalis. s. q.
gratia gratumfaciens: ad quā principaliter ordinan
tur. Alius secundarius pambulus. vbi dispositio & ordinatio
ad vltiorē pfectionem. s. gratia gratumfaciens. Et iste dicitur
caracter: vel aliquis ornatu aie in sacramentis in quibz s.
imprimatur caracter. Dicitur aut sacramenta causare duo p
dicta s. m. Lho. iij. di. j. q. j. ar. iij. non quasi faciāt ea in a
nima. sed quia virtus rei suscipientis sacramenta afflūt ad
infundendum illa ex ordine sue. Adhuc. vñ. Qui cre. & ba
pti. fue. sal. erit. Unde dicit aug. iij. de ciuit. dei. c. vij. q. spiri
tus sanctus operatur intrinsece: vñ valeat medicina q. ex hōie
extrinsece. Afflūt aut ad hoc tñ virtus vñus merito p
s. o. m. xpi. vñde sup illud Ro. v. In similitudine pueri
tationis Ade. glo. Ex latere xpi. plurimum sacramenta. s. aq
ablutionis: & sanguis redemptionis: p que saluata est eccle
sia. & specialiter de baptismo habet de p. di. iij. p. p. & ex
te bapti. maiores. s. cūte. Si querat. quid sit caracter:
put hic accipit. dicendum q. s. m. q. elia pot ex scriptis magis
stroz caracter est quoddam spirituale signū anime dignū
impressum gratie significatiuū: & quā est te se ad gratia
dispositiū rei cuius gratia est & similitudo pfiguratiuū: et
p. tñ. s. m. fidei statu distinctiū: reddēs hoīem hñz ipm
spūaliū actū pñyngatiū cuiusmodi sunt mīstrato vñ
receptio sacramentorum. & indelibiliter pmanētiū. Et Aug.
Caractere semel impresso nūq. aliqd eo carebit. hoc aut vñ
rū non esset: nisi p sacramentū illud aliquid pēmiū aia reu
peret. Quia vñ de vñ dicitur est caracter est signum distinctiū
populi dei s. m. statum fidei. ideo imprimi tñ in sacramen
to recipientibz determinatū fidei statum. Triplex autē ē
status fidei in ecclesia militante: & s. m. hoc est triplex: vñ
ctio. sicut in exercitu. Prima cōis totus exercitus ab alio
exercitu. scda specialis militū a popularibz. tertia specialis
ma dūcis ab vtriq. Prima respicit statum fidei gignēde
& hoc fit p caracterem baptismi. scda status fidei defendēde
ab aduersariis. & hoc fit p caracterem pfirmatiōis. tertia flu
tum fidei multiplicāde in alijs: & tenēde. & hoc fit p carac
tem ordinis. Prima est honoris a malis: seu fidelitū ab in
fidelibus. scda fortium ab infirmis. tertia clericor a laycis
hec Lho. iij. di. vj. p. j. ar. iij. c.

Ita. v. s. ministros sacramentorum querunt plura.
s. vñ potestas m. mīstrij pueniat enā malis in sa
cramentis. Re? q. sic. quēdā enī sunt de suba sacra
mentis. & hec omnia sacramenta euacuant. quēdā vñ de con
gruentia. & hec si omittant: non euacuant. bonitas vñ mī
stri te congruentia est: non de substantia. Nam ea q. sunt de
substantia oportet esse certa. bonitas vñ mīstri incerta ē. nō
si deū nō mīstr sacra. vñ aug. sup illud Jo. j. Sup quē vide
rio tñ. dīc qd inq. tñ facit mīstr malus: vbi bon? & dīc
& habet ex p. di. iij. baptismus. Ad hoc enī est ar. c. di. c.
romanus pontifex. & c. di. q. uor. c. sequēbz ad dīctū. c. ro
manus pontifex. & p. lūo alijs. Struz scitas mīstri opē
aliqd ad effectū sacra. hoc est querē vtrum sanctor mīstr
meliorē effectū sacramenti faciāt. Re? q. nō. vñde aug. super
Jo. tractatu. v. & habet ex p. di. iij. cū baptizat malus. nō
dat tñz impar baptismus. p impareos ministros. hoc idē
enām pbat in pluribz alijs. c. eūsdē dist. Sciendū ta
men q. in sacramēto quēdā sunt substantiales: & in his non
plus valet operatio boni mīstri: q. mali: q. reus ibi opē
vñ actor. homo vñ mīstr. quēdā vñ non sunt substantiales vñ
sacramentalia. s. oratōes et hñoi. & in his potest valere san
ctitas & bonitas mīstri. & hoc p accūs. nō p te q. tñ. s. ad ali
qd effectus accūsatores sacro nō essentiales s. m. p. iij. dist. v.
q. iij. ar. j. q. j. & iij. c. Rich. iij. di. v. q. iij. ar. j. c. Et dīc
dū q. illud qd est effectus sacramenti non impeditur orat
ione ecclesie vel mīstri sed solum passione & merito p. m. i
us vñus operatē in sacramēto vñ dīctū est. vñ effectū sacra

Titulus

Prímus

mentū nō datur melior: p̄ ministrū meliorem. aliquis tamen
angetur in imperatū p̄t recipienti sacramentū p̄ teionem
ministrī: sed nō ministrū nō opatur: sed imperat operan-
dū a deo. sancti enī innumerū aliqñ baptizandū obtinuisse
p̄ quos baptizandū sanitatē corpus. v̄ sanctus Siluester
Constantinū mūdātōem lepre. Alij mali peccatū dispō-
sando sacramenta. R̄? q̄ sic. nō aliquis in agendo peccat
ex hoc q̄ opat̄ nō fm̄ q̄ oporet. v̄ p̄ p̄m. v. eth. eēt aē
puemēs v̄ ministrū facientē sit iustū: tū mūdū. quia mi-
nistrū debent nō p̄formari. fm̄ illud Leui. xix. Sancti er-
unt. r̄ ideo nō eēt dubiū qm̄ mali exhibentes be ministrōs
rei. r̄ ecclesie in dispensatiōe sacroz peccent. et q̄ hoc p̄m
p̄net ad irrequerentiā rei: r̄ p̄minatiōe sacroz q̄m eēt
ex ip̄e p̄t hōis peccatoris. h̄ scēa fm̄ se r̄ uicōtaminabitā
sunt. p̄ns eēt q̄ tale peccatū sit mortale ex genē suo. hec tho.
iij. di. v. q. ij. q. ij. c. r̄. ij. q. iij. ar. vi. c. Alij
malus minister cui offert puer baptizandus in piculo mor-
tis eēt sit p̄p̄tor. R̄? v̄ r̄. vbi agit de his q̄ requirūt ex
p̄te baptizantū. Alij suscipiēs sacra in malo ministrō
peccat. R̄? q̄ ille q̄ ad sacra accedit suscipi. qd̄ sacra in a
ministrō ecclesie. nō inq̄m eēt talis p̄sona: ideo inq̄m eēt mini-
ster ecclesie. r̄ ideo qd̄ minister ab ecclesia tolerat ille qui
ab eo suscipit sacramentū nō p̄miciat eius peccato. h̄ p̄miciat
ex ecclesie q̄e tanq̄ ministrū exhibet eum. vide nō peccat
in hoc: nisi forte p̄ accedens: p̄municādo eius peccato: vel cō
sentiendo. si hocip̄o faues ei. vel foneat eum in peccato. v̄
de dato etiam q̄ malus p̄b̄r peccat: sacramentū p̄ferendo: n̄
ei oportet q̄ tūmens vel peiens ab eo. etiā p̄ter cām neces-
sitatis peccat: p̄ter duo. p̄rimo: q̄ nō p̄t eēt certus q̄ il-
le sit in p̄cō mortali: cui ip̄ass. cooq̄at ministranti iusticia-
rōes impj. scō q̄ perit q̄o in illū eēt. q̄ sacra a suo p̄b̄ro re-
cipe debet. nec p̄ hoc cogit: nec inducit eū ad peccandū. q̄ ille
reddere p̄t nō peccando. qd̄ debet. Si v̄ ab ecclesia nō ro-
lerat. puta cū te gradatē: suspendit vel excommunicat: q̄ ab eo
recipit sacra. q̄ p̄miciat peccatū ip̄i: nisi cū i necessita-
te suscipit ab eo baptizandū. hec Tho. iij. dif. v. q. ij. ar. iij.
q. v. o. r̄ p̄. iij. di. v. q. ij. ar. iij. q. ij. o. Alium angelū
possunt esse ministrī sacramentoz. R̄? v̄ s̄. dicit̄ eēt. tota
v̄tus sacroz a passione xp̄i deriuat: que eēt eius fm̄ q̄ hō
mo: cui in natura p̄formant homines: nō angeli. h̄ fm̄ pas-
sionē dicit̄ modicā ab angelis minotatū v̄ p̄s ad debere.
iij. r̄ ideo ad homines p̄net dispensare sacra: nō ad ange-
los. Sciendū tñ q̄ sicut potentia suam nō alligant deus
sacramentis: q̄ possit sine sacramētis effectus sacroz p̄fer-
re. ita etiā potentia suā nō alligant ministris ecclesie. qm̄
etiam angeli possunt veritate ministrū p̄ferre in sacramētis.
q̄ boni angeli sunt nunciū veritatis: ideo si aliq̄ sacra
tale ministrū a bonis angelis p̄ferret: rati eēt dūdū. q̄
p̄sare d̄z hoc fieri auctē diuina. sicut qd̄ templā dicit̄ mi-
nistrō angeloꝝ p̄ferat. v̄ q̄ remonē: qd̄ sunt sp̄s mē-
daci: aliq̄ sacramētā ministrū exhiberent: nō esset ratum
habendū. hec tho. iij. di. v. q. ij. ar. iij. q. i. o. r̄. iij. q. iij.
ar. vii. c. De intentione r̄ fide v̄r̄ regram in ministris sa-
cramentoz. vide. f. vbi agit de his q̄ requirūt ex parte ba-
ptizantium.

Itca lectu. s. iter ad eam sacros querit plura. s. vix
possit iterari. Itz tria sacramenta penitus iterari n
possunt. tibi. s. baptisimus. t. ordo. i. q. j. qd h
in prin. sit iter pfirmatio. de pfe. di. v. dictu est. t. c. de ho
idua. q. n. pnt iterari. ideo nihil facit q. iterat. q. vo no vo
beat. ideo q. facient iterat grauissim peccat. Reliqua vo q
tuor iterari possunt. s. marnoniu. xxxi. q. j. aperit. et. c.
fe. Item eucharistia. de pfe. di. ij. quodis. Itz penitencia e
de pen. t. re. o. mo. Item extrema vntio. xxxv. di. vltis. Itz
ait hoc e. q. nullis sacramental nec sacramenti qd habet
effectu ppterit debet iterari. q. omdere sacramenti no fuit
se effectus ad faciendu illu effectui. t. si fieret iniuria illi fa
mento. i. q. j. qd quida. Sacramenta aut qd habet effectui
no ppterit. pot iterari sine iniuria. vt effectus pccatis mri
to recuparet. q. s. pma tria effectus habent ppterit. impm
ent caracere indelebili in aia. q. ex q. femel impmte. ampli
no potest impm. Itz ille effectus pimus sine quo nihil fit e

perpetuo. ideo nō pñt nec dñt iterari ⁊ qz etiā sic statuit
dn̄s. vnde si aliquis resuscitaret: nō esset rebaptizandus: p
reordinandus: vel reconfirmandus. Secus autē est de alijs q
tuor sacramētis. Probat hoc diuersitas aū Aug⁹. xxxij. q.
viij. lēte. ⁊. j. q. j. q. quidā. Quidā autē dicūt: q nullū sacra
mentū est iterandū. p qdō facit aug. dicens. Nullū sacra
mētū est iniuria faciendū. q nullū sacramētū est iterandū. qz d
tali iniuria loq⁹ te pfe. di. iij. oñdē. Concordandū qz pōr
dicit in ius pñdicū q sacramētū iterari possit: intelligit di
plicitē. vno mō respectu eiusdē sumentis. ⁊ sic verū est. q
supdicta quor sacramenta pñt iterari. qz ab eodē posuit
pluries sum. Alio modo respectu eiusdē effectus. ⁊ sic verū
est qz enā illa quator iterari non debent. si enī iterarent at
eundē effectū in numero: ad quē pñs fuissent sumpta ⁊ col
lata: fieret ip̄so iniuria: ac si fuissent pñs ab effectu suo va
cuas: cum tñ qz habeat fuisset effectū. nisi alit impediuntur ex
p̄te sumentis. Iterari tñ pñt ab eodē ab effectu nouū sine in
iuria sacramenta. rōne pñcta. Que est pena iterato p̄ferē
tio baptismus. Rñz qui facient aliqū rebaptizauerūt pñi
Dofit. i. te apostolus. talis si sit clericus est fm canonē te
ponendus. ar. te pfe. di. iij. eos quos. ⁊. c. qui bis. si sit lay
cus est excoīcandus: ⁊ pena grauior placendus. vt dī ibi
dēti. nec potē. ordinari. vnde enā aculmō qz mūltifur
prebuit facient pñs rebaptizantia si publicū sit: nō rebz ad
ordinē p̄moueri: nisi religioē intret. vbi fauore religioē
potest secū dispensari. Si vō sit occultū: cū te pena pñmū
egerit: p̄moueri pōt. extra te apostol. ex lēteraz. Si vō re
baptizauit ignoranter ignorantia faci: exhibita rebz diti
genia oīmode excusat. Si autē ignorantia iuris. nō excusa
tur. quia talis ignorantia in talibz non excusat. Scdm le
ges vō q rebaptiz at est si sit laycus recipiendus. Si vō sit
p̄sbit est tanq⁹ indignus a sacerdotē reponendus. l. ne
san. ba. usē. l. j. Que est pena suspēctis iterato bapti
smū. Respondeo. fm leges vidēt esse recipiendus. vt i p
dicta. l. fm vō canonē q sponte vel coacte pñdionaliter fu
erint rebaptizati: nō possunt promoueri. Est idem intelligē
si ignorantē. ⁊ postea cum sciuerint ratum habuerint. di.
l. p̄firmandum est. ⁊. j. q. j. p̄uenientis. ⁊. c. qui in quali
bet. Hoc autē fuit statutū. ppter reuerendū sacramētū ⁊ re
testatōem iuramentū sacramētū. In habitu tñ clericali te
ben ē isti viuere. ⁊ sic renebbt pñleq⁹ cler. cale. dist. lxxxij.
dictum. ⁊ te pfe. dist. v. dictum. Qui autem ignorantē fue
runt rebaptizati sicut interdiz sit te pueris. vel coacti abso
lute possunt. p̄moueri te iure fm aliquos: ex quibz est Dofit.
fm vō alios te dispensatōne ep̄i. ⁊ hoc est iuris fm gōf
fre. ⁊. j. q. iij. placuit. te vtriusq⁹ habet. d pfe. di. i. q. eos q
obuiare tñ predictis videm⁹ te pfe. dist. iij. c. qui bis. vbi
dicitur. Si quis est ignorantē rebaptizatus nō indiget p
co penitere: sed tamen irregularis est. ⁊ nō potest p̄moueri
nisi necessitas magna cogat. Respondeo fm Bar. hoc intel
ligit te ignorantia iuris te excusat: cum dicat qz ta
lis nō indiget p co penitere. supplet: verū est tantū quantū
als. Scdm Dugo. vō intelligitur non tñ te ignorantia iu
ris: sed enā facti. ⁊ factum fuit hoc olim in odium rebaptiz
tiū. sed hodie bene possunt tales promoueri: quia tales om
nino excusat ignorantia facti. ⁊ te responsiones habent in
glo. dicit. c. qui bis. ponunt enā a Dofire. pñm in sum.
sua n. te sacramētis nō iterandis. Quos vō dicitur ibi pñ
si necessitas cogat. ⁊ addit qz imminente necessitate: est cum
talibus per episcopum dispensandum. Scdm autē Sco. iij
di. vj. q. iij. art. j. q. ij. illuz. c. qui bis. cum accipiat⁹ ex
pennalis Theodori ep̄i cōtinnari. infingere nō potest it
regularitatem nisi forte dicat qz omnia. c. gramano in cor
pore decretorū incorporata: sunt a papa p̄firmata. hoc tñ nō
est manifestū. sic ē manifestū. qz oīa q sunt in corpore decretali
unq sunt per papam confirmata: hoc enim patet p̄ problem
um Grego. ix. ⁊ p̄ problemum Bonifa. viij. Et si dicitur
licet illi episcopos nō potuerit ius illud condere: inuit t
amen papaz illud ius condidisse. cum dicit fm canonē. Res
pondeo. glossator: deberet offendere vbi sit sup hoc editus co
nōi. ⁊ hoc non facit. potest ergo dici. qz ignorantia iurim
do sit p̄babil: a sicut excusat totaliter cōtinentem a pena iur

baptis. ordo et gfirmat. pñis no iterant

regularitatis: ita et suscipiendum. Vniuersaliter enim pena canonica non incurritur nisi a latore canonis inferat. Vbi ergo non inuenitur ex vi verborum inflecta. dicendum est. q. nulla est. verba enim constitutionis penali: non sunt amplianda: sed potius restringenda secundum regulam iuris. hec Scotus. Vbi supra. Quod autem dictum est de rebaptizato: intelligendum est etiam de reordinato: vel reconfirmato. ar. dist. lxxviii. c. i. et de pse. di. v. dictum. et dist. l. presbiteros. Ita dicunt canonici. Sed Scotus vbi supra in fine dicit contrarium: cum non inueniat expresse in iure irregularitas inflecta per iterandam confirmationem. et hoc confirmat per illud. c. dictum. vbi infligitur pena per iterandam confirmationem. et non pena irregularitatis. Et magis inuenitur oppositum. scilicet exercitii officij clericali. De pena etiam talibus imponenda dicitur infra cum de mensura satisfactionis agitur. Quod de illo qui dubitat probabatur: vtrum sit baptizatus vel confirmatus vel ordinatus. Respondeo sine periculo propter tale dubium: potest baptizari: or dinari: et confirmari. quia non intelligitur iteratus quod ne scatur esse factum. de pse. dist. i. solennitatem dedicationum et de pse. dist. iij. si nulla. et extra de pres. non bapt. veniens. Vnde si habita diligentia requirendo. si a familiaribus eius: et notis de eo per aliquos sciri non possit q. baptizatus fuerit intrepide rebaptizari poterit. de pse. dist. iij. cum itaq. quinimo etiam tenetur et debet in dicto. c. si nulla. vnde in tali casu: quia illud est signum probabile q. non sit baptizatus: cum qui baptismum iterat ignorans totaliter excusat debet autem tunc conferens baptismum his verbis vti. si es baptizatus: non rebaptizo te. sed si non es baptizatus: ego te baptizo in nomine patris et filij et spiritus sancti. extra de bapt. c. ij. et eandem formam seruet in alijs. Quomodo de alijs constabit probabiter q. baptizatus sit. Respondeo vni us hominis testimonio. Nam de baptismo et confirmatione credi testimonio vnius hominis. secus est de ordine. dist. lxxviii. affros. et est ratio secundum Gregorium. i. q. i. §. ecce cum hoc notis. quia circa talia. scilicet que etiam ad alios ordinantur. vnde est ordo maioris periculum vertit. di. xlii. quiescamus. hoc notatur dist. iij. placuit. in glo. Et si inueniatur infans expostus: et a quo sit expostus nesciatur penitus: nec cum eo signum vel vestigium inuenitur: q. baptizatus sit. nunc quid est talis baptizandus absolute: vel sub conditione. Respondeo talis est baptizandus: quia in dubio quisque baptizari debet. de pse. dist. iij. paruulos. et c. si nulla. Quia tamen non est certum cum non esse baptizatum. ideo ad vitandam omne periculum baptizandus est sub conditione. Vt predictum est. Quid si aliquis pbat se esse ordinatum quo ad speciem facti. tamen alius excipit contra eum dicens eum non fuisse baptizatum: nunc quid crederetur tunc vnius testimonio baptismum? Respondeo. dicit Hugo. q. quando non est in preiudicium alij: creditur. alij autem non. vnde non posset quis de baptismo suo testimonium facere per vnum si quis sibi legatum esset siue relictum sub hac conditione. scilicet si baptizatus esset. quia scilicet fieret preiudicium heredi. de pse. di. iij. placuit. in glo. Quid si dubitatur de mortuo. vnde fuerit baptizatus? Respondeo q. secus est de viuo et de mortuo. vbi enim dubitatur de viuo: habetur pro non baptizato: et baptizatur. de conse. dist. iij. cum itaq. vbi vero dubitatur de mortuo: presumendum est eum esse baptizatum. ex de pref. non bapt. c. ij. et iij. vbi dicitur. De eo qui natus est ex christianis parentibus: et inter christianos est fideliter puer factus: tam violenter presumitur q. fuerit baptizatus: vnde hec presumptio pro certitudine sit habenda: donec euidens sit forsan argumentis contrarium probaretur. de hoc etiam est ar. de consecra. di. iij. quibus. et c. preallegato. cum itaq. vbi etiam hoc nota. in glo.

De catechismo et exorcismo.

Li. Secundus.

Consequenter co

siderandum est de singulis sacramentis in speciali secundum ordinem premissum. Unde primo considerandum est de catechismo et exorcismo.

Primo: que duo preparant ad baptismum. Secundo de ipso baptismo. Tercio de efficacia baptismi. Quarto de ministerio baptismi. Quinto de baptizandis. Circa catechismum autem queruntur plura. scilicet vtrum catechismus debet precedere exorcismum. vel e converso? Respondeo si baptizandus sit adultus: et capax doctrine. tunc secus est q. si sit paruulus vnde in adultis precedit catechismus. in paruulis vero exorcismus: et ideo mutatus est ordo secundum aliquas ecclesias nec observatur ille qui consuevit esse in ecclesia primitiua. quia tunc baptizabantur adulti: nunc autem paruuli. Circa de beat catechismus precedere baptismum? Respondeo q. sic. de pse. dist. iij. ante baptismum. et c. prima. cum enim baptismi salus per fidei veritatem sit merito requiruntur a baptizando ea que sunt de necessitate ideo. hec autem sunt tria. scilicet fidei susceptio: professio et observatio. et ideo propter hec tria catechismus est inuenitus. in quo fit instructio de articulis communibus: distinctio ad fidei susceptionem. fit etiam responsio ad fidei professionem. et etiam responsio siue obligatio ad fidei observantiam. Quia vero adultus peccatum proprium habet. et per se credere potest. requiruntur hec de necessitate ab eo et per scriptum. Quia vero paruulus nec peccatum actuale habet. nec per se actu credere potest. ideo requiruntur ab eo de congruitate: et per vicarium saltem patrum suum. Vtrum verum dicat patrum responsio pro paruulo: credo? Respondeo q. sic. quia respondet pro eo de fidei sacramento secundum Augustinum in presenti. vnde sit sensus credo. id est fidei sacramentum suscipio: vel suscipere per me sum. et non est sermo falsus: vel insoluitus. quia ut dicit Augustinus ad Bonifacium. Depe signum sumitur per se sicut dicimus. Cras erit resurrectio domini. et videns iuramentum dicit se videre ignem. vel respondet de observantia fidei in futuro. secundum Dionysium. vnde sit sensus credo. id est quando ad perfectam etatem venerit. credet. et hoc quidem constiteri potest ex proposito sollicitudinis circa eum adhibende. Aut alio modo posset esse sensus. credo id est operam dabo ad hoc q. credat. Vtrum paruuli sint catechizandi? Respondeo q. sic. licet enim catechismus propter adultos fuerit institutus: sunt tamen catechizandi etiam paruuli: licet nullam possint apprehendere instructionem circa experientiam veritatem: siue vtilitatem baptismi. cum etiam propter maiorem solennitatem. cum etiam ut patrum melius fiant super quibus debeant paruulos informare. cum etiam ut paruuli fidei et religionem christianam diligentius custodiant: per hoc q. sciet se eam per alium in baptismo professam fuisse. Sed queritur. in cuius persona respondeant paruuli? Respondeo potest dici q. in persona sui: vel in persona paruuli. vnde patet ex supradictis. Vtrum autem ex illa responsione patrum obligentur: de hoc habet infra vbi agitur de ritu baptismi. Vtrum paruulus per eos obligetur? Respondeo. quedam sunt necessitates: et ad hec potest homo per alium obligari. quedam voluntatis. et ad hec requiritur proprius consensus. obligatur ergo per patrum voto generaliter: non specialiter ad ea que sunt necessitates. non ad ea que sunt supererogationis. de consecra. dist. iij. paruuli. hec Bonifacius. dist. vi. p. ij. q. ij. ar. iij. q. iij. Circa huiusmodi obligatio sit votum? Respondeo q. non proprie. quia votum proprie est de eo quod est supererogationis: extenso tamen nomine est votum. quia est voluntaria obligatio. vnde sup illud psalmiste. Glouete et reddite. dicit glossa. q. votum emittitur in baptismo. non facit autem duplex peccatum veniendo contra. quia non obligatur postea magis q. prius de necessitate. sed de bono et equo. hec Bonifacius. vbi supra. quatuor uincula quarta.

Circa exorcismum sciendum: q. baptismus facere debet. non tamen catechismus sed etiam exorcismus. de consecra. dist. iij. sine paruuli. vbi q. ad. c. illud. vnde ad fontem. q. per exorcismum assilente sibi vitare diuina. potestas dyaboli expellit a baptizando. Sic intelligendo secundum Richardum. iij. dist. vi. q. vi. ar. i. c. q. artatur potestas dyaboli respectu illius. ne ceteris paribus tantum possit recedere a illi quam uelit. si per exorcismum sit ne maxime impediat baptismum.

prizandum a susceptione baptismi: et effectu eius. Unde notum debet excoismus aliquo modo pretermitti: nisi i necessitate. et tunc cessante periculo debet suppleri ut solemnitas. et vinctus minus seruetur in baptismo. Et etiam q: fm Richard. ubi s. habet efficaciam etiam post baptismum repudietur dyaboli potestatem: quam dyabolus accepit super hominem per peccatum. licet enim in paruulo post baptismum non sit peccatum tamen i eo remanet actualiter fomes peccati. Cum predicatio sacramenti. Tho. iij. dif. vj. q. ij. ar. iij. q. j. et alij doctores. debet etiam baptizandus catechizari et excoizari per presbyterum. et conse. dif. iij. sacerdotes. Ad hoc nota q: adultus baptizandi debent tribus septimanis ante baptismum catechizari et excoizari in quibus doceantur symbola. i. Credo in deum. et in cena domini debet episcopo et presbytero respondere: et postea baptizari in sabato pasce. et conse. dif. iij. baptizandos. et c. sequit. Iudei autem quia frequenter ad forum redeunt: tebent ante baptismum. et diebus catechizari. et in abstinentia probari. di. iij. ne quid absit. Quid autem significet ea q: huius in catechismo et excoismo ponit te conse. dif. iij. ab illo. c. postea. vj. ad c. venit. et ca. persona habetur etiam hoc. j. te ritu solenni baptismi. quasi in fine.

De baptismo. Titulus. iij.

Postea considerandum

dum est de ipso baptismo. et primo de quo baptismus est hic intentio. Secundo quid est baptismus: de quo hic intenditur. Tercio a quo fuit institutus. Quarto de eius materia

sine liquore: in quo habet fieri. Quinto de forma verborum eius: que debent ibi dici. Sexto de locis. Septimo de ritu baptismi. et qre baptismus non possit iterari. Circa pmo sciendum q: triplex est baptismus. vt dicit Aug. li. iij. de vincto baptismi. et habet te conse. di. iij. baptismi vicem. i. fluminis sanguinis et fluminis. siue spissantis. De pmo Jo. iij. et p hoc venit Ihesus in terram Iudeam. et baptizabat. De scdo Jo. iij. Baptismo hoc habeo baptizari. De tercio Iacobi. ij. Elos aut baptizabimini spiritu sancto. Perimus dicit. Ipse baptismus. alij duo metaphorice. q: vterq: instat baptismi ad habet purificare. et per consequens vicem eius supplere. Et aut potissimum baptismus sanguinis. unde Aug. ad fornicatos. et habet te conse. dif. iij. Cathecumini baptizatos confite fidem sua coram sacerdote: marit coram persecutore. ille post. pessus omem sua aspergit aqua hic sanguine. presens autem intem et te baptismo aque.

Ita secundum scdm q: baptismus dicit ab eo qd est baptizare. quod grece id est qd lauare latine unde baptismus pot dicit lauacrum qd est aqua deputata ad laudum. vel loco: qd est effectus vt vltus lauacri. Sed aut q: baptismus est nomen sacramenti: diffinit sic a magistro sniaz li. iij. dif. iij. Baptismus est ablutio corporis facta sub forma verborum certa. i. determinata. Et stat ibi ablutio anthonomatie p ablutione aque. stat ena p longe componit passiva. et ly cor pus stat anthonomatie pro corpore humano. Sciendum tamen q: in baptismo est aliquid quod est sacramentum tñ. vt loco exterior. et aliquid quod est sacramentum et res vt character. et aliquid quod est tñ res. scilicet mun dano interior. Et idem intellige de alijs sacramentis. pimum est ca se cidi et tercij. scdm est signum primi et tercij. datur aut tñ pmo predicta te eo qd est tñ sacramentum i baptismo

Ita tercia. i. a q baptismus fuit institutus scdm q: dñs sacis baptismi instituit iustitiam et pfirmavit instituit qd factu cu baptizari fuit a Iose. et vbo: cum pduxit Iacobi. Jo. iij. Ibi quis reatus fuerit ex te. Instituit autem facio cum baptizare discipulos fecit Jo. iij. post hoc venit Ihesus iterum in iudeam et baptizabat. et tñ instituit vbo et facto. quia dicit ibi q: baptizabat. et si non in psona propria: tamen discipuli i sua presentia: fm q: ipe volebat. et uerum instituit discipulos suos ad predicandum i baptizandum. et c. et c. Iustitiam autem baptismi ena factu. cum. i. te latere et non tñ fluit sanguis sed ena aqua in passionis psumma

riore. et verbo qd post resurrectione omnes discipulos i singulos ad predicandum misit. Mat. vii. Et sic patet ex scriptura qd institutus est baptismus: et quod scriptura diuersimode loquitur. p: etiam q: baptismus institutus fuit ante passionem: et post: sed ante institutionem priuata. post vo institutione publica. cum omnibus publicatum et impositus est euangelium pma institutione erat quasi in consilio. scda in precepto. cum tñ vnusquisq: ex eo tempore rebui: esse cepit. ex quo ad eius institutionem peruenit fm Bon. iij. dif. iij. p. ij. q. j. ar. j. q. j. in fine. et Richardus. iij. dif. iij. q. v. ar. j. c. t. Dual.

Ita quartum sciendum q: baptismus fieri debet in aqua Ratio cuius est institutio diuina. Institutionis vo hmoi p: congruentia. q: in baptismo anima munda et p gratiam: et sine eo fm communem legem nullus saluatur propter que duo optime sibi conuenit aqua. i. q: ad primum quia est naturaliter ablutiva. et q: ad secundum. q: est inter omnes liquores communissima. Unde debet fieri non in aqua artificiali: sed in naturali quia illa ab omnibus communiter et facilliter pot haberi non sic autem aqua artificialis. Potest autem fieri in omni aqua naturali: non tñ simpli. sed etia mixta et in aqua qualitercunq: transmutata: dummodo sit ibi species aqua salua. alio fecus est. vñ pot fieri in aqua maris: in luto et in aqua sulphureis. Ad sciendum autem discernere species aque oportet attendere tria fm Dual. f. liquoris originem. rationem cuius p: baptismus no pot fieri i aqua rosacea vt te ruta et hmoi facta. nec in vrina nec in salua. et te baptis. no vt opponeres. q: he non habent aque elementaris originem et ideo nec speciem et formam. ratione cuius patet q: non pot fieri in potera pulmento et huiusmodi liquoribus mixtis. qd nec materia nec specie aque habent et efficaciam: ratione cuius patet q: no pot fieri in clareto luto ceruisia et huiusmodi. Adedo at specie aque tenet: id in eo potest fieri baptismus. licet melius fiat in aqua. Cum predicatis conuenit Richard. iij. dif. iij. q. iij. o. et alij doctores. Si autem aliquis esset baptizatus i alio quo liquore. de quo dubium est an haberet specie aque: rebaptizandus esset. vt dicit Seco. iij. di. iij. q. iij. c. in pñcul. q. pura s: conditione. Sed nuquid i aqua paludosa pot fieri baptismus? R: q: sic. quia licet conquinet corpus accidentaliter propter eius confusionem cum in mundicijs grossis: saluatur tamen in ea species aque cui ex natura sua per se conuenit habilitas ablutendi: et etiam aliquo modo remanet in ea proprietas ablutiva: quod ideo dico: quia si nullo modo remanet in aqua actu proprietas ablutiva vt in glacie grandine nime et huiusmodi. q: diu sic est disposita baptizari i ipsa non pot. hec Richard. iij. dif. iij. q. iij. ar. iij. c. ij. ad oppo. Si etiam aqua paludosa esset ita incrassata q: recederet a vera raritate aque non esset in ea baptizandum sicut si esset lutum. alio fecus esset. quia adhuc species aque remanet. hec Tho. iij. distinctione. iij. ar. iij. q. iij. c. iij. Et nuquid etiam in budio carnis non soluit speciem aque. nisi forte facta sit tanta resolutio carnis coctarum in aqua q: liquor plus habeat te ali ena substantia q: te aqua q: lex spissitudine perspicui potest. si tamen ex liquore sic inspissato exprimatur aqua subtilis: potest in ea fieri baptismus. sicut etiam in aqua que exprimitur te luto. licet in luto fieri non possit baptismus. hec Tho. mas. iij. questione. lxxvi. articulo. iij. capitulo. ij. Nunquid ad baptismum requiritur aqua sanctificata? Respondo duplex fit sanctificatio in baptismo. Una est que fit in baptismo per verbum adueniens elemento. Alia est que fit ante baptismum per orationem a presbytero prima pertinet ad necessitatem baptismi: sicut et ipsum verbum. secunda ad solemnitates. Dicendum ergo q: ad baptismum requiritur sanctificatio aque. prima te necessaria. secunda vo te congrua ita tamen q: nisi necessitas hoc requireret in aqua non sanctificata quis baptizari non debet. qui aliter faceret: mortu: luter peccaret fm Bon. iij. distinctione. iij. p. ij. questione. j. articulo. ij. in fine. Si quis autem velit in sabato pasce et penthecostes. te aqua consecrata recipere ad sue totius asperersionem. recipiat eam ante cristianis institutionem. te consecra. dif. iij. in sabato sancto.

Ita quatuor. f. forma verborum que dicunt in bapti-
smo queruntur plura. f. que sit illa forma. et si illa
que ponitur extra de baptis. si quis. et de conse. di. iij.
a quodam. r. c. multa. f. Ego te baptizo in no. pa. et si. r. f. f.
R. q. sic. In hac enim forma baptismi due particule continen-
tur: una ptenens ad sanctificationem elementi. f. invocatio tri-
nitatis. Alia ptenens ad determinationem intentionis mini-
stri. f. expressio actus baptizandi pma habet ex institutione
divina: et est eadem apud omnes ecclesias: et p omne tempus
Mam circa illa duo concurrunt. f. expressio ipsius actus et p-
sone qua transit actus. et hoc iterum est commune apud omnes: vi-
de videt descendere a prima consuetudine et traditione baptizan-
di aplice. Sed modus exprimendi est diversus apud Latinos
et grecos. Cum ergo baptismus unum sit illorum qui bapti-
zantur in ecclesia latino et qui in forma grecorum: que est ba-
ptizetur Petrus in no. pa. et si. et sp. san. ideo oportet qd de sub-
stantia forme sit una pars forme: illa. f. que ptenet ad sancti-
ficationem elementum. Alia vero qm ad expressionem actus et p-
sone baptizate. sicut est de substantia. Quam ad modum vero expressio
noms qd varius est: no est de substantia: sed accidit ex statuto eccle-
sie: que pot obligare ministrum. sed non pot mutare substantiam
aliter sacramentum. ideo etiam ille modus est de necessitate facien-
di et non facti licet quidam dicunt qd sit de necessitate virtutis
q: ita qd aliter baptizatum necesse sit rebaptizari. sed opti. pri-
ma est verior et communior. hec. Pe. iij. di. iij. q. ij. ar. j. q. j. c.
ca. Et expressio trini personarum sit de necessitate forme ba-
ptismi. R. q. sic: cuius ro est. qd baptismus per formam suam
consecratus est fm Baptismum Eph. v. Abundans tam laudatio
in verbo vite. et enim Aug. li. de vii. baptis. dicit qd baptis-
mus verbis euangelii consecratur. et ideo oportet qd i forma ba-
ptismi exprimat causam sanctificationis: scilicet trinitas perso-
narum. Docendum tñ qd professio fidei potest fieri quadri-
pliciter in baptismis. Aut ita qd sit plena in corde et ore: sed no
i fide eccle et nunc vacat. aut i ore plena: si n i corde et tñ pleni
q: sit i fide eccle et non plove. Aut plena i corde si n i ore
et hoc aut sit ex voluntate: et tunc est vacuum. aut ex necessita-
te. f. moris superuenientis: vel infirmitatis. et tunc no est sum-
placiter plenum: sed ex divina pietate suppleat: pie putari po-
test esse plenum vt. f. summus sacerdos no dimittat imperfectum
qd erat inchoatum. et in hoc casu intelligitur verbum Ambro. de
spasmo. c. iij. Si fide misterium trinitatis teneat: et una pe-
sona tñ noietur: pleni est sacramentum: vel expone plenus est
sacramentum. i. plena est fides sacramenti: si non effectus eius.
Vnde si talis monach debet sepeliri in cimiterio. Si autem an-
teq omnia verba coplerentur impediret baptizari? ita qd pple-
ri non possit: puer utq baptizandus esset sb hac conditioe ra-
tione dubij: si in non es baptizatus et. fm Rich. iij. di. iij. q.
ij. ar. iij. c. v. et cum eo conveniunt alij doctores. Sed obijci-
atur contra predicta. qd Bern. dicit in quadam epla quedam
esse baptizari in nomine dei et sancte crucis. asserens: quoniam
verum sit baptizatus. ego vero hunc baptismum puto: R. qd si
ly in nomine dei distinctam intelligit trinitatis expressionem: ve-
rum dicit. qd adfectio facta ex devotione non vincat sacramen-
tum. si vero no: falsu dicit fm Pe. iij. di. iij. q. ij. ar. j. q. ij. c.
et c. iij. Quid si dicat i nomine trini personarum? Respondeo n
est baptizatus: vt habet de conse. di. iij. multi sunt in glo.
Et in nomine Christi posset quis baptizari? Respondeo qd
non. Ma nunq licet formam communem a xpo tradita de inno-
catione trinitatis mutare in speciale sine spali consilio spassan-
ti de cuius consilio ipe pmitte ecclesie apli in noie xpi bap-
tizabant duplici rde. f. propter modum significandi. na quodam-
modo noie xpi tota trinitas intelligit vt Ambro. exponit xps
enim vinctus dicit: et ideo vngentem vinctu et vinctone infirmum
Et propter reverentia significandi. f. vt nomen xpi virtuosum
et celebre ostenderet. cessante vero hac ca iam non licet sic bap-
tizare: nec potest vt theologi coiter dicunt sic tradi baptismus
fm boñ. iij. di. iij. par. j. q. ij. ar. ij. c. iij. ad appo. et pe. vbi. a
ca. ij. Sed obijciat. quia Nicolaus papa de conse. di. iij. a
quodam dicit qd si in nomine trinitatis vel in noie xpi bap-
tizantur baptizati sunt. Annum enim idemq est vt sanctus
exponit Ambro. R. qd non intelligit qd vba oino idē sonat
sed qd modus baptizandi in pmitte ecclesia cōformis fuit mō

to: quem nunc tenet ecclesia. qd in xpo intellectus claudet tri-
tatis. vt dictum est supra tamen implicare et removere. vel item
est. quia eiusdem virtutis est et efficacie in casu in quo efficitur
dem ca baptizandi. Vnde et eadem dispensatio est spassan-
ti fm Bern. vbi supra i dubio circa istam. q. iij. Quid pcedit
dicit qd quia in nomine xpi intelligitur tota trinitas. vt nunc
est. ideo ppter dubium vtrū esset baptizatus qui in xpo nomine
baptizaretur. dicit papa Nicolaus qd non esset baptizandus
quod est intelligendum absolute: qd modo si aliquis hoc modo
baptizaretur deberet rebaptizari sb conditioe fm Rich. iij.
di. iij. q. ij. ar. iij. c. r. fm vo Deco. iij. di. iij. q. ij. ar. iij. c. ij.
ma variatione forme. qd non legit vbi predicta desponsio in
erit relaxata dubium est an talis sit baptizatus. et ideo sub p-
tione esset baptizandus. Sed fm vo Jo. de conse. di. iij. a quodam.
et Bern. cf. co. si quis. Si quis in nomine dñi bap-
tizaretur baptizatus esset. ly non teneat sic baptizari. Sed
vo Aug. e. di. multa. n esset baptizatus. et hoc qd dicit Ni-
colaus papa refert ad tempus ecclesie primitivae. hoc nō est
de baptis. c. j. in glossa. huius scde opti. est Boñ. l. 23. iij. dñi
Nicolaus papa in nomine trinitatis intelligit explere p-
prio nominibus personarum expressio vt dicit glo. predicta.
Et expressio actus baptizandi sit de necessitate baptismi?
Respondeo qd sic. dicit enim Alex. iij. c. r. de baptis. c. j. et
baptizandi est de necessitate forme. Ratio huius est duas in
stituto. Ratio autem institutionis est. quia ut nunc necesse
ria est sacramentum. et hoc est sacramentum necessitatis: et al-
iter. interitio aut pot fieri ppter plurā idē ppi pculi tñ
intentionis: proprio verbo debet exprimi intentio in forma.
Quid si dicat ego mergo te in nomine patris. et? Respo-
deo vt habetur de conse. di. iij. multi sunt in glo. non est bap-
tizatus. qd mergo non est sinonimum cum hoc verbo bap-
tizatus. Quare dicitur in nomine et non in nominibus? Respondeo
quia licet sint tria nomina personalia trium personarum. tamen
est unum nomen essentiale. Virtus autem divina que operatur
in baptismis ad essentiam pertinet. et ideo dicitur in nomine
et non in nominibus fm Lho. iij. dist. iij. arti. ij. q. j. c. r. et
et dicendum qd nomen ibi non sumitur tñ pro vobis
significante: sed pro nōcia que quodammodo vna est tri-
personarum: inquitū est vna veritas trium: et igitur vna
correlatiū intelligitur in altero fm Pe. iij. di. iij. q. ij. ar.
j. c. iij. Dicendum etiam fm Pe. ibidem. qd ibi sumitur la-
gulare pro plurali. et fm istam sententiam videt qd si dicitur
in nominibus patris et. esset baptismus. Sed fm vo alios non
esse baptismus. quia sicut mutatio nominis impedit baptismi
ita et mutatio numeri. quia alia est sententia. Et tñ licet
preposito in. sciatur omittatur. sit baptismus? Respondeo
qd non. quia nomen patris nihil est d. etum: et vel non est eadē
significatio que prius. sed si ex defectu lingue vel eiusdem
omano modo et proprietate dimittitur: eo qd in illo idemque
idem significetur per ly in nomine et per ly nomen: et eadē
so pie potest credi qd est baptismus. hec Sual. Et tñ qd
sit de necessitate siue de substantia forme baptismi? Respo-
deo qd non. quia hec vox. f. baptizo generat plenum scilicet
ar. de conse. di. iij. reuelant. vbi dicitur. si quis in vobis
baptizo te in nomine patris. et. baptismus est licet non ponatur
hoc pñomen ego. hoc nota. extra de baptis. c. j. in glossa.
b. et tamen ly ego d. intentionis expressionem. Et idē necessitas
est de hac dictione Amen. Et tñ peccent greci no sensu
to formam nostram? Respondeo licet es formam nostram
ad tempus dimittat propter remouendum errorem quorū-
dam qui virtutem baptismi baptizantibus attribuebant. vnde
tes ego sum Pauli. ego autem apollo et. tamen illo errore sb-
lato reuerunt ad ipsam redire. Vnde creditur qd sic bap-
izando mortales peccent si formam ecclesie romane contem-
nant. Illi vero qui ipsam non contemnunt et suam ex antiqua
consuetudine seruunt: mortaliter vitupero non peccant. quia ex
ecclesia romana de aliis grecis qui ei obediunt hoc diffinuit
et in alijs honestis eos recipit. hec Sual. De hac autem ma-
teria scilicet de variatione forme baptismi quere amplius s.
u. de sacramentis in cōi. ar. ij.

Ita scilicet lotionem faciendam i baptismo
tenendum est breuiter fm dñi. q. ablutio est et

necessitate sacramenti baptismi. Modus autem determinatus
ablationis. puta per aquam aspersio vel immersio. et
numerus ablationis non sunt de necessitate sacramenti ba-
ptismi. Unde in hoc consuetudo cuiuslibet ecclesie est seruanda:
quam qui non seruat grauius peccat: nisi casus occurrerit
spūs: vel necessitas que impediatur. de cōse. di. iij. postq̄ vos
et quatuor capitulis. se. 7. c. propter. Accusationes aq̄ dicunt
et immergendū: intelligit vbi consuetudo talis erat. Ille vō
que dicunt semel immergendū: intelliguntur vbi consuetudo
erat contraria. Sed si vna immersio sufficiat ad baptismum
et scda et ter cia additur: nūquid scdo et tercio baptizatur? Rē
sicut infra dicit: intentio requiritur ad baptismum dare: tri-
na immersio efficitur vnum baptismum. Si autem ad singu-
las immersiones repetere verba forme peccaret quantum est
de seplures baptizans. Unde quando fit trina immersio: in
prima debet nominari pater. in secunda filius. in tertia spiri-
tus sanctus. et tunc nulla superfluit. quia non est completū sa-
cramentum donec terminatur sit verbum. incipit enim immer-
sio cum verbo et terminatur cū illo. Debeant autē baptizari quā
tenagis potest bono modo simul abluere: et verba proferte:
non est tamen necesse fm Richard. iij. di. iij. q. iij. ar. iij. c. 4.
Exorum. iij. di. vi. q. ij. c. q. simul puerualiter vtriusq̄ in-
cipiat et terminet si sufficiat q̄ prolato verbum ante incipiat
q̄ ablutio terminet: vel e converso. Ponatur q̄ aliquis ex-
sit super pontem non potens aqua habere ad baptizandum
puerū: quoniam cum timeat cito mori: si intendens prouidere sa-
luti pueri profert verba in quibus consistit forma: proijci-
at eum in aqua intentione baptizandi: et postea puer aliquo
casu euadat: nūquid debet reputari baptizatus? Rē: credo
q̄ non: quia proxima materia baptismi est ablutio in aqua
qui autē aqua abluat primo aqua cooperit in toto vel in pte
et postea discooperitur: unde propter primum representat xpi
sepulchrum: propter scdm eius resurrectionē. Scdm autē pu-
er in casu predicto per actum illius qui ipm proijcit in aquam
immergat. non tamen est actus ordinatus ex sui natura ad hoc
vt puer abluat sed vt submergatur. Et ideo si aliquo casu p-
alios vel per eundem prouidentem ipsum in aquam puer ex-
trahatur de aqua: non propter hoc puer esset baptizatus. quia
illa immersio que fit facta ex sui natura non ordinatur ad
elevationem pueri de aqua sed ad submersionē. hec Richard.
iij. di. iij. c. de tribus casibus. casu. ij. Et sic q̄ aliquis existat
super pontem ad cuius aquam non potest perungere manu:
nec vas habet cū quo possit haurire: sed habet calatū et con-
dam. Adodo quēto si per cordā dimittat puerū in calatū in a-
qua: et ex hō baptizare intendens? Vbi i q̄to distictio ma pferēs
vtr puer sit baptizatus? Rē: q̄ sic. dū in calatū sit talis q̄ aq̄
subintraverit ad abluendum corpus pueri. quia q̄ baptizans
tangat illum immediate quem baptizat. vel aliquid aliud: nō
est de essentia baptismi. et in predicto casu est immersio et eleua-
tio de aqua. et immersio talis que ex sui natura non ordina-
tur ad pueri submersionem. si ad eius de aqua elevationē qd
poterit per hoc q̄ ille qui eum mittit semper tenet eum cum cor-
da ad eleuandum. Si tamen occurrerit predicta necessitas de-
berent mitti panem in aquam et postea illis extractis deberet
aqua exprimi super corpus pueri sub debita forma verborū
et cum intentione baptizandi. hec Richardus. vbi supra ca-
su. tercio.

Itē septimum. ritum baptismi sciendum q̄ in sa-
cramento baptismi de necessitate eius sunt ablutio in
aqua et verba debita. et alia que in ritu baptizandi ser-
uantur: pertinent ad solennitatem. Adhibent autē huiusmodi
cum ad excitandam reuerentiā et reuerentiam sacramenti. nūq̄
ad instructionem fidelium. nūq̄ ad prohibitionem demonum:
ne sacramentalem impediatur effectum. Debet autem in bap-
tismo aliquis adesse qui baptismum letet de sacro fonte: recipi-
ens eum quasi nouitium in suam instructionem et tutelam.
quia paruuli et nouitij preter curam communem indigent cura
spūs. et ille talis qui leuat de sacro dicitur pater. quia vt di-
cit Aug. de san. Tricō. in oblatione baptizandi et responsione

quodammodo facit ad regenerationem eius. Obligat autem
suscipiens de sacro fonte ad eius instructionem. de cōse. dist.
iij. Vos ante omnia. si ipse sentiret q̄ necessitas immingeret. i
quod casu scilicet necessitatis aliquis admitti non deberet: nisi
in diuini vocatus esset vt dicit Dionys. Non baptizatus autē
non potest suscipere baptismū de cōse. dist. iij. in baptisma-
te. licet non baptizatus possit baptizare. quia persona bap-
tizans est de necessitate sacramenti: nō autem psona suscipiens
prohibetur autē abbatibus et monachis de baptismō cōmatres
habere: et hoc propter familiaritatem que solet ex hoc oriri: in-
ter paternos et matres carnales puerorum. ar. de cōse. dist.
iij. monachi. 7. c. nō h. 7. c. sequē. Et ideo intellige de cano-
nicis regularibus: et alijs religiosis: et hoc est verum quando
et tenendo hoc tamen licet baptizando. debet autem ad leuati-
dum tū vnus admitti. tum vt confusio discipulū videretur. nūq̄
ne propter cognationem spirituales matrimonium impedia-
tur. sed quedam ecclesie hanc consuetudinem non seruat. plu-
res ad suscepiendam parvulorum admittentes. de cōse. dist. iij.
in cathedra. 7. c. non plures. et ideo oritur cognatio spiritus
alio ad omnes tenentes: impediens matrimonium contrahen-
dum: et vtriusq̄ postea contractum. Et idem iudicium est de
confirmacione. h. vi. de cōgna. spū. Quis. Et dicit ibi Jo-
an. q̄ si necessitas urget: vnus potest esse pater in cathedra
mo: baptismi: et confirmacione. Non est autem tēdo: licet nō
sit prohibitum coniuges simul leuare puerum alterius de ba-
ptismo. xxx. q. iij. §. quod autem: et ca: sequenti. Non debet
autem aliquis baptizare aliquem alibi: q̄ i ecclesijs vbi sunt
fontes ad hoc specialiter deputati. nisi esset filius regis vel p-
apis: aut talis necessitas emergeret propter quam sine pericu-
lo ad ecclesiam accedi non possit. libro. vij. de baptismo. pre-
fati. Sciendum etiam q̄ ordo pertinet ad solen-
nitatem baptismi fm morem ecclesie vtitur est ille. Pri-
mo enim insufflatur: vt virtus dyaboli exterior expella-
tur: et exterior expellenda significatur. Secundo signum
crucis fit in pectore: et in fronte vt remon se cognoscat expellē-
dum: tam in occulto cordis q̄ in publico confessionis. Ter-
cio sal in ore ponitur: vt significetur q̄ per baptismum sapor
sapientie preparatur. Quarto fit aurum et narium cum spu
to linitio: vt significetur grana ad discernendum: et obediē-
dum. Quinto fit linitio olei sancti: quod dicitur oleum cathe-
cumini in pectore: et scapulis. vt significetur vinctio ad
crucem amandam: et eius onera portandam. Sexto fit post ba-
ptismum munctio chrismatis in vertice vt significetur aper-
tio mentis impatiibilis ad contemplandum. chrisma emz cō-
fectum est ex oleo lucente et balsamo conseruante. et debet hec
inunctio fieri de crismate nouo. non veteri. de cōse. dist. iij. si
quis. Episcopo tamen presente non debet presbyter chrismare
infantes baptizatos in vertice. nisi episcopo iubente. sicut eu-
am non debet benedicere nisi de iussu episcopi. episcopo prefē-
te. de pte. eadē dist. iij. oi. tēpore. Septimo vestitur veste mū-
da: et alba: vt significetur candor: innocencie et stola resurrecti-
onis. Ultimo cereus ponitur in manibus vt sit lucerna pedi-
bus eius verbum domini: et lumen semitis eius. Dionys. au-
tem alium ordinem ponit sacramentalium baptismi qui i pri-
mitiua ecclesia seruabatur in solenni celebratione baptismi:
quando adulti veniebant ad baptismum Hugo etiam de san-
cto victore aliam ponit formam. modus tamen predictus ma-
gis ē vtitus: fm Dion. iij. distinctione. vi. in fine ar-
ticulorum. vbi notat ordinem eorū que ad solennitatem ba-
ptismi requiruntur. Ad hoc nota q̄ eorum que aguntur
post baptismum aliquid est: quod non solum significat. sed
etiam efficit. puta vinctio: que fit in vertice: que operatur con-
seruationem gratie baptismalis aliquid est quod nihil efficit
sed solum significat: sicut q̄ datur eis vestis candida ad signi-
ficandum nouitatem vite: fm Thomam. iij. questione. lxxj.
articulo. iij. c. iij. Pedes autem baptizatorum non sunt lauā-
di aqua benedicta siue consecrata. j. questione. j. emendat.
populo tamen Mediolanensi. permittitur hoc facere. quia
hoc faciunt Zimbrōij auctoritate. vt dicit glossa ibidem.

Ita octauū scz iteratione baptismi: sciendum qd baptismus non potest iterari: cuius cā est duplex. Una est cōis sibi et alijs. s. impositio caracteris: qui indelibiliter manet i aia. Et alia propria sibi et hec est triplex. Una qd originale cum apponitur: non iteratur. Secda qd mortu xpi: que rñ semel facta est assimilatur. Tercia est quia per ipm venialium purgatio efficit. et quia si posset iterari. hominibz semper incentiuū darec peccandi. fm aut Sco. iij. d. f. vj. q. iij. c. rō quare baptismus non est iterabilis: est institutio diuina: cuius nō est alia causa prior nisi voluntas eius: sed p cōuentione eius ex predictis. reliqua ad hanc materiam per tinentia: quere supra. vbi agitur de iteratione sacramentorum in communis.

De effectu baptismi. Titulus. iij.

Et inde Consideran

diū est de efficacia baptismi. et primo de efficacia baptismi in adultis. Secundo de impedimento efficacie baptismi i adultis. Tercio de efficacia baptismi i paruulis. Quarto de efficacia baptismi ante passionē christi. Circa primum queritur plura. s. vtrum per baptismum auferuntur omnia peccata. Respondeo qd sic. de conse. di. iij. regenerante. et c. sine penitentia. Rō huius est diuina liberalitas: que totā hūc sacramēto contulit efficaciam. qd quidam cōueniēti sunt. quia baptismus est ad regenerandū institutus. vnde ibi transit homo de tenebris in adopcionem filiorū dei: et maxime apertē largitas diuine manus in pmo aduentu et hoc est quod dicitur Lbi. ij. Per lauariū regenerationis et renouationis spūs sancti quē effudit in nos abunde etc. Alii per baptismum homo liberet ad omni pena. Respondeo qd sic. preter qd a pena contracta. vñ Ambro. sup illud Ro. ij. Sine penitentia sunt dona dei: et vocatio. vñ habet de pfe. di. iij. sine penitentia. Diana inquit dei in baptismo grana omnia cōdonat. cum ei ut ait Damas. baptismus sit pncipuz vite spūalis. tā grē qd glorie tollit illd qd retardat vel excludit a vita. pena vñ qdā est eterna: que oīno excludit a vita. quedā temporalis al sumpta: quam homo meruit. hec retardat moientes a vita: nec excludit. quedam tēporalis contracta. hec a vita non retardat moientes: nec excludit ideo baptismus primū tollit. sed secundū et tertiū non. qd non opponit effectum eius. Alii per baptismum auferatur cōcupiscentia. Respondeo qd baptismus cōcupiscentia extinguit: non ut non sit: nisi forte hoc fiat miraculo vel dono dei speciali. sed ut non obsit. qd ibi gratia infundit qua superari possit. hec Aug. et habetur de pfe. di. iij. c. ij. vñ cōcupiscentia inqñū habet rationem culpe: extinguit per baptismum: inqñū habet rationem vici siue pene manet. Alii per baptismum tollat irregularitas Rō fm Jo. si irregularitas pueniat ex defectu sacramenti nō tollit per baptismum. vñ bigamus ante baptismum non pot post baptismum promoueri. Nec enim corrupta ante baptismum potest post baptismum velari. quia virgo velata significat ecclesiam triumphantem: in qua non est macula: neqz ruga. de his duobz habetur di. xvj. ca. acutus. Si vñ proueniat ex relicto tollitur per baptismum vnde si quis ante baptismum homines occidisset voluntarie post baptismum promoueri posset. Si autē proueniat ex institutione ecclesie non tollitur per baptismum. vñ iudei. executor. testis. aduocatus in cā sanguinis non possunt post baptismum ordinari. hec Johannes di. xvj. deinde. Et eiusdē sententia ē Bar. Sed Hoff. et Hoff. et Aug. dicūt qd baptismus enā tollit hanc irregularitatē. qd nō debet melioris cōditionis esse peccā qd nō peccans. di. xvj. si quis viduū. et di. xvj. S. et ce. in glo. Scdm aut theologos aliquos nulla irregularitas tollit per baptismum. per baptismum enī solum tolluntur peccata: et ea que sequunt ex ipso sub ratione qua peccata sunt irregularitas autem non est peccatū. quia quandoqz nō sequit ex peccato: s. ex opere meritorio. vñ cum quis occidit hominē zelo iusticie vel in iudicio iusto. ex quo sequit qd irregularitas nō tollitur per baptismum. Non enim videt rationale qd ba-

pismus tollat penā ex causa meritoria contractam. Si autem qd saltem tollat irregularitatem ex causa culpabili contractam. Respondeo qd non est verum. quia si cōtrahatur ex culpabili causa aliquando non contrahit tamē sub illa cōditione qua est culpa: sed sub ratione alia. Et ad hoc est auctoritas Aug. li. de dono coniu. et habetur in glo. sup illud ad Titum. j. Cuius vxoris vir. habet etiam in te. di. xvj. Aliquis inquit intelligit: qui nec cum qui catholicum? aut paganus habuerit alteram: ordinandum cōsuevit. quis te sacramento agitur: non de peccato. Sed obijatur. qd Jeroni. super epistolam ad Titum dicit. qd si quis ante baptismum plures: vel vnam ante: et alteram post habuerit: nō est bigamus. Respondeo qd in hoc non tenetur eius opinio. sed opinio. Augustini. hec Rich. iij. distinctōe. xvj. q. iij. ar. a. ij. o. et cum eo conuenit Pet. iij. di. xvj. q. v. ar. ij. ca. Scdm aut Sco. iij. d. f. xvj. q. ij. ar. j. et ij. c. p baptismum tollitur irregularitas homicidij cumscunqz. non autem bigamie. sicut dicit opinio secunda. et hoc habetur expresse in glo. distn. xvj. si quis viduū. vbi super illud vtrū post baptismum arguit glo. a contrario sensu. ergo si ante baptismum fuit homicida: non nocet. Rō huius diuersitas ē in huius ecclesie hoc volentis et hoc non sine rōne. s. qd homicida nō est ad ordines inhabilis: nisi ppter horrores sanguinis qui quidem tolluntur in baptismo. quia supponitur qd sit factus agnus de lupis. sed in bigamo non tollitur defectus significatio: propter quem est ad ordines inhabilis. Vtrum quilibet famia per baptismum tollatur: vel dimittatur. Respondeo qd sic de cōse. di. iij. sine penitentia. in glo. dicit ē enī qd p baptismum tolluntur peccata: et ea que sequuntur ex peccato sub rōe qd peccata sunt. vnde cum ista conseqat ex peccato sub rōe per eam tollit p baptismum. Vtrum iudei secularis intelligit illi penā: qui cōmisit maleficium si baptizet. Respondeo qd nō que in iudicio humano inferuntur nō solum antedictam. pena sit homo dignus quo ad teum: sed etiam in quo sit obligatus quo ad homines qui sunt lesti: et scdālyan propter peccatum aliquis. et ideo licet homicida liberetur per baptismum a reatu pene quo ad teum: remanet tamen obligatus quo ad hoies. qd iustum est homines edificari te pena sicut fuit scdālyan de culpa. pie tamen princeps talibz posset indulgere vñam. hec Tho. Alii per baptismum conferantur hominibus grana et virtutes. Respondeo qd sic. Vnde apłus ad Titum. Saluos nos fecit per lauariū regenerationis. i. per baptismum: et renouationis spūs sancti: quem effudit in nos abunde et ad remissionem peccatorū: et copiam virtutū. fm glo. di. Sed nomine per penitentiam etiam aliquo adult? ante baptismum cōsequitur grana et virtutes. Respondeo qd sic fm qd habet baptismum in voto implicite. vel explicite: postea vñ baptismum cōsequitur maiorem copiam gratie et virtutum. Itē secūdu. s. impedimentū efficacie baptismi in adultis queritur plura. s. vñ effectus baptismi sit effectus in omnibz. Respondeo duplex est effectus baptismi. vñus p se. s. illud ad qd est institutus. s. regeneratio hominis in spiritualem vitam. et hūc facit eque in omnibz qd se habent equaliter ad baptismum. vñ in paruulis. Adulsi vñ qd quedā cum maiori reuocione ad baptismum accedunt. Ideo quidā plus. quidam minus de grana nouitatis accipiunt. Alio effectus baptismi per accidens. s. illud ad quod baptismum non est ordinatus. sed diuina virtus hoc in baptismo miraculose operat. sicut sup illud Ro. vj. vñ vñ nō seruamus peccato dicit glo. Non hoc prestat in baptismo: nisi forte hoc miraculo ineffabili creatoris: vñ concupiscentia que est in membris totaliter extinguitur. et tales effectus non suscipiunt equaliter a baptizans: etiam si cum equali reuocione accedat sed dispensatur huiusmodi effectus fm ordinē diuine prouidentie. hec Tho. iij. q. lx. ar. iij. c. Alium tñcō impedit effectum baptismi in adultis. Respondeo fictio dicitur dupliciter vel quo ad susceptionem: vel quo ad collationē baptismi: qd scilicet pretendit se velle suscipere baptismum vel conferre: non vult vere. sed simulare tñ. vñ locosā immortis ne. vel quo ad dispositionem. quia pretendit se dispositum esse extra quā sit indispotus intra. Prima fictio impedit sacramentum. Licet enim Aug. contra iudicium Boli. preceptū finē

non determinet verū tales essent baptizati vel nō. sed dicat vi-
uini iudicium per alium reuelationis super hoc esse oraculū
impugnandum. qd etiā habetur de cōse. di. iij. solet. videtur
tamen dicere qd non recipiunt baptismū sacramentū. qd certus
est si baptizans non intendat illam abluonē facere vt sa-
cramentū: sed causa ludi tñ. vt dicit ibi glo. quod tamen di-
cti ibi gl. scilicet qd baptizans intendat baptizare qualemcumq;
qz intentionē habeat baptizatus recipit sacramentum: nō est
verū vt est ostensum sup scdm Richa. iij. di. iij. q. j. ar. j. c.
Secunda fictio impedit effectū baptismi qui est tñ res. f. gra-
tia: et remissionem peccatorū. non tamen impedit effectum qd
est res et sacramentū. i. characterem. de conse. di. iij. ostendit
quia actus actus sunt i patiente et dispositio. hec autem in-
dispositio seu cōtraria dispositio pōt esse impliciter. s. aut de
ferendo: quo ad rationem. aut in deuoie accedendo. f. cum
pōtino peccandi. aut malum appetendo: qd ad cōpensabi-
lem. aut sacramentū cōtemnendo. f. accipiendo irriter enter.
consecrati enim fides et trinitas. f. voluntas abhñcti a pec-
cato: et reuerentia sacramēti scdm Bon. iij. di. iij. q. j. ar.
ij. c. et pe. iij. di. iij. q. j. ar. ij. c. Si ergo querit quid sumē
fictio: que impedit effectum baptismi. Dicendum qd fictio hec
quodammodo includit omne peccatū mortale qd cōtrariat gra-
te. hec Tit. iij. q. iij. ar. ij. c. iij. Etiam recedente fictio-
ne baptismus habet effectū: Respondeo qd sic. de conse. di.
iij. ostendit. in fine. Duplex est enim effectus baptismi interi-
or. scilicet character. qui est sacramentum et res et gratia que ē
res. p̄m̄us non opponit culpe: aut fictionis sed scdm: nō cara-
cter cum ea recipitur sed nō gratia. character ei qd est se ē
dispositio immediata ad gratiā: sicut organismo corpore ad
animę infusionem. sed impedit ppter cōtrarietā sibi in eodem
fictio anime coniuncta fictionem ideo illa stante gratia nō i-
funditur. recedente aut statim infundit. sicut opaphaneitas
oculis impedit recipere lumen solis: propter obscurā nubem
qua resoluta statim recipit lumen a sole. An Aug. l. de baptis-
mo. habetur de cōse. di. iij. tunc volere incipit ad salutē baptis-
mū: qd fictio illa verā confessione recedat. qd quia sacra-
mentū respicit culpā precedentē. et non sequentem. hinc est. qd
plenam facie gratia sup infusa remissionē totius culpe et peccati
cedente. et hoc p se. totius vō culpe sequenti et accedens quia
non pōt vnam tñe alia tollere. vnde tollit culpā venialem se-
quentem. si quā inuenit: et quā hominē non periret: in ge-
nerali et in spālī: si tñ tollit non tollit etiā totam penā. qz cul-
pa et pena sequens magis tollitur i eo virtute pnie: qd baptis-
mū. vnde tam te fictio qd de peccatis post baptismū ppetrans
ei est penitentia inungenda. scdm Bon. iij. di. iij. q. ij. ar.
ij. o. et pe. iij. di. iij. q. j. ar. ij. c. vnde si veniens ad
baptismū cōteratur de omnibz suis peccatis mortalibz: nō
fi te vno solo: qd est causa fictionis eius in baptismū: oportet
qz vere peniteat de illo peccato: et in se et in quāsi fuit cō fictio
mo eius: quo facto deus cōfert gratiā et baptismalem: et reme-
tionē cōtra alia peccata que fuissent in baptismū delecta nisi
fictio impedivisset. et ideo de illis alijs non oportet habere ve-
ram penitentiā. nec forte attritionē nouā: pter illā quā habu-
it ante baptismū. Nec fm Sico. iij. di. iij. q. ij. ar. ij. c. circa
mediū: oportet dicere characterē in fictio aliqd operari. sed solū
qd deus ex eadem pactione qua assistit ei qui baptismū sine fi-
ctione suscipit. Assistit enim ei qd baptismū suscipit qñ fictio
recedit. Sed esto qd aliquis accedat ad baptismū cum mo-
tu peccati venialis. nunquid talis consequit effectum baptis-
mi? Respondeo. quidā dicunt qd est duplex fictio. s. simplex
et fm quid. fictio simplex aufert totū effectum baptismi. et hec
est cum voluntate mortaliter peccandi. fictio autē fm qd hec
est venialis: et non impedit ingressum gratiā: sed cōplectū.
vnde in tali non hz p̄m̄ū effectum: quia non telet veniale il-
lud: et tamen minus recipit de gratia. qz minus est dispositus
ad illud. Aliter tamen pōt dici. qd motus venialis nō fa-
cit fictum simpliciter: sed ad tempus: quia gratiam non expel-
lit: sed retardat dum homo non eleuat se ad recipiendū diu-
nā gratiā. et quando talis motus cessat: statim baptismus ha-
bet plenū effectum: et hunc motum: et alia peccata telet. en-
am si non superueniat de illo cōtrario nouo. Pe. vbi s. p̄m̄-
mo modus occidendi magis placet: et p̄m̄ū cū Sico. vbi s.

Ita tertiū. f. efficaciam baptismi i paruulis: querit
tur plura. f. vtrum paruuli recipiant sanctificationē
in baptismō? Respondeo qd sic. Abit enī quin par-
ualis misericordia deus ad salutis remediū baptismus procu-
rauerit. et de baptis. maiores. S. caute. vnde paruuli i bap-
tismo purgant a peccato originali: et hoc merito passionis xpi:
et aliene fidei. f. ecclesie. et virtute sacramenti. Etiam par-
uuli recipiant in baptismō plenē rem. i. gratiam: cum habitu
bus virtutum? Respondeo qd sic. recipiunt enim fm omnes
gratiā per quā iustificant. conuenit enī vt sicut parabunt alio
promerente culpam: sic etiam alio promerente recipiant iustifi-
cationis gratiam. vt supra dictum ē. De virtutibz vō sunt
plures opi. cōuenientior: tamen et verior est opi. magistri sci-
entiarū li. iij. di. iij. qd paruuli dant virtutes in baptismō
in munere sue in habitu perfecto: sed non in vtu. ad vsum
enī non tñ requirit perfectio habito. sed etiā potentia: que
restitit in paruulis. licet enī habitus innatus et acquisitus per
fectus esse non possit ante perfectionem potentie. iniustus ta-
men potest. quia eius perfectio non dependet nisi a creatore.

Sciendum tamen qd in paruulo virtutes habent aliquos
actus. Alios enim virtutum sunt quattuor: scilicet contrariū
expellere. subiectum p̄ficere. et ad vltimum finem ordinare. et
isti tres actus cum habitu cōferunt. Quartus est bonū opus
elicere. et iste non cōferit paruulo: non ppter defectū virtutis
sed propter defectū potentiarū in eo. et ideo bene dictum est qd
paruuli nō dant virtutes in vtu. qz ergo eundem effectum
habet baptismus in paruulis: et adultis. iō dicit Aug. ad Ro-
mā. Regeneras spūs in maioribz offerentibus: et paru-
lis oblatione communis est. hec Paul. Etiam in paruulis
baptismus habet equalem effectum? Respondeo qd sic. qñ
est de lege cōmuni. equalis enim est ex parte donis illud medi-
ante quo paratur gratia. f. sacramentum. Equalis etiā est ex
parte recipientis cōgruitas: vel dispositio. hec enim non autē-
ditur fm naturalem capacitatem: sed fm voluntariam prepa-
rationem. que nulla in eis precedit. s. p̄ dispositio est eis
ecclesie fides. que equaliter respicit omnes puulos: qui bap-
tizant. Potest tamen deus magis dare de grā vni qd alteri. et
privilegio spālī qd eius potentia nō est sacramēto alligata. hec
Richa. iij. di. iij. q. iij. ar. iij. c. Etiam effectus baptismi
sit equalis in paruulis et in adultis? Respondeo qd nō. cara-
cteris ei impressio ē equalis. sed restitio in oīe penes ter-
minū a quo ē inaequalis. infusio etiā grē est inaequalis. qz vni
cuiqz magis prodest fides: et dispositio p̄pria qd aliena: ceteris
paribz. Adultus s. plus recipiunt de gratia in baptismō qd par-
uuli. hec Richa. vbi supra.

Ita quātū. f. de efficaciam baptismi an passionē xpi scē-
di: qd baptismus xpi habuit eandē virtutē an passioēs
et pōt. qz sicut post-ita et an passionē characterem im-
pressit: omne culpā telet: grām p̄m̄it. et per p̄m̄ū p̄cupiscen-
tiā minuit. p̄babile tñ ē qd post passionē maio: gratia cōfer-
tur i baptismō. qz passio xpi a qua baptismus efficaciam habet
maiori debet esse virtutis exhibita qd p̄m̄ia. et completa qd
inchoata.

De baptizantibz. Titulus. v.

Ostea cōsideran

dū est de ministro baptismi. Et p̄mo quis
potest baptizare. Secundo de numero ba-
ptizantium: et baptizandorum. Tercio de in-
tentione quā debet habē baptizās. Quarto
de fide eius. Quinto de bonitate eius. Circa p̄mū grūne
plura. f. ad quē p̄nnet ex officio baptizare? Rñ: qd ad solū
p̄sbrū. s. p̄se. di. iij. p̄sbr. vñ etiā opaconi absqz epō vñ p̄sbrō
non audeant baptizare: nisi predicens ordinibz lōge cōstitutus
necessitas extrema compellat. di. xxiij. opacones. Etiam
laycus possit facere baptismū p̄sbrē. Rñ: vt h̄r de p̄se. di. iij.
p̄sbr. et c. i. nōtate. et c. scdm ē baptizare nōtate immūre lay-
cus christianis plerumqz peccatur. Ratio huius ē. quia inter
alia sacramēta marie necessitas ē baptismus. qd ē regeneratio

vitæ spūalis hominis. q̄ pueris alr̄ s̄bueniri non p̄t. et adulti non possunt aliter q̄ per baptismū plenā remissionē cōsequi s̄c̄ ḡm̄ ad culpā: et q̄m̄ ad penā. ideo v̄t circa remediū tam necesse homo defectū pati non possit: institutum est v̄t materia baptismi sit cōs. s. aqua que a s̄brietate defacili haberi potest et minister baptismi sit quicūq̄ enā non ordinat̄. s. in necessitate. et hoc verū est enā in aqua non sanctificata: si alia haberi nō possit. al̄s non. Si autē p̄ter necessitatē baptizaret q̄s nō p̄sbyter: siue laicus: siue clericus: peccaret mortaliter. baptis- mū tñ factū cōfert. hec Thō. iij. dī. v. q. ij. ar. i. q. j. c. vñ eē de de. non ordi. c. j. dī. q. si non ordinat̄ baptizauerit: vel aliud diuini officii cōpetens exerceat sup̄le necessitatis ar- ticulo nō exigente: ab ecclia abici debet. et nūq̄ ordinari.

Utrū non p̄sbyter baptizās facē possit v̄t debeat sacramēta lia baptismi. R̄e illa p̄tinent ad solēnitatē baptismi: non ad necessitatē. et id fieri nō debet: nec p̄nt a layco vel clerico. s̄ solū a sacerdote: cui⁹ ē solēniter baptizare. hec Thō. iij. q. lxxij. ar. iij. c. ij. Utrū mulier possit baptizare. R̄e q̄ sic necessitate istante. xxx. q. iij. super quibz. al̄s baptizare p̄hibet. de cōsec. dī. iij. mulier. q̄ tamen caput mulieris est vir. et caput viri x̄p̄s. v̄t dī. j. l. c. xj. non debet baptizare mulier. si aliu copia viri. nec laicus p̄ntē clerico. nec clericus p̄ntē p̄sbytero. qui tñ potest baptizare p̄sente episcopo eo q̄ hoc p̄tinet ad officiu suū. Si tamen mulier p̄ter necessitatē baptizaret: re- baptizandus non esset. sicut enā dictum est de layco. peccaret tamen ipsa baptizans: et alij qui ad hoc cooperarentur: vel ba- ptismū ab ea suscipiendo: vel aliquē baptizandum offeren- do. hec Thō. iij. q. lxxij. ar. iij. c. i. q. iij. Utrū nō baptiza- tus possit baptizare. R̄e q̄ sic. dūmodo formā ecclēsie seruet de conse. dī. iij. c. in baptis. et ratio est. q̄ sicut ex parte materie q̄m̄ ad necessitatē saluus sufficit: quicūq̄ aqua. ita enā sufficit ex parte ministri: quicūq̄ homo. et id enā non bapti- zar̄ in necessitate baptizare posset. Si v̄t eē articulus necessita- tis hoc fieret: v̄terq̄ grauit̄ peccaret. s. baptizans et baptiza- t̄. et hoc impediret sacramenti effectū: licet nō tolleret ipm̄ sacra- mentū. hec Thō. iij. dī. v. q. ij. ar. i. q. iij. c. i. q. lxxij. ar. v. c. Utrū excommunicat̄ possit baptizare. R̄e q̄ sic potestas enī ministrandi sacramenti p̄tinet ad spūalem car- racterē q̄ indelibilis est. sicut patet ex supradictis. et id per hoc q̄ quis ab ecclia suspendit̄ vel excommunicat̄ vel enā degradat̄: nō p̄pter hoc amittit p̄ntē cōferendi sacramenti. cōferē- t̄ q̄m̄ peccat p̄ferendo nisi in necessitate baptizaret: sicut enā ille qui ab eo recipit sacramentū: et sic non recipit rē sacramēti: nisi tōte p̄ necessitatē: vel ignorāns excuset̄. Tenendū ē igit̄ breuiter circa p̄dicta: q̄ actus baptismi: sicut et alius aliter p̄ntis puenit alicui dupliciter. s. vel ex officij auctoritate. sic cō- uenit solis p̄sbyteris. vel ex ecclēsie p̄missione. sic enā puenit alijs marie in casu necessitatis. Utrū q̄s possit baptizare se ipm̄. R̄e q̄ non. q̄ cū in forma baptismi exprimat̄ duplex p̄- sona. s. baptizans et baptizatus: alius debet esse baptizans a ba- ptizato. et q̄d̄ Inno. papa dicit in q̄dam decretali. q̄ iudeus seipm̄ in aqua mersit. de cōse. dī. iij. c. sanctū est. et eē. de ba- ptis. rebitū. in glo. et ter. dicens. Albe baptizo i noie pa. et̄. si recessisset tunc ad patrē euolasset. intelligendū ē p̄pter vñ cō- erionis: ex cuius magnitudine hoc peccat̄ videbat̄: v̄t inter iudeos cōsistens quasi se offert periculo mortis. Ad offen- tendū autē q̄ alius est baptizans a baptizato voluit dñs bap- tizari a iohanne. albat. iij. et eē de baptis. rebitū.

Quia scdm̄. s. numerū baptizandorū et baptizantū q̄- runt plura. s. v̄t plures possint simul baptizare.

R̄e sacramentū baptismi p̄cipue habet virtutem ex forma: quā ap̄tus nominat verbū vite ad eph. iij. et ideo p̄- siderare oportet: q̄ cū plures sūt vñm̄ baptizant qua forma vitæ. si enim dicant. Mos te baptizamus in noie pa. et̄. dī- cit̄ q̄dam q̄ non conferunt sacramentū baptismi eo q̄ nō ser- uaret forma ecclēsie: que sic habet. Ego te baptizo in noie pa. et̄. s̄ hoc excluditur per formam baptizandi quā h̄nt greci. pos- sunt ē dicere. Baptizet seruus dei. b. in no. pa. et̄. sub q̄ for- ma greci baptismū recipiunt. que tñ forma magis dissimilis ē forme qua nos vñmur: q̄ si dicere. Mos te baptizamus ideo notādū q̄ sub tali forma Mos te baptizamus exprimit talis in- tentio. s. q̄ plures cōueniāt ad vñm̄ baptismū cōferendū.

q̄n̄ quidem videtur esse contra rationem ministrū. homo enim non baptizat nisi in quantum est minister x̄p̄i: et vñm̄ q̄- rens sed sicut x̄p̄s et vñus. sic oportet esse vñm̄ ministrum qui ipsum representet. propter q̄d̄ signanter dicit̄. Baptizet eph. iij. vñus dominus: vñus ides: vñm̄ baptismū. et cōtraria intentio videt̄ excludere sacramentū baptismi. hec Thō. iij. q. lxxij. ar. vj. c. Vñus enā sententia videtur. Seco. iij. dī. vj. q. ij. ar. j. c. Si v̄t v̄terq̄ diceret. Ego te baptizo in no. pa. et̄. v̄terq̄ exprimeret suam intentionem: ipse singulariter baptismum conferret. q̄d̄ potest contingere eo casu quo contentiose v̄terq̄ aliquo modo baptizare con- tur. et tunc dīcendū est q̄ ille qui prius v̄ba p̄ferret: p̄ntē cō- ferret baptismi sacramentū aliis v̄o quānuq̄q̄ ius baptis- di haberet: nihil faceret. sed si v̄ba p̄nitiare p̄sumere p̄- mēdus esset tanq̄ rebaptizator. Si autē simul ambo v̄ba p̄ferrent et hominem immergerent. vel aspergerent: etiam p̄- mēdi te modum non baptizandi: nō te iterum baptis- q̄: v̄terq̄ intenderet non baptizant baptismū. et v̄terq̄ quies- cent in se baptizaret. nec traderet aliud sacramentū. s̄ p̄p̄o q̄d̄ vñus inter? baptizans: vñm̄ sacramentum per v̄terq̄ cō- fert. hec Thō. vbi s̄. Utrum esset baptismus si vñus v̄ba baptizaret dīcēs. Mos baptizamus te et̄. R̄e: super p̄dictis numerum non sit via aliqua: nisi que sit p̄m̄ cursu in solent loquendi scilicet p̄m̄ q̄ papa te se vñico dicit. Mos baptizamus. et in vulgari hoc vñm̄ lingua. Ideo nō dīcē nūc forma mutata: s̄ corrupta. Sed si verbū seriose diceret et cum p̄p̄o re- citans sensus alium generaret intellectū: non esset baptismus. hec Thō. iij. dī. v. q. j. ar. j. q. i. Utrū vñus possit simul baptizare plures. R̄espondeo i casu necessitatis: vñus possit simul baptizare plures s̄ hac forma. Ego vos baptizo: p̄ntē si imminerit ruina: aut gladius: aut aliquid aliud futurum. q̄d̄ non pateret moram: v̄t singulati omnes baptizaret̄. p̄ hoc diuersificaret forma ecclēsie. q̄ plurale non ē nisi ling- lare geminātū p̄m̄ p̄risci. cū pluraliter dīcāt̄. Albat. v̄t dī- p̄ntes eos et̄. nec est simile de baptizante et baptizato: quia x̄p̄s q̄ principaliter baptizat: est vñus. sed multi per baptismū efficiunt vñm̄ cū x̄p̄o. hec Thō. iij. q. lxxij. ar. vj. c. i.

Utrum si duo baptizarent: vñus mancus: qui verba p̄- ferat et alius mutus: qui immergat. sit baptismus. R̄e: vñus s̄. dīcē est. integras baptismi consistit in verbis et materia: et in vñu materie. et ideo nec ille qui nūc p̄fert v̄ba baptis- mū ille qui nūc immergit. et id si vñus p̄fert v̄ba: et alius immergit nulla forma verborū poterit esse cōueniēs. non d̄ potest nūc ego te baptizo. cum ipse non immergat. et per p̄ntē non bap- tizaret. nec enā poterit dīcē. Mos te baptizamus. cū nūc bap- tizaret. Si enī duo sunt quorū vñus vñm̄ partem v̄bū lo- quat̄: et alius alia non est p̄pria locutio. Mos scripsit v̄t dī- brū. sed sinotheca in quātū totū ponit q̄ parte p̄m̄. Thō. vbi s̄. c. iij. Bon. iij. dī. v. q. j. ar. j. q. iij. et̄. Ric. iij. dī. q. iij. ar. j. c. j. licet enim determinat̄ modus exprimiendi actum baptizandi: non sit de necessitate efficacie facti exprimeret actum esse ad eo s̄ quo non est: terroget efficacie sacramentū. et in hoc casu. Si ille q̄ verba illa. Ego te baptizo p̄ferat. non abluat: exprimit actum baptizandi esse a quo non est. seu exprimit in singulari: siue in plurali. quia dicit. Ego te bap- tizo id est abluo: et tamen non abluet per casum: sed facit suus. vñ i illo casu de cōmuni lege puer nō esset baptizatus p̄m̄. Ricbar. vbi s̄. Lamentum cum predico v̄bū. a. de sacra. q̄ sacramenta ecclēstastica sunt sacramenta vñitatis. et non cō- uenit ea diuidi. de consecra. dī. ij. quia passus. et̄. idem dicit̄ si vñus dicit vñam partem verborum: et alius aliam. et̄. autem: v̄t s̄. dictum est p̄m̄ aliquos baptizans debet esse vñus aliqui tamen dicunt q̄ vñitas ministri vel baptizant non est de necessitate: quāmodo quando plures baptizant quilibet vñus debet facere totum. et quando vñus plures intendat baptizare: vel omnes. est tamen de congruitate propter maiorem vñi- tationem. Ideo non debet fieri sine necessitate. vnde siue vñus siue plures dicant baptizamus te in baptizando vñm̄. siue m̄ am vñus dicat in baptizando plures vel vñm̄ baptizo vos: baptismum est. quia modus exprimiendi actum baptizandi ē exp̄ssio persone ministri non sunt de substantia forme. sunt enim q̄ tradit̄ p̄ntē ecclēsie. et per istam additionem forma vñi-

mutatur: cum non sit additio corruptionis: sed saluans. Unde
de necessitate vnius actus baptizandi est vnicus minister: so-
lum ad vitandum peccatum baptizantis. nisi forte in casu plu-
res essent necessarii ad puerum abluendum. non autem de
necessitate ad efficaciam sacramenti. Unde pueri simul a plu-
ribus ablui non videtur efficacie baptismi repugnare. et hoc est
opinio Richardi. iij. dist. iij. q. iij. ar. j. c. et de iij. di. v. q.
iij. ar. iij. q. iij. c. et casj. ad oppositum. Et si dicitur na-
ti sit cum duobus capitibus: nullo modo baptizari ut vnius hō: vel ut
duos? Rōdus Thō. i. quādā qōne de quolibz. q. tale monstrū
aut certū ē habē duas alas rōnales. puta si sint duo capita.
duo colla. et duo pectora. q. p. psequēs erunt duo corda. et in
tali casu baptizandi sunt ibi duo. et licet psumatur q. plures
possint simul baptizari. dicendo. Ego baptizo vos. tunc ta-
men esset eos baptizare singulatim. Si vō non sit certū. pu-
ta si nō sunt duo capita bñ distincta vel due ceruices fundate i
eadē vitta suē i eodē trūco. tūc pmo debet baptizari vnius. et
postea debet alter sub dubio baptizari. dicēdo. Si nō es ba-
ptizatus. ego te baptizo. et.

Itēa tertium. scz intentionem baptizandi plura que-
runtur. f. vtrū intentio minister sit de necessitate ba-
ptismi. Respondeo q. sicut dicit magister sententia-
rum. libro quarto. dist. vi. in hoc et in alijs sacramētis sicut
forma seruanda est: ita et intentio illud conferēdi. cuius ratio
est fm Scotum. iij. dist. vi. q. iij. arti. j. c. q. ille actus ad quē
quis obligatur debet in eo esse humanus nō casualis: v. for-
tuitus: in quibus non cadit obligatio. Humanus autem esse
est esse proprie qui per intellectum et voluntatem causat ab
homine. et ita est intentio ab homine. ipsa etiam obligatio est
ut homo intendat actum istum: sed homo obligatur ad actū
conferēdi baptismum pro loco et tempore. ergo obligatur ut
intendat conferre baptismū pro loco et tempore. Et rōdus
rōdus mētalis intentio i ministro? Respondeo aliq. dicunt q. non.
quia minister sacramenti in verbis que proferuntur exprimit
intentionem ecclesie. que sufficit ad perfectionem sacramenti
nisi contrarium exterius exprimat ex parte ministri et ex p-
te recipientis sacramentum. et hoc est opinio Thō. iij. di. vi.
q. j. ar. iij. q. j. c. iij. Alij vō dicunt q. non est sacramentum. si
cet ibi sint verba nisi sit ibi mentalis intentio in ministro. qd
vō dicit Gregorius in moralibus non debet intentio verbi de-
seruire. sed verba intentioni. et hoc maxime locum habet in
hoc sacramento. et ideo non baptizatur quantum est q. illud
quod per homines gestum est: nisi alit intentio baptizantis.

Etiam aliter non saluatur nisi sit intentio in ministro? Re-
spondeo si adultus baptizatur ut debz fides interior supplet
et parvulus. pūm est credere q. summus sacerdos supple-
at. si tamen non faciat: iuste facit. et nos incertos esse volumus
de salute ad reponendam superbiam. et exatandam diligent-
em ut artemus et a personis dignioribus et senioribus req-
ratur. credendum tamen est. vel q. reuocet. vel q. integre
supplet nisi peccata nostra impediatur. hoc Bōn. iij. di. vi. p.
ij. q. j. ar. j. c. v. ad oppositū. Hoc aut quod dicitur ē. f. si adul-
tus baptizatur fides interior supplet. si parvulus: pūm est
credere q. xpc suppleat. Aliq. vō Thō. vbi. s. nō placet
dicat ei q. et si hoc sano dia possit quo ad vltimū effectū. qui
est iustificatio a pctis: tū quo ad caracēre nō videt. quia cora-
cter nunq. impūmē nisi p sacramentum. Sed responderetur
ei q. vltimus effectus bene sufficit ad salutem. tunc etiam si
ne sacramento bñ possit imprimere caracērem. Et actū
alis intentio requirat i ministro? Respondeo fm Bōn. iij.
dist. vi. q. iij. ar. iij. c. q. per intentionem actuā et habitūalem
ē ponere mediū. f. intentionem virtūalē. pbat. si qd in pūm-
pro intendēs dicē missam. postea autem ad alia distrabatur.
tūc nō habet intentionem actuā. dū est distractus. nec tū habz
intentionē habitūalem. quia etia dūmens talē habet. habet
enī habitū inclinante eū ad talē actū. hz ergo se medio mo-
to qui mediū modus potest dici intentio virtūalis. q. in vir-
tute alicuius intentionis prius habite actualit. facit omnia que
facit tanq. ex radice. Dicendum ergo q. in baptizante nō suf-
ficit sola intentio habitūalis. quia propter illam solam non
decur actus humanus. nec requiritur semper intentio actu-
alis. quia non obligat deus hominem ad impossibile. vel nu-

mus difficile. cuiusmodi est non distrabi. quia fm Aug. iij. li-
bro de libe. arbi. nō est in potestate nostra quibus vñs tan-
gamur. sed sufficit intentio virtūalis. f. q. aliquando habuit
intentionem actuālem ex qua descendit nūc actus ille baptizan-
ti. siue in illo actu habeat intentionem actuālem siue non. et
intelligi q. descendit ille actus sine omni motu voluntatis p-
trario interueniente fm Bōn. vbi supra. fm Rich. iij. dist.
vi. q. j. ar. iij. c. tū si baptizans nō sit diligēs i applicādo in-
tentionem suam fm q. decet ad ipsum actum: nō excusat a pec-
cato. Et si qd putet baptizare puerum cui imponit no-
men Petri cum sit puella. Nunq. baptismus caret effectu?
Rōdus fm Bōn. aut intendit baptizare personam cuiuscun-
q. sexus esset. et sic esset baptizata. aut interdu baptizare ma-
rem tū: et non feminam. tūc non est baptizata. Aut simpli-
ter baptizat. et tunc est baptizata. Dicit tamen Bōn. q. i
his casibus et similibus si adhuc viuat baptizari potest sine
errore. sed in hoc non assensio sibi. Et rōdus obiectus possit
baptizare? Respondeo. dñs ē inter obiectū et ebnū. Ebnus
vō actus. Ebnus ex consuetudine. et bone pōt aliquis consue-
tus mēbri. aliquando esse sobrius in actu. et tunc baptizat
Ebnus vō si habeat ligatam rōem: ita q. tollatur intentio ba-
ptizandi. quia. f. nescit quid faciat non baptizat. Si autē rō-
no libera est tū saltem q. sciat quid faciat: nō tamen omnino ē
compos sui tunc tenendus est q. sit baptizatus. etiam si ligatus
aliquo modo balbutiat. quia illud nō est semper sufficiens si
gnūm ligamīs rōmō. Unde si formet verba intelligibilia et
licet nō omnino pfecte baptizat. Si aut ita corrupte. q. cōmū-
niter intelligi nō possit: est rebaptizandus postea. hoc Bōn.
iij. dist. vi. di. circa lram. q. ij. Et si qd aliquē iocose ba-
ptizaret vere sit baptizatus? Rōdus q. sic. si baptizans et ille q.
baptizatur intendz baptizandi actū vel habitū in generali vlt
speciali habeat quod expremū est. j. q. j. spūsanctus. et. S.
ecce quando. Et si fieri non possit certitudinaliter intē-
tio adluens vel adluendum? Respondeo fm Aug. libro
de vñ. ba. impleandū est super hoc diuinum consilium. qd
si nō reuelat deus: sub conditōne sic ablutus est baptizandus.
et habet de conse. dist. iij. solet. Et rōdus requirat recta in-
tēto ministri ad sacramenti pfectionē? Respondeo. intentio mi-
nistri potest pueni dupliciter. Eno modo respectu ipsius sacra-
menti. puta cū quis nō intendit sacramentū cōterre: sed deluso-
rie aliquid agere. et talis pueritas tollit verū sacramento
pēpue quando suam intentionē exterius manifestat. Eno mo-
do pōt pueni intentio ministri q. rōm ad illud quod sequitur sa-
cramentū. puta si presbyter intendat aliquis feminā baptiza-
re ut ablutatur ea. vel si intendat consecrare corpus xpi ut eo
ad beneficia viatur. et quia pūm nō dependet a posteriori un-
te est q. talis pueritas intentionis sacramenti veritatem non
tollit. sed ipse minister ex tali intentione grauitur peccat. hoc
Thō. iij. dist. vi. q. j. ar. iij. q. ij. c. Et rōdus in offerendo
parvulum ad baptismum requiratur recta intentio. scz q. re-
generetur? Respondeo q. non. Unde Aug. ad Bonifacium.
et habetur de conse. dist. iij. nō illud. si nō eadem fide ad ba-
ptismum parvulos ferant ut ad vnam regenerent eternam.
sed eos putat hoc remedio temporālē reanē vel recipe sanita-
tē. nō ppterā illi nō regenerant. q. nō ab istis hac intentione
offerunt.

Itēa q. rōdus. f. fide baptizans q. rōdus plura. f. vtrū ad
plēnū esse baptismi nēcia sit fides alicuius articuli?
Rōdus fides nēcia ē oībo sacramētis. q. oīa sacramē-
ta hñt virtutem a fide. ut dicit Hugo de sancto victore. specia-
liter vō est i baptizato necessaria. cum Ambrosi⁹ dicat q. ba-
ptismus est fidei sacramentū et fundamentū. et ianna sacmē-
torum. sicut fides est ianua virtutū. de conse. dist. iij. cū ita
q. et ex. de pēc. nō ba. ca. v. mēis. Et rōdus enī sacramēta? cō-
parat ad xpi passionem sicut ad meritū. et ad sanctam eun-
tiam sicut ad pnapam effectiui. et ideo i sacramētis ut in
eis magis q. in alijs passio xpi operetur et disponat et sancta
trinitas influat: necessaria est fides virtutis. f. passionis et
sanctae trinitatis. cū baptism⁹ sit sacramentū nō singularis ho-
mīs sed ecclesie. sicut enī efficacā hz a fide ecclie. hoc Bōn.
iij. di. iij. q. j. ar. iij. c. Et rōdus recta fides requirat i bap-
tizante ita. f. q. iudicis non possit tradere sacramentū baptismi

Liber

Respondet qd non. de conse. vi. iij. romanus. r. c. a quodā. r. ca. ecclesia. potest etiā contigē qd aliquis pariat defectum si dei circa aliqd aliud: r. nō circa veritatē sacramēti. qd exhibz puta si aliquis credat iuramentū i omni casu illicitu: tamen credat baptismū efficacā habē ad salutem: r. sic talis infidelitas non impedit intentionem conferendi sacramentū. Si vō pariat idē defectum p ipsum sacm. quod exhibet: licz credat p illud quod agit exterius nullum interioz sequi effectum. non tamē ignorat qd ecclesia catholica intendit p hmoi qd exte rius agunt: sacm pōere. vnde non obstante infidelitate pōs intendē quod facit ecclesia licet estimer illud nihil esse. r. talis intentio sufficit ad sacm. qd vt supra dictum ē: mīster ecclesie agit in psona totius ecclesie: ex cuius fide supplee qd de est fidei i mīstro. Notandum autem qd herencoz qdam in collandō sacramentoz nō seruant formaz ecclesie i his qd sunt substantiaalia forme. r. tales nec sacramētū conferunt: nec sacmēti rem. Quidam vō seruant formam ecclesie: r. tales pferunt sacm. c. r. sum. tri. firmiter. §. sacm. qd licet nō sine membris: nec mīstri ecclesie. simpliciter tamē conferunt in hoc casu: enām rē sacramenti. nisi alit defectus ex pte baptizati. v. baptismus em datus i forma ecclesie a quocunqz: semper habz efficaciam: nisi obice inueniat ex parte suscipiens. de cōse. vii. iij. Romanus. r. pluribus alijs. c. eiusdē dist. Tunc aut habz obice qn ille q baptizat heresi cōsentit. r. hoc potest esse tripliciter. Aut qd ē hereticus r. fauet errori. Aut si non est hereticus: vadit tamē ad hereticum psum i ecclesie cōsentit. Aut si non ē hereticus psum: vadit tamē ad occultū. quē facit esse hereticū ppter aliquod pmodum vel fauorem. r. tunc nihil grane recipit. qd ab heretico vt hereticus ē accipit. Unde Aug. lib. de fide ad Petr. Nullatenus dubites extra ecclesiam baptizatos si ad ipsam non redierint: baptismū cui mulari permicem. r. j. q. j. firmiter. r. de conse. vii. iij. q. iij. mī. Cū talis postea penitens reconciliandus est p impositionē nē manus. Licet em baptismus nō possit iterari. impositio tñ aliqua manus. f. reconciliatoria pōt repeti. vt dicit. j. Lile aut nō pferunt qn habz ipotētiā discernēdi: vt puer. v. qn ille hereticus ē occultus r. credit esse catholicus. Aut qn hō mo ē i necessitate constitutus solum necessitas intumit. talis em recipit sacramentū r. rē sacramenti. qd dum in mōtis pculo catholicus non inuenit sanctum ē ab heretico baptismū recipere qd intermū pte. vii. iij. c. pter hoc pceptū. §. porro. vnde talis non est reconciliandus p impositionē manus. j. q. j. bi q. r. ca. manus. Unde nota differētiā inter recipiētes sacra ab hereticis r. schismaticis r. recipiētes a symoniacis r. fornicatoribus notorijs. quia baptizati sciet r. pter necessitatē pculum ab hereticis r. schismaticis: r. enām ordinati sciet ab eisdem: cum veniunt ad ecclesiam: nō recipiunt sine manus impositione. Baptizati vō r. ordinati pdicto modo a symoniacis r. fornicatoribus notorijs recipiunt sine manus impositione. vii. iij. §. Verum. i. ter. et glo. Ad hoc enām nota qd illi q baptizati sunt ab hereticis i nomie trinitatis cum redeunt ad ecclesiam sanctam reconciliant. qnqz crismatis vnde: siue confirmatōne. qnqz manus impositiōe. scz reconciliatoria. qnqz sola f. dei pfectione. pmo modo reconciliant. Etiam i ecclesia ouēti. Secōdo mō i ecclesia occidēti. Tercio modo ad monastē: r. alijs. de pte. vii. iij. ab anti. qua. Admonestue aut sic dicti sunt a monastio autore heresis eoz. isti sunt (vt puto) q dicunt ad monastia. de pte. vii. iij. bi q. si qdā libz hnt ibi monastia: p. b. isti nō credebāt xpm esse filiu dei nālem: sed ad opmū. vi i. dicto. c. v. monastia. Dec aut diuersitas reconciliatōis herencoz vt habet ibidem i glo. pueniebāt ex diuersis modis errorz ipsorum hereticōū. vel enām ex diuersa consuetudine ecclesiaz. Etiam nō crismabant i oriente. crismabant autem in occidente. vnde erant ex diuersis secus. id illi reconciliabant crismate. isti vō manus impositiōe vt ostenderent esse de vnitatē ecclesie. de conse. vii. v. manus. Sciendū autem p m Jo. qd sicut habetur i glo. impositio manus quedam ē cōfirmatoria. r. hoc nō repetit. quedam consecratoria siue ordinatoria. et hoc enām nō repetit. quedā bndictoria. r. hoc similiter nō repetit sed si omīssa fuerit supplee. c. r. de sa. vnc. c. j. vbi dī: qd si manus impositio omīssa fuerit i ordinatōe subdiaconi dī suppleri qd

Quartus

dā cōtratoria. Adar. vii. Sup egros ma. impo. r. bene ha. et hoc repetit. qdā reconciliatoria. r. hoc imponit excoicatio r. hē tias penitētiā. hoc nō ē sacm r. repetit.

Itē qm. f. bonitatē baptizatis possit qri vtz bonitas requirā i baptizante ad hoc qd possit pferre sacmēti vel baptismū effectū. Et vtz melior mīster melior pferat effectum. Et vtz malus mīster peccet baptizādo. r. vtz peccet recipiens baptismū a malo mīstro. Sed hoc nō sio habet. §. i. j. n. d. i. l. ar. v. vnde suppositus illis qd vñ cū ibi. r. spālter qd mali mīstri peccet baptizādo. qd rē sio ficit. vtz malus mīster cui offert puer baptizādus i pculo mortis exis sit ppter. vnde qd sic. qd videt peccare siue baptizādo: siue non baptizādo ipsum. cū sit in peccato. r. cū ex officio suo facere teneat. de cōse. vii. iij. ois presbyter. Rā vō. aut malus mīster baptizat cum sollemnitate: vt mīster ecclesie cui ex officio conuenit. et tunc peccat mortaliter si peccatum suum recolat: r. non penitet. vt habet i glo. sup illud Leuit. xxi. Qui accesserit mundū ad mūda vñ accedet. nec tū tal ē simpliciter ppter. qd pōt de peccato penitē: tūc mīstrare. non est autem inconueniens qd sit ppter. suppositus qd velit remanere i peccato. Aut talis baptizat simpliciter in casu necessitatis: i quo enām laycus baptizare possit. et tunc nō peccat. Secus aut ē de alijs sacramētis que non sunt tēte necessitatis. sicut baptismus. vt. j. patebit. hoc Tho. iij. vii. v. q. iij. ar. ij. q. iij. r. pte. iij. vi. v. q. iij. ar. j. q. iij. o. r. Ric. iij. dist. v. q. iij. ar. iij. c. Aliut pot vici qd mal' mīster aut ē occultus. aut notorius. r. vtrqz mō ē dūligendū. quia aut ē necessitas r. tunc scandalū. r. tunc non peccat baptizans. sed i hoc qd negligit se pparare r. cū timore r. reuerētia ad sacm accedet. Aut non ē necessitas nec timet scandalū: r. sic non debet baptizare: nisi prius se prepararet ad iustificandū qd si nō facit nō tñ peccat negligendo: sed enām qntus ē i e commūtiā sacro faciēdo r. vīrūpādo id ad qd nō ē idoneus. Si aut ē notorius peccator: enā scdalyzādo. ideo dīc Aug. sup Jo. c. v. Jullos oportet esse p quo a baptizat. hoc Bo. iij. vi. v. dūbi. circa lram. q. j.

De baptizandis.

Titulus. vi.

Et inde considerā

dū ē de baptizandis. r. pmo de eoz obligatōne ad baptismū. scdo de tpe r. statu i qd debet baptizari. tercio de his que requirūt i eis qn baptismū: vel enā dū baptizant. qdō de his que requiruntur post baptismū. Circa primum. f. obligatōnem ad baptismū querunt plura. scz vtrū alijs possit saluari sine baptismō. Respondet qd nō. Jo. iij. Alii qd renatus fuerit ex aqua r. spūsancto. nō intabit i regnum celorum. r. de conse. vii. iij. necessarium. r. ca. iij. r. iij. Cū aut vt habuim ē supra triplex sit baptismus. f. flumis. flumis. r. sanguis. sciendū qd baptismus flumis vel i re vel i pposito: si haberi non possit in re: sit salus in pto est de v tute eius. Baptismo vō flumis sit salus adultis. cum tamē baptismus flumis sit i pposito. de conse. vii. iij. baptismus r. c. r. pte. non bē. apostolicis. vbi enām habet qd credis te baptizari: licet nō sit baptizatus: nihilominus si accedat saluatiō. paruulo aut nō sit salus p baptismū flumis. nisi ex privilegio spāl. vt pte de sanctificatio i vtero. qd nō habet vtrūqz. bēti arbitrij. Baptismo aut sanguis sit salus vtriusqz. f. adultū r. paruulo. r. hoc si sit ppter vtrūqz. Cū tñ sanctificatus i vtero teneat ad baptismū: Rā? qd sic. sicut pte p Jo. qd dicit se a xpo debere baptizari. r. hoc qdem non ppter indigētiā remedi: sed ppter impletionē characteris. r. hmoi accipit r. r. r. ppter bonum obediētiā. qd vtrūqz pceptū vt omīs qui nascuntur renascant. Et ppter hūilitatē. qd dī se reputare peccatōrē r. indigē xpi redēptōe: r. ppter pformitātē vt ab alijs spūmis non discorder. quia tamen baptizari sibi pceptum ē a firmatū. ideo non obligat ipsum: nisi p loco r. tempore. vnde si ante adultam etatem seipm oportunitatem habuit mori: saluatur. qd non habebat opus baptizari ppter remētiā

non sicut pceptum. Ut apostoli fuerint baptizati? Rñ qd sic. In glo. sup illud Jo. xij. Qui lor est: dicit. Tunc vbi i. intelligit baptizatos aplos. et si non legat vbi: et qñ. de conse. vii. iij. qñ ab Hierosolymis. et c. si eos. et sunt. c. Aug. Sv mulier dicit pñ de beata virgine et de Johanne baptista. Laro qñ sic baptismo sanguis et flammis sunt baptizatus: quando i cruce Xpm est confessus. de conse. vii. iij. baptisim vices.

Est qd parvulus vñ ad baptismum referat ab infideli infu fiat: nunq saluabit? Rñdeo nullus parvulus saluatur qñ tam est de lege comuni: nisi virtute sacramenti. nō qd parvulus teneat ex pcepto. sed quia sine sacramento vñ aliquo qd equipollat: tunc nō disposuit dare gratiā. Si vñ parvulus ppter hoc solum occasus est a psecutore: cū possetur ad baptizandum: ne baptizaret. monē p baptismum. ideo i sanguine suo pñ credit baptizatus. Si aut alia de causa occidit qñtū auctō referat ad baptismum: damnabit. Sv nunq ex qñ te nec ad baptismum aliquis peccat recipere baptismum a malo mltro. Rñso bur? habet. s. i pmo nō de sacramento in cōi.

Sed esto qd sacerdos nolit sine pñio baptizare. qd est tunc faciendum? Rñdeo si baptizandus sit adultus sufficit sibi ptere baptismum ad salutē. qd baptizat baptismum flammis. nec te bet ppter hoc symoniam committere. qd non sunt facienda mala vt veniant bona Ro. iij. tamen si esset ibi aliquis laicus te beret se potius ab eo facere baptizari. si tamē sit puer: tūc tpe met debet cū potius baptizare. qd pñiam sacramenti symoniam te dare p baptismum: si nō sit pñio alius pñyter qd velut baptizari puerum debito modo. et licet ei aqua emere: nō nō sanctificatam: vbi pot habere alia aqua. si alia aqua hñe nō possit. qd aqua non est sacramentū. si autē emat aquam sanctificatā. illa nō operat ad baptismum: de necessitate eius et nō qñ sanctificatā: sed quasi aqua. et ideo nō emat vt sanctificatam: sed vt aqua. hñc Tho. iij. dif. v. q. ij. ar. ij. q. v. c. ij. Dicit enī aliqñ i Ricñ. et pñbilitat: qd in hoc casu dari pot pecunia p aqua sanctificatā sine vicio symonie. qd p hoc redimūt vñ nō iuris pueri. cuius in hoc casu iure nature et diuino est aq illa: qd est necessaria ad vñum baptizandi. Alij aut vt Bon. iij. dif. v. q. ij. ar. j. q. ij. c. ij. simplici: videt qd in hoc casu pecuniam dari potest pñytero p baptismum: nō ad emendū sacramentum vel aquam: sed ad redimendā veritatem sui iuris. Et hoc vt dicunt videt magis consonare pietati et bonitati et iuri. Sed autē Sco. iij. dif. v. q. ij. c. ij. potius pñm n debet monē sine baptismum parvuli: qd emat baptismum. qd hoc fieri non possit sine peccato mortali. possit tamen emi aq enām sanctificatā: nullo modo habendo intentionē ad pñia scdm et enām labor baptizandi: quem pñb: habet: emi possit nullo modo habendo intentionē ad actum illū in qñ nō sacramentalis. Est qd mancus roget pñyter vt baptizet pñrum imminente mortis articulo: et nullus alius assit qd eū possit baptizare. et pñb: eum baptizare nolit nisi pecuniam ei dē: tere: quid ille faciet? Rñdeo. Ricñ. iij. dif. xlv. q. iij. ar. j. ca? viij. dicit qd ille mancus debet potius pmittere illū puulū mori sine baptismum qd dare pecuniam p sacramentū baptismi. qd nō sunt facienda mala vt veniat bona Ro. iij. Aliqui tamē dicunt qd in hoc casu pecunia dari possit: ita tamē qd dñs nō intederet eam dare p sacramentum: sed p vitādam damnatōe pueri: et remouenda infamia pñb. Secūdo est vt alijs sacramentis que sine periculo dñatōnis ex causa possunt differri. hñc Ricñ. vbi supra. Quid te pñb: qui hoc faceret? Rñ. nisi se corrigere sponte errorem relinquendo: debet subire pñbū pñij honoris. j. q. j. baptizandis. in rex. et glo. dñ enay te cōse. vii. iij. qui auctō pñyter nō let p intōe muneris vñ p alia excusate baptizare aliquē i mortis piculo si ille sine baptismum recederet deponi deberet. Quid si pñb: cathecumē nos a baptismum repellat: et ipsi interim ante tempus cōtinuam sine baptismum recedant: nūquid imputabit sacerdos? Rñdeo qd non. absit em vt ea que ppter bonū et licitū faciunt aut iubemus si quid p hoc pter nostram voluntatē cuiq māle acciderit nobis imputet. xxiij. q. v. de occidēdis. hoc nō ē pñ. vi. iij. te cathecumē. in glo. Ad hoc nota qd qñ pñb: subditio sacramēta negant maliciose: tūc subditi pñt ipa ab alijs recipere. ar. ex. de resc. venico. in rex. et glo. vi. qd ponit sup illud. c. pastorale. quod vñ de privilegio: et in casibus

concessis. s. i baptismum et penitentiā. qd recipi pñt ab alijs i necessitate. sed in alijs recurrendū ē ad superiorē. ex. de iur. patro. nullus. hñc Dñs.

Ira scdm. s. statū et tpe i quo debet quis baptizari: querunt plura. s. vñum baptismum sit differendus adultis. Respondeo adultis subueniri potest p tēv terium baptismum. et ideo adultis cum conuertunt non statim est sacramentum baptismum conferendū. sed oportet differri vñ qd ad aliquod certum tempus. pñmo quidem p cautela ecclesie: ne decipiat sacramentū fide accedentibus cōfēto. propter quod pñb: sumitur te accedentibus ad baptismum: quāto p aliquod tempus eorum fides et mores examinant. Secūdo hoc ē necessarium ad vñitātē eoz qui baptizant. quia aliquo temporis spacio indigent ad hoc qd plene infirmant d fide: et exerceant in his que pñnt ad vitam xpianam. Tercio hoc est necessarium ppter reuerentiā sacramenti. cum i solēntibus pñpui. s. pñse et pñb: cōfēto boies ad baptismum admittunt. et ita deuotus sacramentū suscipiunt. de pñ. vii. de cathecumē. et c. venerabil. Quāto vñ tpe adulti baptizandi debeant cathecizari et exorcizari añ baptismum. habet et de exorcismo. Sed dilano in huiusmodi est pretermittenda duplici ratione. pñmo quidem quando illi qui sunt baptizandi apparent pericūte instrui in fide: et ad baptismum idonei: tunc statim possunt baptizari. sicut Philippus statim baptizauit eunuchum. vt habet Act. viij. Et Petrus Cornelium. et eos qui cum ipso erant Act. xviij. Secūdo ppter infirmitatem vel aliquod periculum mortis. d conse. vi. iij. de cathecumē. et ca? se. si tamen aliquis morte pñentis articulum opportunitatis excludente: vñ expectat tempus ab ecclesia constitutum: saluat. licet p ignem. vt dictum est. peccat autem si vñra tempus ab ecclesia ordinatum differi accipere baptismum: nisi ex causa necessaria et licentia prelatorum ecclesie: licet hoc peccatum teleri possit cum alijs per succedentem contritionem que supplet vicem baptismi: vt dictum est Nec est contra predicta illud quod dicitur est de conse. dist. iij. cathecumē. cathecumē. licet in bonis operibus relictum vitam habere non credimus: excepto dumtaxat nisi martyrij sacramentum compleat. quia fm regulam ibi tem intelligitur te eo qui baptizari non querit: vel alio saluo quo peccato confitit. Etiam pueri sunt baptizandi? Respondeo indistincte qd sic. indistincte enim vox euangelica intonat. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto. nō intrabit in regnum dei. hac generalitate: nec scdm: nec etiam excludens. extra te baptiz. maiores. Ratio huius est. qd morbus est cōmunis parvulis et adultis. et medicina ē cōmuniens istis et illis. Est autem vñius et securus statim pñlo baptismum conferri qd referre vñq ad etatem adultam. nō ppter piculum mortis et damnatōis. te cōse. vii. iij. venerabilis. i glo. tum ppter infestitōes demonū qd minus possunt i baptizans ceteris paribus. tum quia dum homo est parvulus certum est in eo nihil esse quod impediat effectum baptismi. tum ppter bonum assuefactōis et quasi educatōis i his que sunt religionis xpiane. Et hanc rōem assignat Dionysij. vii. ca? celestus ierarch. Sed obijciat: qd legatus non debet excedē fines mādāt. sed vñs mādāt. Arab. vii. credēs baptizari. qd puuli nō sunt baptizandi. Rñdeo. licet illud mandatū fm formā mandatū spālter liget adultos nō ex alio ei? mandato. Job. iij. nisi qd renatus fuerit et c. inuenit enā ad pñulo fm intentionē mādāt extendi. Et pueri hereticorum vel indeoz et alioz infidelium sunt baptizandi multis parentibus? Respondeo. filij infidelium aut habet vñum rationis: aut nō. si habet iam nñ ad ea qd sunt iuris diuin vel nālis incipunt sue potestatis esse. et ideo pñra voluntate enā inuñs parēto pñt baptismum suscipe. sicut et infumoniū cōtrahere. et iō tales licite pñt induci ad suscipiendū baptismum. Si vñ nō habent adhuc vsus rationis vel liberi arbitrij. fm ius nāle sunt sub cura parentū qd sibi puidere nō pñt. vnde enay te pueris antiquoz dñ qd saluabant i fide parentum. et iō cōtra iusticiam nālem esset si tales pueri inuis parentib: baptizarent sicut enām si aliquis habens vñum rōis inuñs baptizaret. esset enām piculosum taliter filios infidelium baptizare. quia tēfēto ad infidelitatem rediret ppter nāle affectum

ad parentes. et ideo non habet hoc ecclesie consuetudo: quod si
lij infidelium baptizentur inuitis parentibus. fuerunt enim
retroactis temporibus multi catholici principes potentissi-
mi: ut Constantinus et Theodosius: quibus familiares fu-
erunt sanctissimi episcopi: ut Silvester Constantino: et Im-
biosius Theodosio: qui nullo modo premississent hoc ab eis
impetrare. si hoc fuisset consonum rationi. hec Tho. iij. q. lxxvij
ar. x. c. Scdm autem Dec. iij. dist. iij. fine. ubi. ij. Si prin-
ceps aliquis paruulos infidelium parentibus inuitis bap-
tizari faceret cum bona cautela. scilicet ne parentes prius cognoscerent
hoc futurum occiderent eos. et faceret eos educari religio-
se: laudabiliter faceret. Et idem dico etiam si cogant parentes
minis et terroribus ad baptismum suscipiendum: et seruandum
susceptum. Et hoc videtur posse probari. quia simile commendat
ur de conse. di. iij. plerique. Preterea dato quod non essent om-
nes vere fideles in corde. tamen minus malum esset eis non
posse impune legem illicitam seruare quam posse. et etiam eorum
filiis in secunda et tertia generatione essent forte vere fideles.

Utrum infidelis pater baptizari debeat statim baptizari? Re-
spondeo finem. Dicitur autem est in periculo. ne. scilicet alij infideles cum
interficiantur. si hoc ppendant: et tunc statim ei fides debet expo-
ni et baptizari. de conse. di. iij. ne quod absit. Aut nullus pater
lum imminet: et tunc vel p. viij. menses. vel arbitrarie debet
inter catholicos reuereri. sic intellige illud de conse. di. iij.
uidei. et casti. Etiam in viro existentes possunt baptiza-
ri: Rndeo quod non. de pfe. di. iij. si ad matris. et pluribus alijs
ca. Dponet enim quod caro eius qui baptizatur finem totum vel finem p-
tem immediate lauet. unde si puer inuolutus totaliter in vino
cozio in aquam immergetur sub rebata verborum forma pro-
pter hoc non baptizaretur. hec Rich. iij. dist. vi. q. ij. ar. j. c.

Utrum viro matris debeat aperiri ut puer extrahatur
et baptizetur? Respondeo. non sunt facienda mala ut eueni-
ant bona. ut dicitur de Ro. iij. et ideo non debet homo occidere ma-
trem ut baptizet puerum. si tamen mortua sit viuentis prole
in viro. debet aperiri ut puer baptizetur. hec Tho. iij. dist. i.
vj. q. j. ar. 2. q. j. ca. iij. Utrum debeat expectari omni-
moda egressio pueri de viro ante baptismum? Respondeo
quod sic. nisi mors imminet. Si tamen primo caput egrediatur
in quo omnes sensus fundantur: rebz baptizari periculo im-
minente: non est postea rebaptizandus. si contingat ei na-
sci perfecte. unde etiam reputatur esse hominis sepultura: ubi
sepultus est eius caput. ff. de reli. l. i. sumpt. su. l. cum in diuer-
sis. Et post caput pectus. quia sedes cordis est quasi in pe-
ctore. et cum ambo ista non possunt abluui magis debet abluui
caput: maxime facies. quia ibi magis patent anime operati-
ones. Idem etiam videtur faciendum quocumque alia pars egre-
diatur periculo imminente. quia tamen in nulla exteriorum
partium integritas vite ita consistit sicut in capite. videtur quod
vulsdam quod propter dubium quocumque alia parte corporis ab-
luta: puer post perfectam natiuitatem: sit baptizandus sub
hac forma. Si non es baptizatus ego te baptizo etc. Aliqui-
bus tamen videtur quod puer etiam tunc esset baptizatus. quia
anima est tota in qualibet parte corporis. et huius sententie est
Sualtherus l. iij. sententie. eo quod non est preceptum ma-
gis quod caput immergat quam aliud membrum. et ideo non magis
est necessarium: licet sit rationabile. Et eiusdem sententie est glo-
sator de conse. dist. iij. propter. ar. c. dist. nec quocumque pri-
mum communis tenet. ut dicit Tho. iij. dist. vi. q. j. ar. 2. q. j.
ca. iij. Quid fiet de tali cuius alia pars quam caput ablu-
ta est. si decedat ante perfectam natiuitatem? Respondeo. pie
potest talis puer reputari baptizatus. si fuerit mortuus. vi-
de est in cimiterio sepeliendus finem Sualtheri. Utrum pu-
er existens adhuc in viro matris regenerari possit baptismum
sanguinis? Respondeo quidam dicunt quod nullo modo nec p-
effusionem sanguinis: nec per aliam viam de lege pnum po-
test puer in viro matris a peccato purgari. Alijs autem vi-
detur pie dicendum quod licet puer in viro matris baptismum aq-
baptizari non possit. quia non potest ipsius sensibile sacramen-
tum suscipere et ecclesie ignotus est. quia tamen ad ipsum ef-
fusio sanguinis peruenire potest: et tunc notus est qui p-
cipaliter baptizat. ideo per infusionem sanguinis illam pro-
fiter potest ab originali peccato purgari. Unde illud Aug. l. iij.

de baptismo paruulorum qui natus non fuerit non potest rema-
sa. intelligendum est de regeneratione baptismi aque. ut dicit
Rich. iij. dist. iij. q. ij. ar. iij. ca. 2.

Ita tertium articulum. scilicet circa ea que requiruntur
in baptizandis ante baptismum. vel etiam dum ba-
ptizantur queruntur plura. scilicet virum in adultis an-
te baptismum penitentia requiratur? Respondeo. i adultis
baptismum precedit penitentia necessario quantum ad amodo-
nem. quia voluntas semel fixa in peccato remanet semper in
eo fixa: actus vel habitus. nisi per aequalem dissensum euellatur
ab eo in speciali. vel saltem in generali. et quantum ad hoc dicit
Augustinus libro. j. de penitentia. quod nullus sue voluntatis
arbitratur constitutus. nouam vitam potest inducere nisi cum
peniteat veteris. Penitentia autem ad contritionem precedit po-
nitentia baptismum de congruo ratione humilioris et in-
structionis. sed quantum ad absolutoriem et satisfactionem neu-
tro modo. id est nec de necessario. nec de congruo procedit. et
quia sacramentum penitentie completum est in absolutorie.
et in penitentia finem quod est ecclesie sacramentum. ideo sequitur
quod non precedit baptismum. cum baptismus sit tantus sacra-
mentorum. Sed obijciunt contra predicta. quia iudeis ve-
nientibus ad baptismum indicenda est penitentia: ac abstin-
tia. xl. dierum. quia completa sunt baptizandi. ut habetur de
conse. di. iij. ne quod absit. Respondeo quod illa penitentia non
inducitur iudeis propter sacramenti inefficaciam: sed propter
eius reuerentiam. et iudeorum recipiendum baptismum p-
onem. unde eis non indicabatur post susceptionem baptismi.
sed ante. quia sic obseruarentur. tamen modo non oportet hoc ob-
seruare finem quod videtur dicere glo. ibidem. quod intelligo: ubi
non est consensus contraria. hec Rich. iij. dist. iij. q. ij. ar.
ij. ca. 2. Utrum in adultis requiratur visus rationis ad in-
suscipiendum baptismum? Respondeo. ad suscipiendum sacra-
mentum baptismum et rem eius: non est necessaria per se aliqua
actio ex parte suscipientis. sed sufficit quod in eo non sit aliquod
prohibens predictorum susceptionem. prohibens autem non
est nisi peccatum mortale. de quo homo non est attritus: nec
contritus. et ideo licet aliqui adulti fiant carentes visu rationis
antequam mortaliter peccauerint. si baptizantur recipiunt sacramen-
tum et rem sacramenti. etiam si tunc contradicant. quia illa
contradictio non procedit a voluntate rationis finem quia sunt
capaces gratie baptismalis. Si autem antequam fuerint furiosi.
vel obdormiant: mortaliter peccauerint. contritendo vel omni-
tendo. et non fuerint de illo peccato contriti. nec attriti. etiam
si baptizantur non suscipiunt rem sacramenti licet sacramen-
tum suscipiant tempore quo furiam intraverunt: ut obdor-
mauerint intentione suscipiendi sacramentum actum vel habere
tamen quantumcunque consistat quod tale intentionem habuisse non
debet aliquis baptizare dormientem vel furiosum habentem la-
cida intervalla: dum actu est in furia. sed expectandum est fur-
osi lucidum intervallum et dormiens vigilia. et qui facit con-
trarium peccat. nisi finem suum iudicium probabiliter imminet
culum: si talem differat baptizare. Penitentia autem ad furiosum
non habentem lucida intervalla: nulla est dilatio faciendi. et
hoc habetur extra de baptis. maiores. hec Rich. iij. di. vi. q.
ij. ar. 2. c. Nullus ergo debet baptizare aliquem dormientem
nisi presumatur quod non euigilet ante mortem. et nisi presumatur
eius presens voluntate per verba vel saltem signa quod de dormi-
entis sit natus. et in hoc casu his concurrentibus baptizari de-
bet. sicut etiam Aug. narrat in. iij. lib. confes. de quodam anti-
co suo qui baptizatus est nesciens propter periculum mortis. et
idem dicendum est de furioso. hec Bon. iij. di. vi. q. ij. ca. 2.
ca. litteram. q. iij. Sed quare adulti amensibus et dormi-
entibus qui non consentiebant dum essent in visu rationis: ba-
ptizari non deberet ad tollendum peccatum originale: sicut pro-
test paruulis. Ratio quia ut habet et de bapt. maiores. s. ve-
rum. Dominus qui totum hominem sanum fecit in sabbato:
opus inspectionis non vult. et ideo peccata non ex parte. si ex
toto tollit: quod faceret si baptismus originale teleret. et non
actuale quod sine consensu teleri non potest. Sed ponamus
quod dormientes ex parte rati habeant: quod sunt baptizati licet nob-
lent prius baptizari. Rndeo. non prodest. quia nihil recipiunt.
et ideo non est vtile: quod rati habeant. sed ita debet baptizari

et. et de baptis. maiores. §. item querit. in glo. B. An in adultio habentibus vitam rationis quando baptizantur: re-
quirat intentio ad hoc qd recipiant sacramentum baptismi? Respondeo qd in talibus re communi lege: ad hoc qd recipiant sacramentum baptismi requiritur intentio actu vel habitu: tam in illo qui consentire potest: qd in illo qui consentire non potest ad suscipiendum sacramentum. per susceptionem enim carac-
terem baptismi intrat homo ecclesiam militantem. et ascribitur exercitui ecclesie militantis. ad hoc autem obtinendum re-
quiratur eius consensus actu vel habitu si est in statu in quo consentire potest. Probabile enim est qd ab illo plus requiratur qd consentire potest: qd ab illo qd consentire non potest. sicut videmus in catholicismo respondet p paruulo paruuli. et si adultus est de-
bet respondere p seipso. de cōse. di. iij. puuli aliq. et. c. iij. p paruulo. Ad hoc autem non est semp necessaria determinata intentio in actu. qd quandoq sufficit intentio in habitu. si enim aliq catholicum nā actu cogitantē de suscepcōe sacramenti baptismi. sed te re alia abluere sub forma verborū debita in-
tendens sibi ministrare sacramentū baptismi. Iste catholicus nūc recipit baptismalem caracterē. quia enim intentio in habi-
tu non sufficit ad causandum effectū. potest tamen esse suffici-
ens dispositio ad suscipiendū. maior enim actualitas requiritur a gentē qd in patiente. cum res agat per suā actualitatem. et pa-
tens p suam passibilitatem. quicq tamē intentio in actu determi-
nate requiritur per accidens. scz vel ad remouendum probi-
bens. vel quando non consentire in actu: et non consentire in ha-
bitu: se concomitantē. si enim in accedente ad baptismum est actu vel habitu intentio non recipiendi sacramentum baptis-
mi huiusmodi intentio prohibet sacramenti susceptionem. et sic necessariū est illā intētiōem expelli p contrariā intētiōem in actu: ad hoc vt ille recipiat sacramentum baptismi: si enā accedens ad baptismū admonet diligenter: vt actu consentiat: requirit qd consentiat in actu ad hoc vt tūc vere recipiat sa-
cramentū. quia si tūc ibi non consentiret in actu. tūc enā non consentiret in habitu. sic enim accipimus consentire in habitu in aliquam rē quādo homo sic dispositus est qd si actualiter et deliberate cogitaret d illa re qd actu plerūq in illā. hoc Rich. iij. di. iij. q. ij. ar. iij. c. Quid ergo de adulto in quo tam i actu qd in habitu: non est intentio suscipiendi sacramentum: nūc qd est rebaptizandus? Respondeo qd sic. sed vbi hoc non cōstat: ret esset dicendū. si nō eo baptizatus ego baptizo tē. Nec de-
bet teneri glo. de cōse. di. iij. c. puulos. et. c. se. que dicit. So-
let enā dici qd si baptizans baptizare intēdat: qualicūq in-
tētiō habeat baptizatus suscipit sacramentū. Etiam ad recipiendū sacramentū baptismi requiratur voluntas libera vt sufficiat coacta? Respondeo. cū quis cogitur ad baptismū: aut cogitur coactione absoluta siue sufficiente. quia scz volūter eo renitente manibus et pedibus immergitur. et tūc nō re-
cipit sacramentum nec rem. Aut coactione condicionata siue inducente. vt minus et flagellis. ita qd potius vult se subijcere sacramento ecclesie qd morte perire. et tūc aut inuenit alios illudere et mortem euadere. et tūc enā neutrum suscipit. quia tamen ecclesia presumet cōsensisse talem meritis ppi consensum exteriorē. talis deberet cogi ad fidei constantē ob-
seruationem. Aut vult potius circa se fieri quod facit ecclesia qd pure. et tūc recipit sacramentū. Et hec fere ola patent ex de baptis. maiores. §. item querit. in tex. et glo. B. Ad igitur baptizantū baptismi qdam nūq habuerit vsuz rōis. vt paruuli et ppetui furiosi: et naturaliter stulti. et i his voluntas nō requirit. quidā aut aliq habuerit: licet tūc nō habeant. et in his voluntas antecedens requirit: licz nō pco-
mitans. quidā vō habent tūc cū baptizant. et i his cū condi-
tio eoq ibi meliores sufficiat voluntas condicionata. Etiam fides requiratur ex parte baptizant? Respondeo. i paruulis qui per se non possunt credere sufficiat fides aliena scz ecclesie que est. vel si hec deficeret sufficiat meritum fidei: que sunt i ec-
clesia. dicit enī Aug. ad Bonifacium. Cum offerunt paruuli ad recipiendam gratiam ab omibz offerri intelligunt: qbz placet qd offerant. fides tamē ecclesie militantis nunq deficiat vniuersaliter: nec deficiet in illud Adalb. vii. Ecce ego vo-
lūti sum vīq ad cōsummatōem seculi. et hec diuina pūde-
na faciente. nec vniq sunt: nec erit qui semp est aliq qd deo

placeret. In adultis vō requirit fides ppiā non quidem ad susceptionem sacramenti. i. caracteris. quia sacramentū non perficitur per iusticiam homis dantis vel suscipientis baptis-
mū: sed p virtutem dei. sed requiritur ad suscepcōem rei sacra-
mentū. i. graniē. Sed contra hoc videtur esse illō Hierony. fides i aquis baptismi gignitur: et nutrit. non habenti etiā datur: et habenti augetur. Respondeo qd fides paruulis i ba-
ptismo datur. sed adultis augetur vel informatur si erat infor-
mis. vñ fides informata pergit. h formata ibi dat adultis. hoc de. iij. di. vi. q. ij. ar. ij. o. Et sine recta fide possit haberi intētiō suscipiendi baptismū? Rñ: qd nō. habens rectā fidem circa aliquos articulos pōt habere rectā fidē circa sacra-
mentū baptismi. si enī etiā circa hoc sacramentū nō recte senti-
at: sufficit ad pceptōem sacramenti generalē intētiō qd intendat suscipe baptismū: sicut xpc instituit. et sicut ecclesia tradidit.

Itē quartum. scz circa ea que requirunt ad bap-
tizatū post baptismū queruntur plura. scz p que ope-
ra nuper baptizati sint exercitandi ad iusticiam. Re-
spōdeo. non per opera penalia: sed per opera facilia: vt qua-
si quodam lacte facilis exercitij premoneantur ad perfectio-
ra. vt dicit glosa super illud psal. Sicut ablatus est super
matrem suam. Unde enā dominus discipulos suos te nō
uo conuersos a ieiunio excusauit. vt patet ad thes. nono.
et hoc est quod dicitur. j. petri. ij. Sicut modo geniti infan-
tes lac concupiscite vt in eo crescat in salutem. Etiam
teneantur restituere illis quos leserunt? Respondeo. restitue-
re ablata et satisficere de iniuriis illatis. est cessare a pecca-
to. et hoc ipsum non facere est detinere aliena et proximum le-
sum non placare: est peccatum. et ideo peccatoribus baptiza-
tis est iniungendum qd satisficiant proximis sicut enā qd a
peccato desistant. De Thomas. iij. q. lxxvij. articulo. v. c.
ij. et iij.

De sacramento confirmatiōis. Titulus. vii.

Et inde cōsideran

dū est de sacramento cōfirmatiōis. et pōte enī
institutiōe. scbo de eius nēitate. 3. de e. m. a
gro de forma. qno de efficacia. sexto de mi-
stris eius. septimo de suscipiēdo ipm. octa-
uo de ritu et celebratione huius sacramenti. Circa primū
scz institutiōem huius sacramenti. sciendū qd hoc sacra-
mentū. xpc instituit fm alijs ap'lis exhibēdo. licz hoc nō sit scri-
ptū fm alios pminēdo Joh. xvi. Si aut abiero: mittā eum
ad vos. et hoc ideo. qd i hoc sacramento dat plenitudo spūs sancti
enī qd nō erat danda ante resurrectionem et ascensionē fm il-
lud Joh. vii. Mundum erat spūs sanctus datus: qd xpc nō
dū fuerat glorificatus. et hoc ē opi. Tho. iij. q. lxxij. ar. j. c.
j. fm vō alios instituit hoc sacramentū pueris manus im-
pōnēdo. et eos bñdicendo Adalb. xix. et hoc ē opi Rich. iij. di.
ij. q. j. ar. iij. c. ij. Alij dicunt qd fuit institutū ab apostolis
qui legunt confirmasse Act. viij. Alij dicunt qd ab ecclesia que
pauo legat ipsius ritum solenni consilio instituisse et pcpu-
isse. hoc videt ē opi. Bo. iij. di. vii. q. ij. ar. j. c. j. i oppo-
sitū. Alij dicunt qd xpc instituit figuratiue. i. imponēdo ma-
nus pueris Adalb. xix. Et spūs sancti inspiratiōe: et auctori-
te apostoli tradide et ecclesiastica approbatiōe. Est enī institū-
tio duplex. i. expresse facti vel pcpn. ergo xpc instituit i
spūando. apostoli faciendo. et ecclesia pcpēdo. et fm hoc oēs
supradice opi. vere sunt i pre. et hoc ē dictū de. iij. di. vii. q.
j. ar. j. q. j. c. et. c. j.

Itē secundum. i. necessitatem confirmatiōis sci-
dum qd grana que datur in confirmatiōe ē necessa-
ria. nō qd sine ea simpliciter nō sit salus. sed qd sine
ea vel per sacramentū: vel al'is acceptis pugnando non per-
uenitur ad salutē. ideo dicit ad hebraeos papa te pte. vi. v.
ca? spūs sanctus. Spiritus sancto i baptismo regeneramur ad
vitā: i confirmatiōe confirmamur ad pugā. et licz pauca
arsistū sufficere regeneratiōis bñficiū. viciū tamē sunt
necia confirmatiōis auxilia. Et institutiō aut ecclesie est: qd

Liber

Quartus

nullas ab hoc sacramento excipitur ut sit quilibet strenuus pug-
nator. Ideo si quis cum habet loci et temporis oportunita-
tem: negligendo contemnit. periculo se exponit. et sic debet in-
telligi illud Aug. lib. ij. de sacra. pre. vij. ca. iij. Timedū ē te
his q. p. negligendā amittit epī pntia: et nō suscipiunt ma-
nus impositio: ne forte spīrea damnenē. s. nisi peniteat. qd
festinare debuerunt dū potuerunt.

Ita tertium. s. materiam confirmationis sciendum
q. materia huius sacramenti est quod componit ex
oleo et balsamo. et hoc bñ conuenit significationi et
fectus huius sacramenti qui est duplex. quorum primus est
nūc: fides i vera credulitate cordis. Secundus est odor fame
in confessione oris. Primus significat i oleo. Secundus i bal-
samo: q. papue ē odoniferus. Porro aut q. crisma quod est
huius sacramenti mā pus fuerit ab epō consecratū. Sacramē-
tor aut quedā sunt necessitas. et ideo licet i his requiratur
sanctificatio materie ad solennitatem nō tamē ad necessitatē: ut
i baptismo. quedam sunt pfectio. et ideo i his requiritur san-
ctificatio materie ad solennitatem et necessitatem ut in hoc sacra-
mento et extrema unctione. hec p. iij. dist. vij. q. i. ar. ij. q.
ij. Sicut aut habet de conse. di. iij. omni tpe. i. omi āno: ut
exponit glo. licebat crisma consecrare. q. tunc solenniter baptis-
mus ad quē requiritur crismans vsus i vigilia pasce celebrat
ideo congrue ordinatum est ut p biduum ante ab epō crisma
benedicatur ut possit p diocesim destinari. vides etiam ille sa-
tis congruit ad materiam sacramentorum bñdicendā: in quo sunt
eucharistie sacramenti instrumenta: ad quod omnia alia sacra qd
anno ordinat. Deby aut epō qñ vult crisma pñe missas ce-
lebrare. et hoc i ecclia cathedrali nisi ex iusta cā impediatur. et
de cele. mis. se referet. Singulis aut annis debz i cena domi-
nouū crisma cōfici et vetus i ecclia cremari. de conse. di. iij.
lras. Nō debet etiam crisma accipi nisi a ppijs epīs. de conse.
dist. iij. presbyteri. et quibz pbyter debet illud accipe quolibz
anno: vel p se vel p diaconū. di. xvj. pbyteri. vñ abbates pec-
cant qui accipiunt illud ab alijs nisi sint pūlegarij. q. possum
accipe a quibus velint. ut dicit glo. ibidem. Quid si aliqd
confirmandus oleo pro crismate esset victus? Respondeo nō
esset sacramenti confirmatio iterandū: sed esset caute supplē-
dū: quod esset omisum. et de sacra. nō ut. pastoral. Anno.
et post. et de sa. vñc. c. j. dicit: q. q. confirmatē oleo d. iterū
crismate liniri. et de illa ofo iterari. Signo te signo crucis.
Alie aut oides que pcedūt et q. sequant nō iterant.

Ita quartū. scz formā consecrationis sciendū: q. for-
ma verborū huius sacramenti est. Cōsigno te signo
crucis. confirmo te crismate salutis. In nō. pa. et.
Aliq. dicunt. Signo te. et aliqui dicūt. Cōfirmate sanctificatio-
nis. q. p. hoc nō corrumpit substantiā forme pñcie. cū eadē
res significet utrobz.

Ita quī. s. efficacā pfirmatiois sciendū q. i confir-
matione imprimiū character. ut etiā habitū est. s. n. de
sacra i cō. ar. iij. pñponit at character pfirmatiois
characterē baptismi. sic augmētū pñponit gnāz. pñe etiā
i pfirmatōe grā grā facies. vñ dicit Raban. q. p. impositio
nē manū pñficis spūs. s. dāt baptizato.

Ita sextum. s. mīstros confirmatiois sciendū q. ex
ordinaria potestate soli episcopi possunt confirmare
ipsi enī sunt successores apostolorū de quibus sol le-
gitur in actibus q. p. impositioem manus dabant spūs sanctū
et de sa. vñc. s. p. pñmā. et p. cōmissione tamen pape possit
etiā simplex pñbyter cōfirmare. quod pbat dist. xvj. puenit
vbi pñba ex cōmissione. b. Diego. pñmābat ad temp. pñter
scōdātū cūmandū. potestas enī confirmandi ut dicit quidāz
fundat sup dīspōsitionē vicarij xpi. hec Rich. iij. dist. vij. q.
ij. ar. j. c. et. c. iij. ad oppositū. sup hoc enī sunt plures alij
modi dicendi: quos omīto grā breuitatis. Etz epī de gra-
dā possunt cōfirmare: Rñdeo aliq. dixerūt q. cū potestas cō-
firmādi fundet sup dignitate que epō conferē i sua consecra-
tōne. et illa dignitas ab eo auferri nō possit p hominē. quia
dignitatē apostolarū omīs apostoli quoz successores sunt epī:
immediate acceperunt a Christo. epī de gradā cōfirmare pos-
sunt: licet hoc facere nō debeant. q. eis phibitus est simplici-
ter illius potestatis vsus. Alij dicunt q. epī de gradā cōfir-

mare nō possunt nec de iure nec de facto. q. vicario xpi cō-
cessa fuit a xpo pñtas plenitudo ordinādi. de corpe xpi mī-
stico: qd ē ecclia et emēbus pñm q. exigit rō recta. sup autē
suū vep corpus nullā sibi cōcessit potestatem. nec etiam sup il-
los qui sacramentum baptismi nō receperūt qd ē iama qua
intrat i eccliam militante: concessit aliquā potestatem dū
cie. vñde apostol. j. cor. v. Quid de his mibi q. fons sunt
indicare. et ideo q. potestas epāl directe respicit corpus xpi
mystici: et eius mēbra. pñtas autē sacramenti eucharistie dū
cie respicit verum corpus xpi. et potestas baptizādi nō tñ re-
spicit illū solū qd est ecclie mēbrz. sed enī illum qui nec est
nec fuit ecclie militans mēbrz. ideo vicarij pñt ab illo au-
ferre dignitatē epāl: nō tamē ab hominē pñtem baptizādi
nec a sacerdote pñtem cōsecrādi. Secus aut est de suspēns.
q. p. pñtatem seu degradatōem tollit pñtas: sed p. suspēnsio-
nem phibet pñtis vsus. et ideo si epūs suspēnsus pñmā vo-
re confirmari est. sed confirmando mortaliter peccat. q. vñ
pñte cuius vsus est sibi phibitus. hec Rich. vbi sup. ar. ij.
o. Etz nō pñt ex cōmissione pape possit cōfirmare sacra-
mēta confirmatiois: Rñ pñm Ber. et de conse. quāto. i. glo.
j. quibz enī clericus ex cōmissione pape possit cōfirmare nō
modo ipse confirmatus esset. Sed vñdē aliq. pñbat
q. nō nisi solus pñst. grā enī dēcedit i corpe xpi mystici
cuius caput est xps: p. ipsius Christi meriti. et ideo ordinā-
uit xps ut potestas cōsecrādi sacramenti confirmatiois: et
q. p. eius suscepiōem: digne i pñm suscipienti cōferat abundan-
ter augmentū grāe ad cōtēndū cōstāter cruciatōne veri
corporis Christi: tepēdat ex pñte cōsecrādi corpus Christi
vñ: quā potestatem nō habent nisi sacerdotes. vñde enī pñ
Iaco. v. Inducant presbiteros et. Nec te moueat ad dēscēn-
dum quod dictum est: q. in sacra scriptura nō inueniuntur
presbiteri. quia sicut dicit dñs m. iij. lib. ca. iij. Apostoli mal-
ta nō scripta tradiderunt nobis. hec Rich. iij. dist. iij. q. j.
ar. j. ca. iij. ad oppositū. Quid si papa post concessiōem
am cōfirmare presbiteri phibetur: Respondeo presbiteri ille mēbr
cōsecraret si postea cōfirmaret. extra de conse. quāto. in glo.
vij. Etiam alij episcopi vel archiepiscopi cōfirmare possunt
in diocesi alterius episcopi: Respondeo q. sic de licentia alie-
rius episcopi. Episcopi enī ea que sunt iurisdictionis. ut mō-
care. excommunicare et similia: possunt alijs committere: etiā
nō habentibus iurisdictionem. que vñ sunt ordinis et epi-
scopalis auctoritatis: nō possunt remanere vel etiam dē-
gare alijs: q. sunt gradus inferioris. extra de conse. et. a. q. hoc
nō. i. glo. supradicta.

Ita septimū. scz suscipientes confirmationem sci-
dum. q. omnibus competent hoc sacramentū. quia ca-
racter: etis est signum distinctiū in mēbra spūs
emmet omnibus. licet hec mēbra nō conueniant potestati
statu illo: tamen pro statu futuro. Etiam conueniant mo-
riēdus: Rñdeo q. sic q. q. subtrahant eis pñtas: pñt
gunt p pñmū militantiū: ideo cōmuniter accipiūt mēbra xpi
ne signi. Etz pñt eis pñter obediētē meriti: et grā augmē-
tū. ideo dicit Aug. q. oīno pñculosum esset si ab hac vita sint
confirmatōe migrare conueneret. nō q. damnetur aliqd
si forte pñter contemptū. sed quia sacramentū pñcōntō pñt
retur. vñde et pñter confirmati recedentes maiorem gloriam
consequunt. sicut et hic maiorem obtinent gratiam. Sed
obijciat illud. Adde lēdiat pape dēctis. Licet cōmune trans-
turs sufficiant regeneratōis beneficia. victuris tñ cōfirma-
tōis bñficia sunt necessaria. Rñdeo. illud intelligit q. nō ad
hoc q. monturis nō est necessariū sacramentū hoc. pñter
pñtas pñmū periculū. Etz debet dari peccatoribz: Rñdeo
deo q. nō: quia hoc sacramentū datur ad cōfirmandū grā
quā pñtas inuenit. et ideo nō debet dari nisi his qui habet
gratiam. et pñter hoc sicut nō dāt nō baptizatis. sic nō debet
dari adultis peccatoribus: nisi per penitentiā preparatis. vñ-
de dicitur in Aurelian. concilio. ut ieiuni ad cōfirmatōem
veniant et moneantur confessionem facere: ut mundi cōmū
spūs sancta valeant recipere. et tunc p. hoc sacramentū pñci-
tur penitentie effectus: sicut et baptizati. quia p. grānam col-
latā i hoc sacramento consequit pñtis plenitudo remissio-
nē peccator. et si quis a dñs exisset i peccato cuius conse-

emū nō habet. vel si enā nō pfecte contritus accedat ad sacra-
mentū vūmodo nō vicius accedat: p grāu collatū i hoc sac-
mēto consequit remissionē pēpō. hec *Thō. iiij. q. lxxij. art. 2.*
vij. c. lxxij. 1. ar. vij. c. ij.

Ita octauū. i. ritū celebratiōem cōfirmatiōis que-
runt plura. f. i. qua pte debeat fieri in iunctio i hoc sa-
crāmēto: Rūdo q. i. frōte. vinctō em sit ad significā-
dum illud quod confert i sacramēto. vnde quia in confirma-
tiōe confert audacia confessionis cuius oppositū. f. timor: vlt
erubescētia. pmo euidētius i fronte manifestat. ideo sit vñ
cō i fronte. qui tamen cōfirmatus nō fuit i baptismo: debet i
confirmatiōe cōfirmari ab epō prius i vernice postea i frōte. d.
confe. di. iij. nullus. debet autem frons cōfirmari ligari tō
nec episcopus: ne frons in iuncta cōtrahat aliquas fordes. Et
enām pñ *Dug. li. iij. de sacramētis. par. vij. c. vij.* pñima-
ti nō debet lauare caput vsq. ad. vij. dies pñ. vñ. tona spūs
sancti. ecclesia em. vij. dieb. celebrat aduētū spūscti. Sa-
crāmētū autem q. pñmū ille quo caput pueri cōfirmat tangi-
tur: vel quo vertet cōfirmat inuoluitur: potest alteri cōfirmā-
tō vel baptizandō iterum circumcūcti. de confe. di. iij. si q.
voluerit.

Motandū ē q. in iunctio cōfirmatiōe implex fit i tri-
bus sacramētis. quoz vteritas ex fine accipit. quia in ba-
ptismo fit in vertice ad significandū fidei susceptiōem. q. ver-
tex est locus cellule rationalis. In confirmatiōe i fronte ad
significandū audaciā confessionis cuius impedimentū
f. timor: i verēcundia magis manifestatur in pallore i rubo-
re frons ex pñiquitate cellule imaginari. In ordine vñ
i manibus: ad significandū potestātē cōsecratiōis dñici corpus
hec *pē. iij. di. vij. q. iij. ar. iij. c. 1.* ita ponit q. manus pñbri
iungunt cōfirmat. hoc idem scriptū *Dof. i. sum. sed hoc nō*
est verum pñ Dof. sed iungunt oleo benedictio. i. hoc pō-
bant in ordinario. di. xxiij. papa. vbi hec nō. Dug. Et
ille qui cōfirmatur debeat ab alio teneri? Respondeo. cum
hoc sacramētum deitur ad robur corpō q. homo ad suscep-
tiōē eius accedit ostendit q. sufficiens robur standi p se habe-
re non pñmū. i. ideo ad hoc significandū institutū est: vt ab
altero teneatur. Si vñ aliquis cōfirmatur absq. hoc q. ab
alio teneat: sacramētū suscipit. licet hoc fieri non debeat nisi
si necessitas aliquis hoc epigat. Et quo t. a quibus debet te-
neri ille qui cōfirmat? Respondeo q. institutū fuit q. nō tene-
retur nisi ab vno: eo q. cognatiōes spūales matrimonia im-
pediunt. vnde de confe. di. iij. nō plures ad suscipiendū in-
stant i baptismo q. vnus accedat siue vir siue mulier. In cō-
firmatiōe idipsum fiat. tamē vbi est cōsuetudo vt plures tene-
ant nō est prohibitiū si hoc potest cooperari ad amicitie nutri-
mentū. Non autem debent teneri ab illo qui nō est cōfirma-
tus sicut nec in baptismo debent teneri ab illo qui nō est ba-
ptizatus. de confe. di. iij. i baptismo. si tamē cōtrariū fiat:
licet fieri non debeat casu necessitatis exceptio: nihilomin⁹ ille
q. baptizatus vel cōfirmatus vere suscipit sacramētū: i. nō de-
bet teneri e monacho: nisi sit necessitas. vñ de cōse. di. iij. nō
licet abbati vel monacho de baptismo suscipere filios nec pma-
res habere. pter sacramētū autem cōfirmatiōis spūalis co-
gnatiō cōtrahit. *xxx. q. iij. si quis vnus. tamē pñcta ad ne-*
cessitatē sacramētū nō referunt. potest autē teneri vir a mu-
liere. i. econuerso. licet magis debeat vir a viro teneri. magis
enām congruit q. tenētes i ille q. tenet sint eiusdem sexus p-
pter piculum affinitatis. vt scribit Rad. iij. di. vij. q. vij. o.
In casu autē necessitatis pōt teneri ab illo qui tenuit i baptis-
mo. vnde de confe. di. iij. i cōsecratiōe. In cōsecratiōe. ba-
ptismo i cōfirmatiōe vnus patrū potest fieri si necessitas
cogat. nō est tamē cōsuetudo romana. sed p singula singuli
sufficiūt. ad hoc enām vt in pluribus amicitia contrahatur.
Et cum certū tempus sit terminatū i quo dāt hoc sacra-
mentū? Respondeo sicut *Abelchades papa dicit ita pñcta sunt*
hec duo sacramēta. f. baptisimus i cōfirmatiō vt nisi morte p-
uenire nō latens possint abinuicē segregari: i. vñ sine al-
tero recte pñca nō potest. i. ideo eadē tpa sunt pñca baptisimo
solēnter celebrando i huius sacramētis. sed q. hoc sacramētū
a solis epō dāt q. nō sunt sp. pñentes: vbi pñbri baptizantē
opponit q. nō ad pñmū vñm sacramētū cōfirmatiōis enā i
alia tempa differri. Et cōfirmat i cōfirmatus debent

esse ieiunī? Rñ: q. sic. vñ de cōse. di. v. vt ieiunī. Ieiunī ad
cōfirmatiōem veniūt pfecte etatis i moneant facē pñctiones
prius. hoc autē nō refert ad sacramētū necessitates sed ad reuo-
rentiam. i. ad hoc vt suscipiens sacramētū melius sit dispo-
situs ad recipiendū rem sacramētū. id est grātiā. di. iij.
enā dī vt episcopi nō nisi ieiunī p impositionē manū spūs
sancti grātiā tradāt. sed hoc nō pñnet ad sacramētū essentia-
m sed reuerentiā. Et illa vñ prohibitiōe excipiunt infirmī
i morte pñcti: vt legitur *ibidē. et ideo ppter multitudinē*
fidelū i ppter picula imminētia suscipiunt vt hoc sacramētū
nū quod non nisi ab episcopis dari potest i etiam a nō iei-
unus deitur i accipiatur. quia vnus epō maxime i vna magna
diocesi nō sufficeret ad tot homines cōfirmandos: si ei tēpus
artaret. vnde hoc multū epī de facto nō seruāt: vbi tñ pgrue
seruari potest cōueniens est vt ibi a ieiunio deitur i accipiat-
tur. hec Thō. iij. q. lxxij. ar. xij. ca. ij. scribit enā Rich. iij.
di. vij. q. vij. ar. ij. c. q. si epō nō ieiun⁹ hoc sacm tradat p-
ter necessitatē peccat.

Ita nonum quod est de vinctiōe sacra: sciendum q.
duplex est vinctio. scz exterior in corpore. i. interior in
coide. i. hec scilicet exterior: est signum interioris vñ-
ctiōis. i. signū grātie inuicibilis: quam vinctio vñctibilis au-
get i agi si digne sumatur. Ingitur autem ponit cōfirma-
tiō: cum consecratur in capite i in manibus: i. vñgitur solus
pontifex in capite. quia personam capitis Christi significat.
Ingitur enām princeps nō cōfirmat: sed oleo. vt ostendatur
quantum differt potestas pontificis a potestate regali. Item
vñgitur princeps oleo: vt dictum est. Nam in veteri testamē-
to reges vñgebantur. distinctione. *lxv. capitulo primo. Sy-*
tunc vñgebantur in capite. nunc autem vñgi debent in bra-
chio. humero vel armo. Cōsuetudo tamen aliqua vt dicit
Dof. iij. seruatur. vnde rex francie: i. rex anglie vñgitur
in capite. Ingitur autē imperator: a papa: vel alio de mada
to eius. extra de elect. venerabilem. Elij vñ reges a suis me-
tropolitāis. Si autē velit iungi de nouo cōsuevit a papa
petere. sicut rex Aragonie fecit. vt dicit Dof. pōt tamē papa
si vult sup hoc aliquā ecclesiam pñuilegiare. Item ingitur
pñbri cum ordinat i manibus oleo benedictio sicut pñ i ordi-
nario. di. xxiij. papa. vbi hoc notat Dug. Item iungit qñ
bet Christianus bis añ baptismū oleo bñdictio. pmo i pectore
secūdo inter scapulas. i. bis post baptismū p pñbri. pmo
statim post baptismū cōfirmat in vertice. secūdo i confirma-
tiōe cōfirmat enām ab epō in frōte. In lege em veteri inun-
gebant sacerdotes. reges et pñbri. In lege autem noua: qñ
xpianos fecit in sanguine suo reges i sacerdotes. iō congrue
iungit quilibet xpianus. Itē vñgitur ecclesia cōfirmat cum
reclat altare. pmo oleo. secūdo cōfirmat. caly: i. patena cō-
firmat. Et cōt enā pñcipis patriarchar. pñbri. ecclesie. alta-
rio. calicio. i. puulo. pñgiatō post baptismū i fronte ad epi-
scopos pñnet. puulo: vñ vñctō añ baptismū i post ad pñ-
bryteros. De oibus pñctis vñctiōibus: i. qñ significet habet
et de sa. vñct. p totū.

De sacramēto eucharistie.

Titulus. vij.

Insequēter cōsi-

derādū ē de sacro eucharistie. i. pte ipō sa-
cro. scō d. et m. 3. de forma. qñto de pñu-
siōe q. fit ad platōis forme. f. vñp. qñto de
accōnto remanētō ibi. scio de mīstro h.

sacri. septio de ritu celebrādi hoc sacm siue de celebratiōe mī-
saz. octauo de refectō pñctō i celebratiōe. nono de missaz
auditiōe. decio de suspēsiōe h. sacri. vñdecio d. his que hñt re-
trahē vel impedire ab hoc sacro. duodecimo de efficacia ei⁹. Cir-
ca pñmū pñmō vñctōū est de hui⁹ sacri institutiōe. scō d. eius si-
gnificatiōe. tercio de pñgiatōe. quarto de et⁹ nominatiōe. qñto
de eius necessitate. Circa pñmū sciendū q. sicut pñm pñm
duplex est opatiō vite corpalis. f. generare: i. alimēto vñ. ita
pñmonabiler conueniebat duplex esse opus vite spūalis.
ideo pñ pater i magister vite spūalis p se pñonalit i expñse

[illegible]

alterius est unum sine altero consecrandū. quia non esset sacramentum perfectū. Etiam possit confici & pasta triticea? Rñdet S. iij. dist. xj. p. ij. q. i. du. ij. q. nō. q. xpc iheru u te pane triticeo viali. ut sic fm dñat. l. iij. c. vj. Alio qd solet cōter esse nutrimentū corporis: ipm vel simile eet nobis sacramentaliter nutrimentū spūale. Si dicatur q panis sit pasta si dignis compinat & post hñdī compōsiōe nō poterit cōsecrari. Dicendū q panis ex quo est semel coctus: nisi manū fesse recedat a ratōe panis vialis: nō recedit a ratōe panis consecrabilis. hec S. iij. dist. xj. par. ij. q. i. dubi. iij. forte greca granite: peccant. quia se romane ecclesie non conformāt. Nihilominus tamen consuetudo celebrandi in azimo pane rationabilior ē. Primo propter institutionem Christi qui hoc sacramentum instituit primo die azimoz. ut habetur ad act. xxiij. & ad cor. xij. quā die in tomibus iudeorum nihil fermentatū esse debebat. Secundo q panis est ipse sacramentū corporis xpi. quod sine corruptiōe conceptū est: magis q ipius tritatio. ut infra patebit. Tercio q magis compent sinceritati fidelium que requirit ad vsum huius sacramenti fm illud j. cor. v. pasca nostrum immolatus est xpc: itaqz epule. i. az. sinceri. & veri. Habet tamen consuetudo grecor aliquam rōnem. & ppter significatiōem quā tangit Grego. ut dicitur ē su pia. & ppter ceteritatem heresis Nazareor: q legalia & euāgelica miscebant. Sciendum enām q a principio tota ecclesia conficiebat in azimo. sed postea tempore Leonis pape ppter hereticos Ebyontas dicentes legalia observari debere cum euangelio: & in azimo conficiendum esse ppter preceptum legis. ecclesia instituit ad tempus confici in fermentato. cessante vō causa: ecclesia occidentalis rediit ad ritum antiquū. otu enalis vō illum retinuit. & vitius addidit non posse confici nisi in fermentato. & ad hoc probandum afferebat tomū in fermentato consecrassē. & quia tres euāgeliste contradicunt: dicentes prima die azimoz xpm instituisse hoc sacramentū. Quidam ex eis in tantā insanā prouenerunt ut dicerēt euāgelistas illos falsū dixisse & scripsisse: & a Johāne correctos fuisse. qui ante diem pasce dicit tomū cenasse cum discipulis suis. Sed q Johannes non contradicat alijs euāgelistis ostenditur ex multiplici acceptione pasce. pasca enim dicitur aliquādo agnus pascalis ad act. xxiij. Quando necesse erat occidi pasca. Aliquando hora immolationis. s. vespere xij. lune: quā agnus comedi debebat et festum incipiebat. Ad act. xxiij. Erat pasca & azima post biduū. Aliquādo dies in cuius vespere immolabatur agnus. Luc. xxiij. Zipporip quā bat dies festus iudeorū qui vō pasca. Aliquando prima die azimoz post immolationem agni celeberrima. Job. xxiij. Nū diem festum pasce. Aliquādo panis azim. Job. xxiij. Et ipi nō introierūt in pteritum ut non contaminarent: s. mādū pasca. Et hos. v. modos ponit Innocē. lib. de offi. m. f. Aliquādo xpc dī significatus p agnum pascale. j. cor. v. Et nī pasca nōstz immolatus est Christus. Aliquādo tota septimana azimoz. q scz incipiebat. xxiij. die apulis i vespis. & durabat. vij. dieb. s. v. qz ad. xxiij. diē apul. ut ps. Levit. xxiij. & Act. xij. volēs p pasca pducē eū p pto. Aliquā festū epulaz ij. parat. xxxv. non fuit phase simile hūc. Et versus. Ebyomas hora dies epule pecus azima Christus. Septem autē dies supdicti azimoz oēs erant dies festi. sed primus erat p excellentiā dies festus. s. xv. & de illo dicit Johannes. Ante diem festū pasce. post illum autem in maiori excellentia erat diē dies festus sabbati. quia erat inter illos dies festos in quibus nihil debebat parari. tum ppter suam celebritatē. tūz ppter azima. & sic patet q Johannes nō peradcat alijs euāgelistis quia aliter accipit pasca q ipsi. sicut enim legitur S. iij. dist. xij. Solēntas pascalis incipiebat a vespis. xxiij. lune. & tūc xpc post immolationem agni pascalis sacramentū hoc instituit. Vnde hec dies dicitur a Johanne precedere sequentem diem pasce. a tribus autem alijs euāgelistis dī prima dies azimorum: quando sēz fermentum nō inueniebat in tomib. iudeorum. Sed videtur esse contra predicta q Christi puenit diem azimoz. figure enim debet veritas respondere. Cum ergo agnus: q erat figura Christi imolare. xxiij. luna. Christus fuit crucifixus. xv. luna. sed ante diem crucifixiōis cōfecit: ergo in fermentato consecravit. Respondeo q passio eius statim fuit inchoata post cenam: quando fuit in agoniz et

vines. Unde dicit Grego in registro. Romana ecclesia offerat azimos panes propterea. quia tomus sine vlla commixtione suscepit carnem. sed ceteri ecclesie offerunt fermentum pro eo q verbum patris indutum est carne. sicut fermentum commiscetur farine. Unde sicut peccat sacerdos in ecclesia laetorum celebrans in pane fermentato: ita peccaret sacerdos in ecclesia grecorum celebrans in azimo: quasi peruerrens ecclesie sue ritum fm L. ho. iij. q. lxxij. art. iij. c. Scdm vō S. iij. dist. xj. par. ij. q. i. dubi. iij. forte greca granite: peccant. quia se romane ecclesie non conformāt. Nihilominus tamen consuetudo celebrandi in azimo pane rationabilior ē. Primo propter institutionem Christi qui hoc sacramentum instituit primo die azimoz. ut habetur ad act. xxiij. & ad cor. xij. quā die in tomibus iudeorum nihil fermentatū esse debebat. Secundo q panis est ipse sacramentū corporis xpi. quod sine corruptiōe conceptū est: magis q ipius tritatio. ut infra patebit. Tercio q magis compent sinceritati fidelium que requirit ad vsum huius sacramenti fm illud j. cor. v. pasca nostrum immolatus est xpc: itaqz epule. i. az. sinceri. & veri. Habet tamen consuetudo grecor aliquam rōnem. & ppter significatiōem quā tangit Grego. ut dicitur ē su pia. & ppter ceteritatem heresis Nazareor: q legalia & euāgelica miscebant. Sciendum enām q a principio tota ecclesia conficiebat in azimo. sed postea tempore Leonis pape ppter hereticos Ebyontas dicentes legalia observari debere cum euangelio: & in azimo conficiendum esse ppter preceptum legis. ecclesia instituit ad tempus confici in fermentato. cessante vō causa: ecclesia occidentalis rediit ad ritum antiquū. otu enalis vō illum retinuit. & vitius addidit non posse confici nisi in fermentato. & ad hoc probandum afferebat tomū in fermentato consecrassē. & quia tres euāgeliste contradicunt: dicentes prima die azimoz xpm instituisse hoc sacramentū. Quidam ex eis in tantā insanā prouenerunt ut dicerēt euāgelistas illos falsū dixisse & scripsisse: & a Johāne correctos fuisse. qui ante diem pasce dicit tomū cenasse cum discipulis suis. Sed q Johannes non contradicat alijs euāgelistis ostenditur ex multiplici acceptione pasce. pasca enim dicitur aliquādo agnus pascalis ad act. xxiij. Quando necesse erat occidi pasca. Aliquando hora immolationis. s. vespere xij. lune: quā agnus comedi debebat et festum incipiebat. Ad act. xxiij. Erat pasca & azima post biduū. Aliquādo dies in cuius vespere immolabatur agnus. Luc. xxiij. Zipporip quā bat dies festus iudeorū qui vō pasca. Aliquando prima die azimoz post immolationem agni celeberrima. Job. xxiij. Nū diem festum pasce. Aliquādo panis azim. Job. xxiij. Et ipi nō introierūt in pteritum ut non contaminarent: s. mādū pasca. Et hos. v. modos ponit Innocē. lib. de offi. m. f. Aliquādo xpc dī significatus p agnum pascale. j. cor. v. Et nī pasca nōstz immolatus est Christus. Aliquādo tota septimana azimoz. q scz incipiebat. xxiij. die apulis i vespis. & durabat. vij. dieb. s. v. qz ad. xxiij. diē apul. ut ps. Levit. xxiij. & Act. xij. volēs p pasca pducē eū p pto. Aliquā festū epulaz ij. parat. xxxv. non fuit phase simile hūc. Et versus. Ebyomas hora dies epule pecus azima Christus. Septem autē dies supdicti azimoz oēs erant dies festi. sed primus erat p excellentiā dies festus. s. xv. & de illo dicit Johannes. Ante diem festū pasce. post illum autem in maiori excellentia erat diē dies festus sabbati. quia erat inter illos dies festos in quibus nihil debebat parari. tum ppter suam celebritatē. tūz ppter azima. & sic patet q Johannes nō peradcat alijs euāgelistis quia aliter accipit pasca q ipsi. sicut enim legitur S. iij. dist. xij. Solēntas pascalis incipiebat a vespis. xxiij. lune. & tūc xpc post immolationem agni pascalis sacramentū hoc instituit. Vnde hec dies dicitur a Johanne precedere sequentem diem pasce. a tribus autem alijs euāgelistis dī prima dies azimorum: quando sēz fermentum nō inueniebat in tomib. iudeorum. Sed videtur esse contra predicta q Christi puenit diem azimoz. figure enim debet veritas respondere. Cum ergo agnus: q erat figura Christi imolare. xxiij. luna. Christus fuit crucifixus. xv. luna. sed ante diem crucifixiōis cōfecit: ergo in fermentato consecravit. Respondeo q passio eius statim fuit inchoata post cenam: quando fuit in agoniz et

stus comprehensus. unde optime est factum. quia agni comē
tho et ipsius immolatio facta est quanta luna. non quia pluri
mata: sed quia inchoata. Et sic patet qd non preuenit. Sed
quare magis attenditur in hoc sacramento discretio inter pa
nem azymum. et fermentatum: qd in baptismo circa aquam.
vtrum calida sit vel frigida. Respondeo qd fermentum aliqd
habet corruptionis. et ex pane corrupto non potest confici hoc
sacramentum. ut dictum est. Posset enim tanta corruptio es
se fermenti qd ex eo non posset confici sacramentum. hec Tho.
iiij. q. lxxxiij. articulo. iij. ca. iij. Si autem posset confici de pa
ne facto de aqua rosacea? Respondeo sicut Innocentius. tertium in
quadam decreta. Vere aque admixtio est de necessitate huius
sacramenti. utpote constituens substantiam panis. Et ideo si
farine admiscetur aqua rosacea vel quicunq; alius liquor qd
aqua vera non posset ex eo vere confici sacramentum. quia
vere panis non esset. panis enim te quo Christus coniecit
erat factus ex aqua naturali. et ideo non potest confici corpus
Christi d alio pane sicut Tho. vbi supra articulo. viij. ca. iij.
Secundum aliquos tamen potest. quia aqua ipsa non requiritur
ut maneat in specie propria. immo in natura alia est sicut patet
in transmutatione: et huius sententie est Petrus. iij. di. xj. q. ij. ar.
iij. q. iij. c. j.

Ita tamen scilicet materiam sanguinis faciendus qd de
solo vino vitis potest confici sanguis Christi. et hoc
primo propter institutionem Christi qui in vino vi
tis hoc sacramentum instituit. ut patet de eo quod dicit Luc.
xxij. circa institutionem eius. Similiter non bibam de geni
mine vitis donec etc. Secundo quia sicut dictum est supra ad
materiam sacramentorum assumitur illud quod proprie et
communiter habet illam formam. proprie autem vinum dicit
quod de vite sumitur. Alij autem liquores vinum dicunt sicut
quandam similitudinem ad vinum vitis. Tercio quia vinum
vitis magis competat ad effectum huius sacramenti: qui est
spiritualis lenitas. quia scriptum est qd vinum lenit cor ho
minis. in psal. Et quia omnia vina vitis sunt eiusdem spe
ciei sicut doctores. ideo confici potest de quolibet vino vitis: dum
modo remaneat in specie vini. Acetum autem perfectum non
est vinum: cum differat a vino sicut philosophus. viij. metha
physice. ideo de eo confici non potest. In vino tamen quod ac
cedit ad acetum manente adhuc forma substantiali vini po
test confici. et p tali vino sumit acetum Innocentius. de offi. mis. c. iij.
dicit qd potest de aceto confici: aliter non diceret verum sicut Petrus
arnoldus. iij. q. v. o. Quid ergo fiat si vinum spiritus acetat? Re
spondeo non manet ibi sanguis Christi. sicut nec corpus Chri
sti: quando corrumpit species panis. Similiter sicut Albertus
de missa. Si vinum sit putrum perfectum putrefactione: que
redire non possit ad completionem vini: de eo non potest con
fici. Si vero sit in via ad corruptionem: de eo potest confici. si
non debet propter reverentiam sacramenti: si potest aliud ha
beri refectum. Si autem sit in vino cum sapore vinoso sapor
aromaticus vel ponnicus vel stipicus vel acerbus ex minus
perfecta digestionem vini potest de eo confici. quia remanet spe
cies vini. Non potest etiam confici de agresta. quia non est
in termino generationis. quod eius immanitas ostendit.
Unde non est vinum. quia nihil recipit speciem: nisi in termi
no sue generationis. In musco autem confici potest: quia habet spe
ciem vini. quod amestat maturitas eius: et dulcedo. sed non
conuenit de ipso confici antequam sit refectum. Vnde plures ne mu
stum de vna in calice statim expressum offerat: propter indecen
tiam impuritatis musci. propter quod de conse. di. ij. omne
crimen. Sylvestrus papa reprehendit sacerdotes hoc facientes. po
test tamen hoc fieri in necessitate. quia dicit ibidem. Cum ne
cesse fuerit bovis in calice exprimatur. s. ante consecrationem.
De musco vero dum adhuc continetur in vna matura: confici non
potest sicut probabiliter opinantes. ar. de conse. di. ij. videtur
et ca. se. Nam chylus non conficit suum sanguinem: nisi in
vino existente in specie potabili. quod patet per hoc quod di
cit discipulus. Bibite ex eo omnes. Vinum autem non est in
vna matura sub specie potabili: sed esibili. vino etiam sic se
habent: aqua non posset admisceri. Aqua vero debet apponi vi
no quod offertur in hoc sacramento. ut patet ex cele. mis. li.

teras. Et hoc quidem primo propter institutionem. probabi
liter enim: creditur qd communis hoc sacramentum instituit
in vino aqua permixto sicut moxem terre illius. immo etiam
satur: quia apostoli qui interfuerunt illi cenę ita reliquerunt
ecclesie. Secundo quia hoc conuenit representationi totius pas
sionis: in qua virumq; passum esse legitur. Et ratio habet de con
se. di. ij. ca. j. Tercio quia conuenit ad significandum effectum
huius sacramenti: qd est vno populi christiani ad Christum. Et he
ro tangit extra de cele. mis. cum maribe. S. quiescenti. et de
se. di. ij. cum omne crimen. Non sufficit autem in talis ap
ponere aquam. admixtio enim aque sacramentalis et vini.
est tunc sacerdotis: et est ad significandum. et ideo tunc ponit
bet etiam si alius posita fuisset quando sacra mysteria incho
ant sicut Bonaventura. iij. di. xj. par. ij. dubi. circa istam. q. iij. La
cet autem appositio aque sit de necessitate precepti: non tamen
de necessitate sacramenti. quia aqua refert ad significandum
participationem huius sacramenti a fidelibus. Quia ad hoc qd
per aquam vino mixtum significatur populus adiunctus Christo.
Sed sicut hoc plures ex latere Christi pendens in cruce ad
fluit: ad idem refertur. quia per aquam significabatur ab
soluto peccatorum: que fiebat per Christi passionem. Secun
do est autem qd hoc sacramentum perficitur in consecratione mu
terre. Vnus autem fidelium non est de necessitate sacramen
ti: sed aliquid consequens sacramentum. et ideo consequens
est qd appositio aque non est de necessitate sacramenti. quia
propter significationem que sequitur sacramentum. propter
quod etiam dicitur qd greci non apponunt aquam. Unde de
conse. di. ij. scriptura. di. Si quis de antecessoribus nostris
vel ignoranter vel simpliciter non obseruauerit. ut. s. aqua vi
no misceat potest eius simplicitas venia concedi. Nec obstat lu
lud de conse. di. ij. sicut in sanctificando. vbi dicitur. Quia i sacra
mentum calicem dñi: offerri sola aqua non potest: sic nec vinum so
lum. quia intelligit ibi Lyprianus non posse fieri: quod non
potest bene vel de iure fieri. Unde vbi Lyprianus dicit. c. v.
ca. j. potest. Alexander. dicit debet. tamen qd ex heresi et contemptu ap
ponere ibi aquam omittit. vel etiam ex negligentia ex hoc qd
nulla diligens adhibet: mortaliter peccat. Et sic intelligi potest
illud. Quia aquam vino non apponit in sacrificando: nisi pe
petuo pvari officio et beneficio. ex. de cele. mis. lras. qui aut
omittit ex negligentia ex hoc qd habuit diligentiam semper
venialiter peccat grauius. qd hoc factum est cum magna diligencia
consecrandum. Et quantum illud factum prestat alia facta et opera
tantum in eo in alijs negocijs ponderat negligentia sicut Petrus.
iij. di. xj. p. ij. q. j. ar. iij. c. vij. ad oppositum. Sed obstat so
la ad nalis apponit i consecrando. qd tunc admixtio aque ad vinum
non est de necessitate sacri. id non refert quia ad necessitatem sacri
quecunq; aqua misceat vino: siue nalis: siue artificialis sit
rosacea: licet quum ad conuenientiam sacri peccet qui aliam
aquam admiscet: nisi nalem. vel veram. qd de latere Christi potest
ns i cruce vera aqua pluit: non humor fle: mancus in quibus
dixerunt: ad ostendendum qd eius corpus erat vere possumus ex quo
tuo: humoribus. Et quidem ex elementis aqua. ex humore
magis sanguis pluit: quia magis mysterio erant cognata.
na duo maxima sacra fuerunt i eis figurata. s. redemptio i san
guine. et regnatio i aqua. ut dicitur ex cele. mis. i. quod. actus
aut modica aqua apponit. na circa aquam mixtam fuerunt opera
nes plures. s. probabilius est opt. cor sicut Innocentius. iij. q. dicitur aqua
puerum i vinum. hoc aut fieri non posset nisi adeo poneret de aqua
modicum qd i vinum pueretur. et ideo tutius est semper pap
de aqua apponere. maxime si vinum est debile. quia si tanta se
ret appositio aque qd solueretur species vini: non posset per
fici sacramentum. hec Tho. iij. q. lxxxiij. articulo. viij. ca. iij. et ar.
vii. c. Unde etiam hoc habet consuetudo ecclesie generalis. ex.
de cele. mis. p. incosus. Si autem tantum de aqua adderetur
qd tolleret vinositatem vini: non posset de eo confici. qd tunc
esset vinum. sed aqua vinata. Vnde non potest confici de vappa qd est
aq pluisa. nec de aq effusa sup acinos vva: postq est vinum ex
pressum sicut Alber. i. quarto. nec etiam sicut Tho. iij. di. xj. q.
j. ar. iij. q. iij. c. iij. de aqua rubra in qua est lotus panis
vino rubeo immiscetur. de conse. di. ij. cum omne. Quid si
erit ergo in illis terris in quibus non potest vinum haberi. Re
spondeo sicut Alber. de missa. super hoc papa esset consilium

que: et videtur quod cum eis dispensandum esset ut corpus Christi sine sanguine conficeretur ne propter defectum sacramenti maximum odium murreretur. Sed nunquid commixtum equaliter ex aqua et vino conuerteretur in sanguinem? Respondeo quod equa commixtio ex vino et aqua dupliciter potest fieri. aut secundum maiorem equalitatem qualem molis. aut secundum equalitatem proportionis virtutis. Primo modo aqua non solueret speciem vini. magis enim est vini actum quam aqua. nec generaret naturam terciam ex duobus. nec vinum posset cito aquas conuertere in sui naturam. licet satis cito alteraretur in excellentius suam qualitatibus accidentalium. et sic dico quod per formam consecrationis vini sola substantia vini transubstantiaretur in sanguinem. Secundo modo generaretur natura terciā ex duobus: quod nec esset vinum nec aqua. sed non statim operaretur enim nature non sunt in instanti. quia ex terminis in instanti sunt. et ideo tam cito possit sacerdos conficere post tale vini apostrophen quod illud quod fuit ibi vinum cum adhuc non esset transmutatum ad compositionem nature tercię: conuerteretur in sanguinem. Sed tunc antequam plerumque verba consecrationis: et esset ex illis duobus natura terciā constituta ex illa non posset confici sanguis Christi. quia species componentium ex quibus per effectum constituitur vinum: in corpore suo non remanent secundum essentias. nisi forte diuinitate vel secundum quod quod dico propter opera illorum qui dicunt eas remanere incompletae. hoc Richardus. iij. di. xj. q. iij. ar. v. c.

De forma consecrationis eucharistie.

Titulus. x.

Postea consideramus

utrum de forma sacramenti eucharistie. et primo de quibusdam que committuntur ad formam consecrationis panis et vini. scilicet in speciali de forma vini. tercio de virtute forme. Circa primum sciendum quod forma huius sacramenti est illa que habet in canone missę. scilicet. *Doc est corpus meum. et hoc est enim calix meum.* Unde extra de eccle. mis. cum ad aliarum. §. ex eo dicitur. credimus quod formam verborum: sicut in canone repetitur: a Christo apostoli: et ab illis eorum receperunt successores. Circa predictam autem formam possunt plura queri. scilicet. Vtrum Christus prius consecrasset verba protulerit: Respondeo. contra: et verior opinio est: quod illis verbis tunc senel dicens Christus consecrauit: et formam consecrandi dedit. licet enim posset conficere sine verbis: debuit tamen conficere verbis dicendo: ut apostolis consecrandi traderet formam. Sed contra: quia de aliarum. xxvj. Remanentibus autem illis accepit Iesus panem benedixit ac fregit: et dedit discipulis suis dicens. Accipite etc. Et post hoc. Doc est corpus meum. In his verbis patet quod prius benedixit et fregit: quod verba protulerit. sed benedictio illa fuit consecratio. ut videtur. quia fractio consequitur consecrationem. quare videtur quod prius consecrauerit quod verba protulerit. Respondeo illa benedictio non fuit consecratio secundum Bonaventuram. iij. di. viij. per. j. q. ij. art. iij. ca. j. Sed quedam granariacio in qua ostendit quod benedictio premita debet ante abum. De fractione vero distinguitur. quia fractio potest esse vel ad figurandum. et sic presbyter frangit post consecrationem. vel ad distribuendum. et sic Christus ante consecrationem fregit: ut inter apostolos distribuere. Vtrum hec verba: scilicet. *Accipite et comedite vel bibite* sint de substantia forme. Respondeo quod non. sed significant vsum materie consecrate qui non est de necessitate sacramenti. Vtrum solis verbis supradictis que sunt in canone missę presbyter consecret? Respondeo. quidam dicunt quod non. Et huius opinionis videtur esse Scotus. iij. di. viij. q. ij. ar. ij. Sed contra eos videtur esse quod canon missę non est idem apud omnes: nec secundum omnes tempus. et ideo secundum Thoma. iij. q. lxxvij. art. j. c. iij. si presbyter sola illa verba cum intentione consecrandi proferret: consecraret. quia intentio faceret quod hec verba intelligerentur quasi ut in Christo persona prolata. Sic tamen conficiens grauitur peccaret. quia ruium ecclesie non seruaret. Quid demonstrat in forma panis vel vini pronomen demonstratum hoc vel hic. Circa hoc fuerunt etiam plures modi dicendi: quod dimissis et beatitudinis dicendum est quod Richardus. de fan. vic. lib. de trau. dicit

quod ibi est demonstratio mixta. scilicet. partim ad sensum. et partim ad intellectum sub hoc sensu. illud i quod hoc transmutabitur in corpus meum. sicut si de cibo quem adhuc comedo dicam: hoc est corpus meum. et illud i quod iste abusus est transmutandus: et corpus meum. Hoc autem locutio adhuc esset verior: et magis propria si virtute eius in platone termino ille abusus fieret corpus meum. In proposito autem sic est. quod ibi virtute verborum i completio et termino ipsius orationis: panis sit verum corpus Christi. Et hec commutatio enim sit de substantia forme? Respondeo. non. sed addit ibi ad tenendum ordinem consecrationis ad vsum mōe consecrate: quod tamen non est de necessitate sacramenti. Vnde nec commutatio similiter. scilicet. tamen omni non debet: vbi vsum ante quis ecclesie illius hoc habet. Secundum vero Scotum. iij. di. viij. q. ij. ar. ij. i. in fine. tamen ibi ponit ad coniungendum. scilicet. Vbi forma sine precedenti perferant.

Ita secundum. scilicet. formam vini i speciali: scilicet. quod hec est recta forma consecrationis vini que ponitur in canone missę. scilicet. Accipite et bibite ex eo oēs hic est enim calix san. m. etc. Vbi i remissione peccatorum. Et hoc patet per hoc quod eam tenet Romana ecclesia: que fuit a principibus apostolorum edocta. Vnde in no. Romana ecclesia illud semper integra fide seruauit: quod ab ipso apostolo: quod est principaliter sacris documentis ecclesiasticis rito docuerunt: accepit. Ab ipso igitur apostolo. Pe. et paulus. quos viuos auctores habuit et defunctos custodit. hunc ritum sacrificij accepit quem hactenus immobili cultu seruauit. Circa predictam autem formam consecrationis vini querunt plura. scilicet. Vtrum predicta forma habeat ex aliquo euangelio? Respondeo. non. cuius ratio est secundum aliquos. quod euangeliste non intendebant tradere formam sacros quam i primitiua ecclesia oportebat esse occultam. ut dicit Dionysius. i. si. eccle. ierarch. sed intendebant hi florantem de Christo texere. Vnde omnia verba illa vere ex diuersis scripture locis sumi possunt. Nam quod dicitur. *Hic est calix habet Luc. xxij. vbi dicitur. Hic est cal. no. testa. in san. m. q. p. vobis effusum.* Habet etiam. j. cor. xj. vbi scribitur. *Hic est san. no. testa. q. p. m. effusum.* re. pec. quod autem addit eterni et neque mysterium fidei. habet ex traditione communi qui per apostolos ad ecclesiam peruenit secundum illud. j. cor. xj. Ego accepi a domino quod et tradidi vobis. sicut enim habetur extra de cele. mis. cum ad aliarum. multa tamen de verbis que de facis tomias inuenimus ab euangelistis omittit: que apostoli supplere verbo vel expressisse facto legunt. et ponitur ibi exemplum vbi dicitur. *Ipsi etiam euangeliste vti se mutuo supplere leguntur: que ab eorum aliquo vel aliquibus sunt omittit.* et ponitur exemplum ibidem. Vtrum consecraretur i forma euangelistarum vel etiam Pauli. j. cor. xj. Respondeo secundum aliquos quod non. per eo quod euangeliste vel etiam Paulus non intendebant (ut dicunt) tradere formam sacramentorum. sed intendebant huiusmodi texere de Christo. et hec est opinio Thoma. ij. q. lxxvij. ar. iij. c. ij. et iij. di. viij. q. ij. ar. ij. c. j. et i expositione lre. Secundum alios vero quolibet forma tradita ab apostolo et euangelistis. est forma bona: ita quod si ecclesie placeret i ea consecrare posset. quia omnes idem dicunt: et eadem forma est in finis cum forma supradicta. sed propter ecclesie consuetudinem et traditionem non debent: et hec est opinio Pe. iij. di. viij. q. ij. ar. ij. c. v. et in expositione lre. et Rich. iij. di. viij. q. ij. ar. ij. c. j. Secundum vero aliquos melius est de hoc pie dubitare. quod presumptiose aliquid diffinire. cum nesciatur an ipsi intenderint formam describere aut verba narrare. credunt tamen quod si quis consecraret i forma euangelistarum vel Pauli. non esset peius deinde imo esset honor: et reuerentia exhibenda hostie sic consecrate propter periculum. quod maius periculum est contemnere hostiam consecratam quam illi reuerentiam exhibere. Et si consisteret alijs consecrans a quibus non posset discerni: melius esset totum venerari quam recipere aliquam ex eis. cum non posset cognosci. Si quis tamen formam ecclesie ex certa scia mutat: grauit peccat. et hec est opinio. Boni. iij. di. viij. p. ij. di. circa lras. q. j. Et accipi de forma tradita ab ipso apostolo secundum quod est i canone missę. non ab euangelistis. quia apostoli ecclesiam instruerunt secundum quod a deo acceperunt. Euangeliste vero diuina verba et opera narrauerunt attendentes ad intellectum. non ad vocem. ideo nec in forma conueniunt. quia forte non intendebant formam tradere. sed primum i sensu: quod volebant narrare. Vnde in canone tradit per modum institutionis. i. eum

gelusio vo p modum narratiois. hec Boñ. iij. dis. viij. par. ij. q. j. ar. ij. c. e. Urus greca conficiant qui vint tali sou ma. f. Die est sanguis meus novi testamēti pro vo. r. p. ml. effu. i. remf. pec. Respondeo. creditur ab aliquibus q. sic. q. illam ab apostolo paulo acceperunt. r. est eadem cum nostra intelligibil. ly ii sensibilib. hec. p. iij. di. viij. q. ij. ar. ij. c. iij. Que sunt de substantia forme pñcte? Respondeo fm aliquos i forma pñcta ista quedam ponunt que sunt de substantia. quedā vo nō: sed pñct ad ornatū: r. ad ostendendum vsum vel dignitatē vel effectū. Ad substantiam pñct ea p que expum ē conuersio vini i sanguinem. f. Die ē calix san. me. ad vsum vo oca. r. bñ. ad effectū aut noui r. eterni testa menti. r. hec est opi. Boñ. iij. dis. viij. p. ij. q. j. ar. ij. c. iij. r. p. iij. dis. viij. q. ij. ar. ij. c. Sedm vo alios cum hec vba Moū r. eterni. f. sint quedā reuerentiā pñcti. i. sangui. xpi pñct ad integritatē eiusdē locutiōis. r. ideo dicunt q. omnia sequentia sunt de substantia forme vsqz ibi. Quonēdā cūqz se. r. q. nō sunt de substantia forme. sed pñct ad vsum huius sacramenti. Et inde est q. presbyter eodē ritu r. modo scy tenēdo calicem in manibus pñct omnia hec vba. L. uē. enāz. xxi. interponunt hec verba sequentia verbis panis. Dicunt ergo q. omnia predicta verba sunt de substantia forme. sed p prima verba cum dicitur. Die est ca. san. m. signifi cat ipsa conuersio vini i sanguinē. eo modo quo dictum est i forma consecrationis panis. Per verba vo sequentia. f. no. re. r. signatur virtus sanguis effusi. que operat in hoc sacra mēto. q. em vi dicitur est. sanguis seculum consecratum expis se passionem representat. ideo ponit fit ibi mentio de effectu passionis q. i consecratione corporis. quod ē passiois subie ctū. r. hec est opinio Th. iij. q. lxxv. ar. iij. c. fm aut Sco. iij. di. viij. q. ij. ar. ij. c. ratio pñcte opi. nō pcludit. possibile ei esset multa addi i aliqua oratione consecratia sine qbz tñ tota cōsecratō habet. sicut Chastus dicere ponit. Hoc est corpus meū sumptū te virgine suspendendū in cruce. sicut dicit de sanguine. Qu p vobis. r. tunc illa verba essent dicēda. p pter deuotionem: nō tamen fuissent necessaria simpliciter ad formā quantitatis pñct ad eandem orationem. Plura etiā alia adducit contra rationem istam. Sedm ipsius tamē nō est nobis traditū pro certo an ad formam consecrationis sangui nis pertineant aliqua verba post ly san. m. iō piculosus est hoc asserere de quo sufficiens auctoritas nō habetur neqz est piculum hoc ignorare. quia ignorantia est inuincibilis. Post hoc notanda est expōitō r. rō eo: cum que ponitur in hac forma. Accipite inquit r. bibite q. eo. Ex eo dicit: r. nō ex hoc ad tenendum presentiam sanguis an pcedentem. sub altero signo scy panis. Sequitur. Die est calix meus. hec est locutiō figuratiua. r. potest dupliciter intelligi. Vno modo fm methonimiam: qua ponitur cōmēs pro contento. vt fit sen sus. Die est sanguis meus contentus in calice: de quo fit hic mēto. q. sanguis Chasti in hoc sacramento cōsecratur inqñ tum est panis fidelis. quod nō importatur i ratione sanguis ideo oportuit hoc designari p vā huc vsu accommodatum. Alio modo potest intelligi fm metaphoram: prout per calicem similitudinariē intelligitur passio Chasti que ad similitu tudinē calicis tēbuit. fm illud L. xxi. iij. Repleuit me amaritudinibus: inebriauit me absinthio. Unde ipse dominus passio nem suam vocat calicem. L. xxi. v. vt sit sensus. Die calix est signū passionis mee: de qua fit mēto i sanguine seculi sum a corpore consecrati. q. sanguis suū a corpore se panis p passionem. Et intellige q. ly sanguis construit intrāitue cū ly calix. sicut cū dicitur creatura facta. Sequitur noui r. eterni testamēti. i. quibus verbis notat virtus sanguis xpi. inqñtum ordinatur ad tria. Primo ad acquirendam eternāz beatitudinē fm illud. Debe. xviij. Dabemus fiduciam i introitum sancto: rum in sanguinē eius. r. hoc nō. ibi. Noui r. et. i. testamēti. sicut em habetur q. de cele. mif. cum. L. xxi. di. S. verū ly eterni dicitur: tum q. promittit regnū eternū. tum q. durat impetuum. vnde dicitur ibi nouum. i. vltimū es se describitur. ideo eternum. i. perpetuum compōbatur. nō tūssimū em testamētum hominis immobile pēscerat. q. testamētū obitu confirmatur. Secundo ordinatur ad colla tionem gratie que est p fidem fm illud Ro. iij. Et nē propo

suit tēto propiciationē per fidem in sanguine eius vt sit ipse iustus r. iustificans eum qui ex fide est Iesu Christi. r. q. ad hoc subditur mysterium fidei. non excludit autem mys terium rei veritatē sed ostendit occultationē. quia r. ipse san guis xpi occulto modo est in sacramento. r. ipsa passio L. xxi di. sunt occulte figurata in veteri testamento. r. of mysterium fidei quasi fidei obiectum. quia q. sanguis Christi vere fit i hoc sacramento: sola fide tenetur. vt em dicitur i pñcto. r. S. ex eo aures. aliud ibi creditur q. cernat. ipa em passio xpi p fide iustificat. Baptismus autē de sacramento fidei. quā ē quedam fidei pñctio. hoc aut sacramento est charitatis quo si figuratiua ē effectus. Tercio ordinat ad remouendū mō pedimentū vniuersi pñctoz. f. pñta fm illud Debe. xxi. Eū guis xpi emū. conficiat vestras ab opibus mori. i. a pñta q. q. tum ad hoc addit p vo. r. p. mul. et. i. re. pec. Sēgum em pñctum xpi bz efficacia nō tñ i iudeis: sed etiā i gentibus nec tñ in pñctis qui hoc sacramētū cōficiūt. vel i alijs q. lo minit: sed etiā i illis p quibus offert. r. ideo signatē dicitur vobis. f. iudeis. r. p. multis. r. p. multis. v. p. vobis mō ducantibus. r. p. multis p quibus offertur. Non dicit autē p omnibus. q. licet sanguis xpi sit effusus p omnibus pñ tū ad sufficiētiā: nō tñ omēs recipiunt eius efficaciam pñt rum indispōitōnem.

Tercia tētiā. f. vñtē forme sacramētū eucharistie quo runē plura. f. vñtē presbyter quāscūqz mās cōm tere possit. Iudeos dicit aliq. q. nō. cūz te integritate facit: vel implicat: vel explicat facit q. facit ecclesia seu illud q. sacm institutū facit iudebat. q. nō iudebat: sed deus vel xpi trāsubstantiatiōe panis nri ad pñctiōnē fide liū: r. remouendū xpi passionē. Ideo sacerdos tñ r. nō plus pōt trāsubstantiare de pane: q. nō requirit ad cōmuni cationē: r. ad remouendū xpi passionē. vnde vñ dicit tor fideles ad cōmunicandū p vñz sacerdotē q. totus panis de foro requiritur adhuc ille sacerdos totus panē de foro pōt set trāsubstantiare. Si vo sacerdos vellet trāsubstantiare ad hoc tñ vt panē i lūm pñceret vel vt aliquod aliud rēdētū eret sacro. dicit q. talis nō trāsubstantiaret. q. nō ē vñtē xpi potestātē rēdēte sacerdoti i pñctiū r. rēuocantē facia menti. nec talē qualē sapiēs dicitaret non esse tenendū. r. hec est opi. p. iij. dis. x. q. iij. ar. ij. o. r. Boñ. iij. di. x. p. i. q. j. ar. iij. o. L. xxi. hec aut arguit aliq. sic. Si alius pñt rū sub forma verborū rēdētū facit q. facit ecclesia: q. nō i spālū intendat fac: amēti rēdētū r. credat dammare illa que baptizat. adhuc vere cōfert sacramētū baptisimū. vt pñt supius dicit de baptismo. Igitur similiter si sacerdos sup pñt tam mās dicit verborū formā ad trāsubstantiandū mētiā. intendēs implicare vel explicare p hoc ibi esse corpus Christi. licet vltimus ibi intēdat facit i reuerentia r. rēdētū. nec tñ rēdat illud sacm admittēre fidelibus. nihilominus vñtē facit: vt videt. Ille em intendēs sequētes. f. mēto remouendi passionē Chasti r. cōmunicandi fideles: nō sunt notā sariē ad facit essentia. videt q. alijs dēdendū: q. sacerdos mō tū pōt de pane trāsubstantiare: quātū trāsubstantiare mētiā. dū tñ illud pñt sit coram ipso. xpi em tñ i capō nō possit mō substantiare panē i ecclesia. q. ad hoc nō extendit se forma sac mēti. quod p p. p. nomen demonstratiū facit aliquo modo demonstrationem ad sensum. quod est respectu rei pñtē vñtē demonstrat. hec. Rich. iij. dis. x. q. vj. ar. j. c. scde aut pñt rōis videt ē L. xxi. iij. q. lxxv. ar. ij. o. i. scpio. r. i. sum. pñt mō magis mibi placet. Et vñtē virtute verborū sacmēti possit vñtē prem eiusdē hostie consecrare sine alia dōctā cōmūa remanētē: Rñ? aut sacerdos intēdēt pñctare alio rā partem hostie rēdētū. vñtē rēdētū illā que offert ad dextrā. vel illā que ē ad sinistram. Aut intēdēt cōsecrare vñā medietatē: nō tñ ferendo intētiōem suam ad vñā signa tam. Primo mō credo q. possit virtute sacramēti cōsecrare vñā medietatē hostie: sine alia. quia cum ad consecrationē vñtē materie debet nō tñ requirā ordo i consecratiōe: r. forma ver borū rēdētū. sed enāz intētiō faciendū sup illā mās. quod facit ecclesia: nō operabunt verba: nisi sup illam medietatē hostie ad quam pñctē ferē modo supradicto intētiō consecrans. Sed q. modo dicit q. nō pñctaret vñā pñt sine alia. q. vñtē

amentum non plus respiceret viam pietatis quam aliam. quod utraque
medietas pferat. quod tunc pferat tota hostia. Et ego po-
no: quod non intendat pferre totam hostiam. sed medietatem
tamen. ita videtur probabile quod in casu predicto nulla pars hostie pfer-
ret. reales enim operationes non sunt circa singularia vasa. sed
circa terminata. et ita oportet quod intento ad quam sequitur
realis terminatio aliquid terminatum et terminatum respiciat.
Deo Ric. iij. di. x. q. vi. ar. ij. c. Utraque forma oper-
ret sine alia. Ric. sic. cum habet ipsam habere virtutem
ipam completam significatam et ipam terminatam mate-
riam. Utrum si aliquid hostie ex oblatione in altari cum p-
fuerit pferat sint postea. nunquid si ille hostie sunt consecrate.
Etiam enim si aliquid gutte vini adherent pedi calicis. dum p-
fuerit pferat. Ric. fm. Alber. l. de m. nec ille hostie nec gut-
te ille pferant. quod de eis nihil intendit.

De puerione qui fit in eucharistia. et quod corpus christi est ibi
post puerionem.

Titulus. xj.

Etinde Consideran

dum est de puerione qui fit in hoc sacramento
to p virtutem forme vobis. et quod p hanc puer-
ionem fit corpus christi sub hoc sacmen-
to. ita pferat dictum erit de modo quo

christi corpus existit in hoc sacramento. Circa primum firmiter
tenendum est. quod in hoc sacramento est vere corpus christi. vñ
sup illud Lu. xxiij. Hoc est corpus meum. quod p vobis tra-
sit. Et Cirillus. Non dubita an hoc sit verum. cum est sit
veritas pferens non mentis. Et item intellige de sanguine
christi. ubi enim panis puerit in istam corpus christi. et ubi vini in
sanguinem. Et in canone misse de pane et vino dicit. fiat no-
biscorpus et sanguis domini nostri ihesu christi. pferat. et fac
mentis tenendum est quod tenet Romana ecclesia. et de bere.
ad abolendam. Ipsa aut tenet panem transubstanti in corpus christi.
et vinum in sanguinem christi. et de sum. tri. firmat. S. vna.
et hunc intellectum ipsa Romana ecclesia nobis tradidit di-
recto. ut credat a ipis veritatis. Vnde alii credere non licet. hoc
Deo. iij. di. x. q. ij. ar. j. in responsione ppa. Conuenit aut
totum oppositum ex materia et forma existens actu in totum
corpus christi actu etiam. ita quod materia in materia. forma in forma. f.
corpeam. solis actibus remanentibus. Cum enim ipse panis sit
signum corpus christi. et ipse in immediate reparet. si aut remane-
ret aliquid de panis substantia. reparetur illud immediate. et corpus
christi. et ita nihil de ibi de substantia panis remanere. sed tota de pueri-
tate aut predicta puerio in instanti. Vnde dei misericordia forme
vobis. et pueritae plecta oratione. nec est in ipse alius mutationis
natus. sed ipse nomine transubstantio dicitur pferat. hanc aut puerionem
non erit cuius difficile credere. si pferat virtutem inferioris na-
ture. quod in stomacho hominis panem quem accipit in carne
vinam et vinum in sanguinem puerit. Si aut gratia vñ
vinum puerit in sanguinem puer. Dicendum quod sic. non est ei
intelligendum vinum puerit in sanguinem in quantum sanguis dicitur
aliquid spiritum ex quatuor humoribus et in quantum dicitur humorum et
est vnus ex quatuor. alij aut humores sunt ibi p pcomutatas.
vñ est de cele. m. in qdaz. dicitur quod Jo. expositur ex elementis aqua
et ex humoribus sanguine. et quod p sanguis qui fluxit de latere
christi fuit vnus ex quatuor humoribus. et p hunc vinum non puerit
nisi in humore sanguine. hoc Ric. iij. di. x. q. iij. ar. iij. c.
Ad hoc nota. quod in hoc quod sup dictum est. f. quod in hac puer-
sione materia puerit in materiam. et forma in formam. puenit in. iij
sup smas Ric. iij. di. x. q. i. ar. ij. c. Th. iij. q. lxxv. ar.
iij. o. Bon. iij. di. x. q. i. ar. ij. c. De. iij. di. x. q. i. ar.
iij. c. et pñit doctores alij. Deo. at. iij. di. x. q. i. ar. ij. dicit
vñ. quod ibi non est puerio sicut in substantia. et cum ad esse tale
simpliciter. si quod ad esse b. quod corpus christi non accipit simpliciter
esse. si esse b. f. sub ipse panis. vñ accipit nouam pñam. non
admentum aut quam. panis vero tenetur esse ibi non accipiendo
aliquam pñam alibi. vñ illis illa resino panis fm se pferat
rara sit ambilano. ipsa tñ puerio nullo modo est ambilano. quod
eius terminus non est nihil. sed quod pñam corpus christi sub ipse

panis. hoc Deo. ibidem. Querit autem hic virum sub hoc
sacramento sit vere corpus christi quod apparet ibi miraculose ca-
ro vel puer vel aliquid tale. Ric. talis apparitio pñit quod
ipse solam immutatio virtutum. quod manentibus po-
hostie dimensionibus ipse immutatio circa alia accidentia. vi si-
gure coloris et huiusmodi. et vñ motu remanet ibi vere corpus
christi. quod ibi rō facti manet. vñ motu fit miraculum
ad ostendendum quod in hoc sacro est vere corpus christi et sanguis
et ita non est ibi deceptio. hoc Th. iij. q. lxxv. ar. viij. c. fm
Jo. De. iij. di. x. q. iij. ar. ij. q. ij. c. sub figura illa quod apparet.
later ipse facti sub quod pñit corpus christi. nulla immutatio
facta circa ipam. et ipsa ipse tñ confundit quibusdam accidentibus
carinis vel pueri quod non sunt. ipsa accidentia vel linamenta cor-
poris dicitur. et hoc in se. ar. pateretur. S. est enaz corpus christi
inuisibile.

Circa secundum. modum qui existit corpus christi sub hoc
sacramento est firmiter credendum quod totus ipse est in
hoc sacramento. Nam in sacro corpore christi. f. sub
ipse panis est totum corpus christi ex vi sacramenti siue puerio-
nis. Substantia enim panis puerit in solam substantiam corpus-
tis. intelligo hō nomine corpus pñit non tñ carnes. sed etiam
neruos et ossa et alia huiusmodi. sanguis vero est ibi rōne pñitio-
nis. pñitio enim et diffusio est in corpe. et ita vñ est corpus
christi. ibi est sanguis. et vñ anima est ibi rōne pñitio-
tis. f. cū
corpe. et est inseparabilis corpi pñitio. Quatuor autem et alia acci-
dentia sunt ibi rōne inseparabilis a corpe. Substantia autem est ibi
rōne vñonis rōne nature cum humana. Est autem totum cor-
pus christi ita in hostia tota quod est in quibus eius pñit. in quod salua-
tur rō ton. cum enim sit totum homogenum. non est maior rō
quod vna pars pñit in viam pietatis quam in alia. vñ hoc fuit po-
tius Hilarij. Aug. de san. Elicio. et pñit tenet. Est enim sub
hostia corpus christi quantum. sed non modo quantum. quod licet sit ibi
corpus quantum. non tñ pñit ad ipse vñ quantum. sic etiam quod
vñ sit ibi claz. non tñ vñ claritate sua illuminando mediu-
ita quod sit ibi quantum. non tñ vñ unitate occupando locu-
sic vñ pñit facere ut hoc sit ignis. non excento pñitio-
actum. Est etiam corpus christi sub hoc sacro siue sub ipse
localit. pñit loquendo. quod esse localit. pñit. est esse dimensionem siue
pñitio-actum. est tñ corpus christi in loco ipse pñitio-actum. Est et
hoc sequit quod corpus christi est in pluribus locis. f. fm esse sac-
mentale. quod vere et realit. pñit sub vñ ipse. quod sunt in
vñ altari. Ric. hoc est omnia institutio quod omnia pñit. Ric
vñ huiusmodi institutio est. quod est cū spūalis pñitio ad abay-
dum plures in pluribus locis. sed fm esse suum nāle est tñ in
vno loco. f. in celo. fm autem esse pñitio. non est in loco. Est et
corpus christi in hoc sacro immobile localit. et p se loquendo. licet
sit mobile p actus. f. ad motu hostie. sic anima mouet mo-
to corpe. mouet etiam et dicitur sit p actus corpus christi. mora
vna hostia et dicitur alia. sic homo sup scammum in nauis
p dicitur scammum dicitur et p motum nauis mouet. Corpus et
christi p actus sit mouet sursum et deorsum. mora vna ho-
stia sursum et alia deorsum. sic hō cū sup equu in nauis mo-
uet motu equi ad terminu oppositum terminu ad quem na-
uis tendit. hoc Ric. iij. di. x. o. Sed nunquid vna hostia
corpus christi vñ. sic mora mouet. Ric. quod non. quod licet pres o-
vinem huiusmodi ipse corpe absolute. non tñ p pñitio-actum ac hōm.
vñ dicitur si p pñitio-actum huiusmodi vna pñitio-actum caput in alia.
et sic de membris alijs. quod omnes pres sunt sit sub qualibet
pñitio-actum. vñ supus est ostensur. hoc Ric. iij. di. x. q. iij.
ar. j. c. iij. Nunquid mutata hostia vel fracta vel pñitio al-
quid corpus christi pñit. sic mora mouet. Ric. quod non. non
est enim sumle. quod mutatio et passio inuouaret in ipso aliquid
absolutum. sed motus localis p actus nihil. hoc fm De.
iij. di. x. q. i. ar. ij. c. j. ad oppositum. Est etiam corpus christi
pñitio inuisibile oculo corporali fm Ric. iij. di. x. q. v. ar.
ij. c. et Deo. iij. di. x. q. iij. ar. iij. na. f. quod non pñitio-actum ocu-
lo corpeo. nec p naturam nec p gñam. nec p miraculum. sic
nec existens sub spūalis in loco. ad cuiusmodi corpus huiusmodi
sub sacramento. in quantum est ibi pñitio. et p se rōne substantie.
et pñitio non est ibi nisi p pñitio-actum. vñ fm Ric.
ubi sup. si aliquid appareret ibi ipse pñitio. vel frustum car-
nis. non est corpus christi. maior et cū sunt dimensionibus corpe

xpi q̄ ille que ibi apparent ⁊ si apparet ibi vere corpus xpi non apparet per sub sacramento. unde credo q̄ illa apertissima q̄ualis q̄ aliqui ibi visa est vel describit in imaginatione. vel i sensu p̄muni vicentis. vel etiam si est realit̄ eē non credo q̄ tunc dimensiones funderent in dimensionibus sp̄ei panis. licet tunc appareant. hec Rich. videm. te hoc sup̄ in p̄cedenti ar. circa fi. Sed nunqd̄ corpus xpi videti p̄t sub sp̄e panis ab oculo suo p̄p̄o. R̄spon̄o q̄ sic. non p̄t tñ videri ab ip̄o modus q̄ corpus xpi exiit sub sacramento. S̄ enim p̄mit tñ ad intellectum. nec est simile te alio oculo glorioso. q̄ ip̄e oculi sp̄s xpi est hoc sacro in ip̄o non p̄sumat ē alius oculus gl̄iosus. t̄ h̄ fuit est 2bo. iij. q̄. lxxvij. ar. vij. c. ij. Alij v̄o dicunt q̄ forsan xpc̄ putat est ibi non videt a sapio mō corporali. si sp̄ali. t̄ h̄ur̄ fuit est p̄e. iij. di. x. q̄. vij. ar. j. c. ij. ad oppositum. Est etiam p̄m Rich. iij. di. x. q̄. vij. ar. j. c. corp̄ xpi in hoc sacro inuisibile. visione intellectuali omni intellectu p̄ naturam. visibile tñ p̄ gl̄iam nō tñ in v̄bo. si etia in ip̄o genere. p̄m autem Eco. iij. di. x. q̄. iij. ar. j. c. in secunda p̄tione. visibile est etiam p̄ naturam omni intellectui non alligato sensib̄ in intelligenti. siue angeli siue anime separe. Est etia cognoscibile a nobis dum firmus in via q̄ est iam ibi corpus xpi. non q̄m p̄ naturam. si p̄ fixum ⁊ doctrinam. v̄c tñ intellectus. q̄ veritas non p̄ dicere falsum si fides asserit qd̄ veritas dicit. hoc est corp̄ meum. ⁊ p̄cept̄ q̄ diceret. q̄ verum dicit. Est etiam corpus xpi est sub sacro inamabile immediate ab alio. sic nec ip̄a sp̄ialis tangit a lo co. nec a coipe aliq̄. vñ q̄nunciat̄ aliq̄ sp̄s penetraret. xpi corpus tangere nō posset p̄m Rich. iij. di. x. q̄. vij. ar. ij. c. p̄missa ad hunc t̄m̄plum p̄rimena. breuit̄ t̄m̄plum ḡra p̄m̄natiōis materie tet̄gi. ⁊ coipe declaratiōem p̄tinentib̄ resuati. quam si q̄ p̄fundissime ⁊ realissime videre cōstitat i q̄ro Sc̄oti regnat.

De accitibus remanentibus in eucharistia. Titu. xij.

Ostea Consideran

dum est et accedendo remanendo in hoc sa-
cramento te qđ hoc firmat tenendum est qđ
omnia accidentia sunt ibi sine subiecto. Pri-
mo. s. sine sba. et hoc vñtē dīna. Et hoc dī-
gnūm duplici rōne. Una qđ ad significatiōem. qđ spēs sine
subiecto est epīllus dūct intellectum fidelis crecentis hī-
in corpus xpi pñtium sub spēo. cum non habeant ibi stabi-
liens p naturam. Altera vō qđ ad abastōem. qđ hoc factū co-
pus est sicutum spūalis. vñde non dicit vñ sit ibi aliqđ cibū
corporeū s; sensus eleuet p fidem. et voluntas p charitatem.
sic etiā ipēs sacramentalis vñtē dīna retinet esse qđ ha-
bebat pū. ita et agere. vñ pñ exterioria corpe et sensus im-
mutare. non pñ tñ alia in sacramentum puertere. qđ in hoc
sacramento fit transibitio. qđ non fit sine vbo. Si dicat qđ
modica puerit in spēm vini. Dicunt aliqđ ibi forma sba.
lis aqđ non soluit. s; alterat. qđ mutat color. et sapor. et odor. et
sensus pcepti ppetates vini. et qđ qđm ad sensum puerit.
Aliqđ vō dicunt qđ aqđ puerit in vinum. et hoc vñtē spēs illa
rum. non inquam in vinum. qđ sit vinum sñm spēm. s; est
vinum sñm mām tñ. sic caro sñm spēm puerit in carnē sñm
mām. Alterqđ modus dicendi sñm vō. iij. v. xij. qđ. ij. ar.
ij. c. j. est satis pbabil. et sic pñ qđ neutro modo sequit qđ aqđ
uncta vino fiat factū. Licet autem sit mirāculosum qđ sic p-
se. s. sine sba maneat accidentia. nāle tñ est qđ sic manentia
egāt. vñ si securis p se incidere ligna. ipām p se moueri eēt
mirāculosum. qđ incidere naturale. ita est s. possunt etiā
ipsa accidentia nunc corrumpi. sic poterant pū sba panis
et vini exsistere. Circa qđ distinguo. qđ si fiat immutatio ex
pre accidentium qđ non sufficiat ad corruptiōem panis vel vi-
ni. pñ talem immutatiōem non desinit corpus xpi aut san-
guis esse sub hoc sacramento. Si autem fiat immutatio ex
pre quantitatē. sic cum diuidit panis vel vinum in tales p-
tes qđ in eis non possit saluari natura panis vel vini nō re-

manet corpus aut sanguis xpi sub hoc sacramento. Et simi-
liter et per qualitatem. Vt cum iam immutatur color et sapor
et alie qualitates panis et vini quod nullo modo possent componi
natura panis vel vini. hec Tho. iij. q. lxxvij. ar. iij. c. Hic
est autem corruptum spes sacramentales vt annihilatione. Hic
est aliquid sensibile in instanti succedit. et ita necesse est dicere
quod et eis aliquid generetur. quod quoniam videtur quomodo fiat
difficile. Hinc circa hoc factum est sunt duersi modi dicen-
di. Quos ens Sco. recitat et reprobat. iij. di. xij. q. iij. ar. ij. c.
quod omnis causa breuitatis domini est finis Sco. breuitas quod
tenent ibi esse eucharistia reducta compositione. cum talia co-
pacta pueniunt. quare ens afficiunt. hoc etiam in instanti
corruptione et immediate a deo. Prima pos huius finis probat.
quod deus statim illas spes manere sine subiecto tamen in eucha-
ristia. Hic statim quod non statim eucharistia non finit accidentia
sine subiecto et per in instanti illa corruptione. finit aliquid
sine. Sco. pos probat. quod si reducta ista non est alia quod illa
que per illis accretione afficit. quod alia ista non esset eo capax
Terria pos. f. quod non reductum finit immediate a deo. patet quod nul-
lum aliud agens nec agere posset. hec Sco. ibidem. Possunt
etiam spes sacramentales nutrire. quod per eamdem rationem puen-
it per in corpus humanum. quod iam per puenit in cinereo vel
vinea. possunt etiam iste spes viuere. diuisio enim est passio
quantitatis vt est quantum. in hoc vero sacramento est aliquid
quantum per modum quantitatis per spes. et aliquid quantum non per
modum quantitatis. vt corpus xpi. reductum diuisio finit in specie non
in corpore xpi. Quare autem vix illis speciebus posset aliquid per
miseri. vt vinum vel aqua? Rnd. quod sic. Distinguuntur in pe-
iij. di. xij. q. ij. ar. ij. q. ij. c. quod aut apponit vinum. aut alia
liquor. Si vinum addit. aut est quantitas maioris aut equalis
aut minoris. Si maioris. tunc ad omnes dimensiones spei
puenit. et eius prinitatem totale tollit vel soluit. et sic etiam
aliud vinum nouum quod ad actum esse incipit. et sanguis xpi
ibi esse definit. Si equalis. similiter prinit. Si aut minoris. nec
vix ad omnes dimensiones spei non puenit. sub pntis quod
lis ad quod puenit. sanguis xpi esse definit. cum ibi iam non
est accidentia sine subiecto. et prinitas spei quod sine subiecto
erat. soluta fit. sub pntis vero illis ad quod non puenit sanguis xpi
manet. Puta tamen quod si additum non fit notabiliter excellens. quod
dubium toto liquore ipso tamquam facio vendendi esset. Si vero addit
liquor alius vino in minori quantitate transmutatur in nam spei in
sub pntis illis ad quod liquar addit penetrat. cum non sint ibi acci-
dentia sine subiecto. definit esse sanguis xpi.

De ministro eucharistie.

Zinnia. २३.

Finde Consideran

dum est te ministro h^o sacri. i. eucharistie.
Est p^omo in p^omu. scdo in spali. te milito
inepro q^o pre corp^o, tercio te milito milo
gno q^o pre me^os. Circa p^omu sciendu
q^o solus p^obi: p^o p^oscere corp^os & sanguine vni. vi. de. xxv.
plectis. 2 q^o te sum. tri. sumit. S. via. Nam hoc docet fira
nra quam ab ap^ols accepim^o? i. ipi a d^ono. vñ e^o ordinatu^o p^one
eccliam s^om et institutu^o. Est q^o ap^ol^o & e^oq^o successores p^one
p^oficiendi p^omo spaliu^o p^onti. q^o eam p^oib^os vocauer^o.
io tñ eis vt tenet fides: licet p^ofic. Est s^om d^oco. ill. de. xxi.
q^o. ii. ar. j. ecclia accepit fundamentu^o h^ondi sine ei^o u^oo. de
Lu. xxi. Hoc q^ouiscuq^o feceritis: in mei me^oas facietis.
vbi loquit^o x^op^o ap^ols. vel ad min^o non j. s. i. d^o p^onti: q^obo n^o
succedunt nisi p^obi. vt bi oi. xxi. S. j. c. c. j. Ko at q^ou^o
communis sic institutu^o est. q^o illud sac^om in magna reueren^oa
q^o haberi. i. io spaliu^o p^omo debuit p^omitti. aut q^o r^one sal
cuius. aut autoritatis. si r^one sanctitatis. vt dicit heretic.
tunc non esset q^o cer^o? vñ p^oficet vel n^o. 2 salus n^ora ei^o
na boitate rep^oder^o. si r^one autoritatis ca^o auctas possit p^omitti
bons & malis. constat. q^o o^o & soli p^obi hoc possunt. Est

hanc vocamus ordinem sacerdotij. Quid si quis credat se p[re]biter esse. cum t[ame]n non sit. et celebrat missam. R[ati]o non p[ro]bat in veritate. sibi t[ame]n d[omi]no alio bonus sit. et enas alijs q[ui] credunt ip[su]m p[re]biter esse. audientib[us] eius missam. Vel ena recipientib[us] ab eo eucharistiam p[re]biter tanq[ua]m si ver[us] p[re]biter sacramentum. e[ss]e p[er] p[re]b. non bap. aplicam. in glo. Solum etiam p[re]biter p[ro]p[ri]e dispensare co[m]p[er]it. ut h[ic] de p[re]b. di. ij. p[re]b. me. nam in reuerentiam eius annula re p[ro]ngit. nisi p[re]biter a v[er]o corpore calit[er] et p[re]biter p[re]biter. et s[ic] manus sacerdotis ad tangendum hoc sacramentum. v[er]o nulli alij tangit licet. nisi si in necessitate. ut si careret in terram. vel in alijs alio casu. nec etiam diaconis. di. p[re]b. diacones. Nota t[ame]n q[uo]d cum dicit p[re]b. di. diacones. q[uo]d diacones sub aspectu epi vel p[re]b. nisi h[ic] abstin[er]it corpus domini dare non d[omi]n[us] a p[re]b. sensu colligit q[uo]d illis abstin[er]it p[re]b. dare. non t[ame]n d[omi]n[us] nisi in extrema necessitate. abstin[er]it epi vel etiam p[re]b. ut h[ic] ibi. Et etiam di. xiiij. diacon. p[re]b. p[re]b. diaconus eucharistiam p[ro]p[ri]e si cogat necessitas iustus exor[et]. Necessitas est cum p[re]b. est s[er]uus. vel al[ia] impotens hoc facere. sic notant ibi d[omi]n[us]. Et si tanta sit necessitas ibi q[uo]d iusto p[re]b. non p[er] expectari. non est expectanda. nisi p[re]b. hoc in necessitate p[re]b. ex c[aus]a exp[er]ta. q[uo]d e[ss]e forte v[er]itarius vel imp[er]itens. q[uo]d p[ro]m[issi]onem p[er]t[er]it. q[uo]d t[ame]n obediendum est ei. al[ia] non. ut ibi notant d[omi]n[us]. Laicus ad nullo modo p[er]t[er]it dispensare hoc faciem. de p[re]b. di. ij. p[re]b. dispensatio v[er]o sanguinis non p[er]t[er]it t[ame]n ad p[re]b. h[ic] ena ad diaconem. q[uo]d p[er]t[er]it in vase. et sic non tangit a dispensant. sicut corpus xpi. t[ame]n magis conuenit a dispensatio sanguinis.

Ira scdm q[uo]d est de ministro inepto ex parte corporis querunt plura. s. v[er]o defectus corporis in p[re]b. impedit a celebratione missae. R[ati]o rebitas vel egri tudo sup[er]ueniens ordini sacerdoti non tollit ordinem. impe dit t[ame]n ordinem executionem q[uo]d ad p[re]b. executionem eucharistie. q[uo]d q[uo]d p[re]b. impossibilitatem executionis. ut si p[re]b. oculis. vel digitis. vel visu loq[ue]re. R[ati]o at p[re]b. vicium nature. ut si p[er]t[er]it morbum caducum. vel etiam aliquam mentis alienationem. q[uo]d p[re]b. abhominat[ur]. v[er]o de leproso. q[uo]d non d[omi]n[us] publici celebrare. et hoc est v[er]o q[uo]d ad sanos. p[ro]b[er]it t[ame]n dicit missam occulte. et etiam celebrare leproso. nisi i[n]stanti i[n]ualuerit lep[or] q[uo]d p[er] corosionem membrorum ad hoc reddit cum impotenti. Unde at p[re]b. q[uo]d p[re]b. aliquid p[re]b. non p[er]t[er]it celebrare. omnia alia p[er]t[er]it ad sacerdotale officium. p[re]b. facit. e[ss]e de. ego. c. ij. Quid de p[re]b. qui duos digitos vel etiam unum de illis cum q[uo]d hostiam leuat p[re]b. R[ati]o talis celebrare n[on] p[er]t[er]it. ar. ibidem. Dicunt t[ame]n d[omi]n[us]. et p[re]b. eo. ti. c. i. q[uo]d si q[uo]d tantum p[re]b. de digito q[uo]d non possit celebrare sine scandalo. p[er]t[er]it e[ss]e dispensare q[uo]d celebrer in occulto non in publico. Quid de p[re]b. remonico. R[ati]o t[ame]n magis. aut est ex toto liberatus. et tunc p[er]t[er]it celebrare p[er]t[er]it d[omi]n[us]. p[er]t[er]it alio s[er]o celebrare non d[omi]n[us]. aut non est ex toto liberatus. et tunc non d[omi]n[us] celebrare donec fuerit liberatus p[er]t[er]it. di. xxxij. p[re]b. t[ame]n. et ca[us]a v[er]o. Quid de furiosis lunaticis. et epilepticis sine caducis. R[ati]o si sine ex toto liberari p[re]b. celebrare. Et v[er]o sepe acciderent eis h[ic]m[us] passiones d[omi]n[us] tunc cessare d[omi]n[us] a celebratione missae. vij. q. ij. in l[ib]ris. Di at raro et sine electione spume et emissionem p[re]b. vocis accidunt non p[re]b. dum t[ame]n habeant i[n]t[er] se alium p[re]b. q[uo]d officia cepta suppleat si deficient vel collidant ad terram. vij. q. j. illud. q[uo]d at t[ame]n p[re]b. debent et q[uo]d v[er]o liberate sunt dicte p[re]b. di. di. xxxij. c. p[re]b. p[re]b. p[re]b. t[ame]n. et vij. q. ij. s[er]o. Et p[er]t[er]it d[omi]n[us] q[uo]d p[re]b. p[re]b. est arbitrium p[er]t[er]it circumspectio p[re]b. vel dignitatis et alijs h[ic]m[us]. Alia de hac m[ati]a vide. j. di. vj. de cor. viii.

Ira r[ati]o. s. de ministro indigno ex p[ar]te m[en]tis querunt plura. s. v[er]o malus p[re]b. possit eucharistiam p[re]b. R[ati]o q[uo]d sic. et hoc p[ar]t[em] ex sup[er]dictis in p[ri]ma q[ue]stione h[ic]m[us] n. et in n. de sacris in p[ri]mum. ar. de adm[ini]strante sacra. q. j. et ij. Licet at possit. non t[ame]n d[omi]n[us] q[uo]d peccat. e[ss]e de cele. n[on] de homine. i. ter. et glo. d[omi]n[us]. et d[omi]n[us] p[re]b. di. ij. q. j. sacerdos. talis et suspensus e[ss]e ad se. e[ss]e de coha. de. c. multi. c. vi. Et q[uo]d p[re]b. q[uo]d malus possit

hoc sacramentum conficere. R[ati]o. hoc duplicat potest intelligi. aut de iure aut de facto. Si p[ri]mo modo. non omnis sacerdos p[er] hoc sacramentum p[re]b. q[uo]d nec irregularis. nec infidicus. nec suspensus. ab executione eor[um] q[uo]d sunt ordinis. nec excommunicatus. nec simoniacus. nec schismaticus. nec hereticus. nec reclusus siue suspensus siue repositus. nec fornicator: notorius hoc faciem p[er] de iure p[re]b. q[uo]d cuilibet p[re]b. eor[um] p[re]b. est v[er]o p[re]b. sacerdotis. et hoc p[re]b. possit p[er] multos canones. s. hoc omni g[ra] breuiatis. v[er]o p[re]b. q[uo]d p[re]b. peccat. scdm modo q[uo]d p[re]b. p[er] hoc faciem p[re]b. q[uo]d nullus sacerdos q[uo]d n[on] p[re]b. n[on] p[re]b. amittit carac[erem] sacerdotale sup[er] q[uo]d fundat p[re]b. p[re]b. v[er]o si q[uo]d p[re]b. sup[er] m[an]u debent dicat formam v[er]o p[re]b. p[re]b. cum intentione faciendi. q[uo]d facit eccl[esi]a v[er]o p[re]b. p[re]b. p[re]b. in corpus xpi. et h[ic]m[us] v[er]o in sanguinem. hoc R[ati]o. di. di. xij. q. j. ar. j. c. Nec obstat p[re]b. q[uo]d d[omi]n[us]. xxxij. s. p[ro]p[ri]o. ad hoc q[uo]d ubi filiofice. et alibi. s. q[uo]d nisi in eccl[esi]a. nec est v[er]o corpus xpi nec vera sacerdotia. nec vera sacrificia. q[uo]d illud et omnia alia iura s[er]u[er]e d[omi]n[us] intelligi de veritate fructus. non de veritate sacri. Nec etiam illud quod d[omi]n[us] ibidem. s. q[uo]d hereticus solum baptismum ratum esse. p[er]t[er]it minus. intelligit e[ss]e q[uo]d licet eis in necessitate baptizare. s. i[n] nullo casu p[re]b. licet eucharistiam p[re]b. vel alia sacra p[re]b. Nec etiam illud q[uo]d d[omi]n[us]. j. q. j. q[uo]d d[omi]n[us]. s. q[uo]d reclusus licet habeat p[re]b. baptizandi: non in p[re]b. q[uo]d d[omi]n[us] intelligit inq[ui] situe non assertue. ut ex circumspectio p[er]t[er]it haberi. Scdm d[omi]n[us] t[ame]n q[uo]d licet p[re]b. ab eccl[esi]a v[er]o p[re]b. p[re]b. n[on] t[ame]n est efficax o[mn]i[us] eius cu[m] p[ro]p[ri]o est. q[uo]d p[re]b. in missa et o[mn]ib[us] loq[ue]t in p[er]ona eccl[esi]e. in cui[us] v[er]itate manet. et t[ame]n si separaret ab ea. o[mn]es eius n[on] valeret. s. in p[re]b. loquit in p[er]ona xpi cui[us] v[er]o gen[er]is in hoc p[er] ordinis et caracteris p[re]b. tem. et t[ame]n si p[re]b. ab v[er]itate eccl[esi]e missam celebrat. q[uo]d p[re]b. ordinis non p[re]b. p[re]b. v[er]o corpus et sanguine xpi Dec Tho. di. xij. q. xxxij. ar. vij. c. ij.

De celebratione missae.

Titulus. xiiij.

Ostea consideran

dum est de ritu celebrandi hoc sacramentum siue de celebratione missae. Et p[ri]mo de ipsa celebratione in communem. secundo in sp[eci]ali de celebratione p[re]b. mali. tercio de tempore celebrationis. quarto de loco et vase. Circa p[ri]mum querunt plura. s. v[er]um liceat p[re]b. penitus a p[re]b. eucharistie abstinere. R[ati]o circa hoc est duplex. modus d[omi]n[us]. Quid est. q[uo]d p[re]b. licet omnino a p[re]b. abstinere. nisi teneat ex cara sibi commissa p[ro]p[ri]o celebrare et sacramenta p[re]b. puta si sit p[re]b. p[ro]chialis v[er]o de altari d[omi]n[us] fuisse altari. si autem de altari non v[er]o. s. in libertate sua remaneat. non teneat magis q[uo]d alius d[omi]n[us] debito. s. magis de bono et equo. et h[ic]m[us] est d[omi]n[us]. di. xij. p. ij. q. ij. ar. j. q. ij. o. Sed hoc obijcit. q[uo]d p[re]b. imposuit est sacrificandi officium. s. officium siue v[er]o est officium. Et etiam qui h[ic]m[us] lentum co v[er]o teneat. ne cum suo nequam damnet. s. teneat sacrificia. R[ati]o officium sacrificandi non imponit v[er]o illis homo necessario exequat. s. p[er] loco et tempore v[er]o exp[er]ire sibi v[er]o. et t[ame]n si p[re]b. dicit q[uo]d ob sui indignitatem et sacramenti reuerentiam abstinere. non peccat. Dec Tho. vbi s. Alius m[od]us dicendi est q[uo]d qui d[omi]n[us] teneat v[er]o g[ra] s[er]u[er]e data. cum fuerit oportuni p[er]t[er]it illud. ij. Cor. vj. Dormiam v[er]o ne inuaniam g[ra]m dei recipiam. Oportuit t[ame]n autem considerandi non attendit t[ame]n p[er] compassionem ad fideles xpi. q[uo]d oportet sacramenta ministrare. s. p[ri]ncipalit[er] p[er] compassionem ad eum cui in p[re]b. h[ic]m[us] sacramentum sacrificium offertur. et t[ame]n non licet p[re]b. enas si non habeat curam animarum omnino a celebrando cessare. sed saltem v[er]o q[uo]d teneat celebrare in p[ri]ncipis festis. et maxime in illis in q[uo]d p[re]b. communicare fideles. et h[ic]m[us] est R[ati]o. di. xij. q. ij. ar. ij. c. et Tho. di. xij. q. j. ar. ij. q. j. c. v[er]o p[re]b. q[uo]d hac

gratia sine potestate loco et tempore debitis et convenientibus habita oportunitate et dispositione non vult vti. si notabiliter negligit peccat. Et multum timere de ne sic fuit nequaquam quod domini sui pecuniam abscondit et eam ociosam dimitit. in diebus a domino. nisi se corrigat. propter quod est de cele. mis. tol. tes. s. sunt. et alii respondunt quod missas solentia vix celebrant quia in anno. hoc. Rich. vbi sup. Etiam presbyteri pferant te neque sumere hoc sacramentum? Rñdeo quod sic tam corporis quam sanguinis. et hoc vix de pfe. di. ij. relatum. nam vix sup dictum est eucharistia non tñ est sacramentum. si enim sacrificium. quoniam at sacrificium offert de esse sacrificij princeps. quia ex terius sacrificium quod offert est signum. interius sacrificij quod aliqd se deo offert. vix de Aug. x. de ci. dei. Ante hoc quod per cipat sacrificium exterioris ostendit se sacrificium interioris per petasse. Similiter hoc quod sacrificium populo dispensat. ostendit se esse dispensatorem diuinorum ipsorum. quia ipse prius de princeps esse. vix de Hyom. in ecc. hierar. et id prius de sumere quod populo dispensare. Nam per hoc fit princeps quod de sacrificio sumit. j. loz. x. Monne quod edunt hostias principes sunt altaris. et id necesse est quod presbyter quicunque celebrat. hoc sacramentum integre sumat. Quid si quis infra missam infirmaret ad mortem. et presbyter non haberet altam hostiam pferatam quod illam quam pferat. numquid presbyter illi de hostiam dare et a sumptione abstinere. Rñdeo quod non. si potius illam hostiam daret et prem sumeret sibi et alteram daret illi. Tho. iij. di. xij. q. iij. ar. ij. q. ij. c. j. Etiam si corpus christi appareat miraculose in altari sub specie carnis vel sanguinis sit sumendum? Rñdeo ab eo sumi non de. cui in tali specie apparet. quod non apparet sub specie puenientie humane refectioni. Sicut enim dicitur. sup. Leui. de hoc facti hostia quod in christi pmemorandem mirabiliter sit. eedere licet. de illa vero quam ipse in ara crucis obtulit. fin se. nulli eedere licet. nec ipse hoc presbyter transgreditur quod ea quod miraculose sunt legibus non subdunt. Consulendum tñ esset presbyter quod ut ratio corpus et sanguinem domini pferaret et sumeret. Dec Tho. iij. q. lxxij. ar. iij. c. iij. Etiam pluribus sacerdotibus eandem hostiam liceat pferare? Rñdeo de lege pmiuni non de. nisi unus presbyter eandem hostiam pferare. Et cā tñ spūli sup eandem hostiam pnt plures presbyteri pferatōis vba pferre. non tñ quibet nisi semel tñ. Sic enim sup dictum est. presbyter cum ordinaet. in gda eoz pnt quod acceperunt in cena a domino potestatem pferandi. et id in quibusdam ecclesiis. sic apłi pmiuni cauerunt christo cenanti. ita ad repñtandum hoc presbyteri noui ordinati pcelebant epō ordinanti. Sic enim pñmo. de offi. mis. pre. iij. c. xij. pñtulerunt presbyteri cardinales Romanum circū stare pontificem. et cum eo parit celebrare. cuius pñmum est sacrificium de manu eius pñmionem accipe significantes apłos. quod cum domino discumbentes. sacra de manu eius eucharistiam acceperunt. Et sic dicit rem ibidem. siue prius siue posterius quod epus pferat vba pferatōis presbyteri noui ordinati referri de eoz intentio ad instans. platōis epī. cui pñcipalit celebrant pcelebant. et tunc omnes pñficiū sūt. Alijs vero vixit quod pcelebantes epō non dñt illa vba dicere intentione pferandi. si tñ materialit recitare. vix. f. repñtunt quod quā discipuli a christo pñtatem acceperunt pferandi formā credit eis pñficiendi. Si enim alij sacerdotes ab epō illa verba pferent intentione pferandi inconueniens semp accidere posset si quis diligens consideret. Dec Rich. iij. di. xij. q. ij. ar. j. c. tamen hoc non explico. si pñtenti lectori gra breuitatis relinquo. Fin autem Liber. li. de cele. mis. plures presbyteri non dñt vnā hostiam pferare. quod fin Aug. iniuria fieret sacramento. Quia autem plures presbyteri assistunt pape. hoc fit ppter obsequium. si ipsi signa non faciunt. nec verba dicunt. nec facere vel dicere debent. Presbyteri vero de nouo ordinati assistunt epō ordinanti ppter reuerentiam sacramenti. et ppter doctrinā. et id signa faciunt ad exemplum epī. et vix sunt in exercitio officij suscepi. tamen verba consecrationis non dicunt. Ad hoc nota quod fin conuenientiam dierum sunt celebranda conuenienter solennia missarum. quod die enim dici possunt missae defunctorum diuinorum missa diei competens non omittatur. extra de cele. mis. cum creatura. Nam et omnes missae celebrantur p salute viuorum et mortuorum. eozem tñ.

quidam. vnde male faciunt quidam. qui postposito officio feriali celebrant missam de sanctis: quorum non sunt tunc festa. vix ibidem dicitur. et si quanto misse peculiares. i. speciales siue votiuue dicantur in diebus solennibus a presbyteris non debent ita solenniter celebrari quod per eas a missarum solennibus que canonice sunt hora certa vel tertia pñtus abstrahatur. de conse. di. j. et hoc attendendum. Item in missa debent esse plures ad minus duo qui respondeant presbitero. vix habetur de conse. di. j. hoc quod. quia vix ibi dicitur. cum pluraliter a sacertote dicatur Dominus vobiscum. et dñate p me. hoc quod apostissime conuenit vix eius salutationi respondeatur. vix etiam ad maiorem solennitatem ibidem statutum legitur quod episcopus quanto celebrat solenniūbus festis. tunc debent eum circumstare septem vel quinqz aut tres diaconi qui eius oculi dicuntur. et subdiaconi et reliqui ministri. de consecra. di. j. episcopus. et c. se. In missis vero priuatis sufficiat habere vnum ministrum qui gerit personam totius populi. in cuius persona presbitero respondeat. siue missa diacono celebrata non potest. nisi necessitas cogat. di. xxiij. diaconi. in glo. Item presbiter potest in sine misse dare benedictionem simplicem. etiam presente epō. dis. xcv. ecce. Cum solenniter vix illa. s. Sit nomē domini benedictum. vel humiliter vos ad benedictionem etc. non debent dare nisi epī. non debent inquam alij nisi teneant calicem. aut aliquid tale. et ita pñt intelligi contraria iura. dis. xxi. deniqz. et xxiij. q. vj. mñ strare. Et dic quod presbiter dum celebrat pñte epō sibi debet innuere vix ipse velit benedicere: quod si velit presbiter non debet dicere. di. xxi. deniqz. fin autem presbiter supplet benedictionem p dñtam. Et sic loquitur illud. c. pallegatum. ecc. di. xcv. ar. de conse. di. j. cum ad celebrandas. Nec erit necessaria alia benedictio epī expressa. ex hoc enim solo quod pñtetur cum missa celebrare. intelligitur per consequens omnia que spectant ad missam pñtere. ar. extra de offi. deli. pñtera. hoc Ray. Abba tes tamen qui pñt ex pñlegio pape solenniter benedicere. pñt in suis ecclesiis quanto celebrant officia diuina post missam vespere et matutinas solenniter pñtum benedicere. Alijs vero abbatibus non possunt hoc facere. nisi hoc sit pñtum expresse. extra de pñt. quoniam. Item licet aliquis sit boni mēris. non tamen pñt benedicere nisi fuerit ordinatus ad eandem benedictionis misterium. dei autem est tribuere benedictionis effectum. j. q. j. dictum est. Nec debet inferior benedicere superiori etiam si ad pñunciandum aliquam leuā nem petat benedictionem. dis. xxi. deniqz vbi notatur pñt. quod alicubi episcopo volenti legere lectionem. et dicendi habere domine benedicere. respondetur. Dia pro nobis sancte pñt. vix misereatur nostri deus. noster alibi inferior dicit. Habere domine benedicere. Et ipsemet episcopus benedicit. Item non licet celebrare sine igne. Primo ppter ecclesie constitutionem fin quam si quis contrarium faceret. officio vel beneficio priuari deberet. extra de cele. mis. c. vltimo. Secundo ppter ignis significationem. significat enim feruorem deuotionis. ppter quem chustus hoc sacramentum instituit. et pro nobis passus fuit. significat etiam quod sacramentum aliud operatur in digne celebrante et suscipiente augmentum illa minationis in intellectu. et feruorem charitatis in affectu. Tercio ppterfigurationem. hoc enim prefiguratum fuit per ignem. de quo dicitur Leuitici. vj. Ignis in altari meo semper ardebit. et per ignem qui vixit sub aqua amnis. lxx. vix habetur in glofa rectoralis preallegata. Item precipitur sacerdotibus. quod frequenter doceant plebem. vix c. i. in celebratione missarum eleuatur hostia salutaris. se reuerenter inclinent genibus flexis. Item faciunt etiam cum portat presbiter ad infirmum. extra de celebra. mis. sane. cum quali vix solennitate debeat eam egro deferre. habetur ibidem. Item quanto cuius in missa recolitur gloriosum non meminit vñ. vix benedictes flectere genua cordis. quod saltem resanatur vix climatione capitis. Et pñt in pñtatione Junpenti pape.

consecram post cenam et eis tradidit. Et nobis autem celebrat hora passionis communice. f. in diebus festis in tercia. quāto fuit crucifixus linguis iudeorum. ut dicitur *Matth. xxv.* Et quanto spūsanctus descendit sup discipulos. In diebus vero non festis. aut feriis hora sexta. quanto fuit crucifixus manibus multum. ut habet *Johan. xix.* In diebus autem ieiuniorum in nona. quanto emisit spiritum. ut habetur *Matth. xxi.* et *Luc. vii.* et *consec. di. j.* solent. potest tamen tardari maxime. quanto debent ordines tradi. quia pūet ad dominicam sequentem. *dist. lxxv.* fm q a patribus. et precipue in sabbato sancto. quia missa pertinet ad noctem sequentem. Possunt tamen missae celebrari in prima parte diei. ppter aliquam necessitatem. et consecra. *dist. j.* nocte. Unde quod dicit q ante horam terciam non est celebrandum nisi in manuante totum. de consecra. *di. j.* nocte. intelligit de missa conventuali. in qua est concursus ppli que debet hora tercia diei. Et tendit tamen q si pbr solus sit in ecclesia non celebret vsq ad horam terciam. s. vsq tunc pūabit ieiunium. ut necessitante peregrinoz et hospitum. siue diuersoz commeanum infirmorum atq defunctorum succurrere possit. extra de cele. *mis. c. j.* In ecclesijs autem conventualiū siue collegiatis. et si missa canet prima hora diei ut dicunt est. nihilominus in tercia cantari solennius debet et sic intelligo de consecra. *di. j.* nocte. ubi dicit. Reliquis vero temporibus missae celebrantur ante horam diei terciam minime celebrantur. subaudi solennes. *Dec. Cos.* Altum pbr presb posuit eadem die plures celebrare. Rūto ut habetur de consecra. *di. j.* sufficit pbr in die semel celebrare. quia xpc semel est passus. et totum mundum reuertit. et vate est felix qui semel in die digne celebrare potest. Quidam tamen vnam missam pro defunctis dicunt. et aliam de die si est necesse. Qui vero p pecunia vel adulatōis secularium vna die psumit plures celebrare. non estimo damnationem euadere. Item et de cele. *mis. consuluisti.* Dicitur q ppter natalem totum. nisi necessitas suadeat pbr semel in die sufficit celebrare. de hoc etiam habetur ibidem. c. referentis. Et pōctis patet q in duobus casibz licet vni pbr plures eadem die celebrare. Alius est de die natiuitatis totum. Alius est de defunctis si sit necesse. quem casum intelligo fm *Rod.* non tñ quanto finis est pns. Vt quidam dixerunt. cum canon non distingat. vtrum pñte finere fieri debeat. aut in anniuersario. aut p deuotione. dum tamen intentio non sit corrupta. nec p loci consuetudinem approbata. vel contra constitutiones synodales fiat. Quidam etiam monent vbo diei canonis. sed nisi causa necessitatis suadeat. addunt quod Ray. alios quatuor casus. f. peregrinorum necessitate. vel hospitum commeanum. vel infirmorum. vel nupiarum. vbi tempus lahorat. Supradictis etiam consonat *Berri.* in glo. sup illud c. consuluisti. dicens q pbr potest in eadem ecclesia eadem die celebrare plures. vel ppter necessitatem. ut quanto celebrant missam de die. postea mouetur aliquis. vel ppter honestatem seu vilitatē. ut si dicta missa superueniat aliqua psona magna que velit audire missam. ar. et de cele. *mis. c. j.* et *ij.* alio sufficit vnam dicere. nec prohibet ex hoc expresse. quia dicit plures celebrare. *Doct.* vō addit dictis casibz septimū casum. f. quanto ppter paucitatem clericorum. vel paupertatem ecclesiarum. due ecclesie vni pbr commendant. ar. et de cele. *mis. cum creatura.* et ca. consuluisti. et de consecra. *dist. j.* sufficit. Nota tamen q quanto pbr debet aliam missam celebrare. non debet vinum pfusionis sumere. seu non debet manus vino pfundere in pma. q illud celebrationem aliam impediret. *et. c. ii.* et *et. pte.*

Equitur videre de quarto. f. de loco et vasis celebratōis. Et circa hoc querunt plura. f. vtrum celebrari debeat in vasis sacras. Rūto q sic. Nam in his que pcurunt ad hoc sacramentum duo pstant. vni pnt ad representatōem eorum q circa passionem commi sunt acta. Aliud ad reuerentiam huius sacramenti. in quo xpc vere continet. vnde etiam consecrationes his rebo adu-

benē q veniunt in vsum huius sacramenti. tum ppter reuerentiam. tum ad representandū sanctiōis effectum. q ex xpi puenit passione fm illud *Debre. vi.* ut sanctificaretur sanguinem ppli et. Altum debeat missa dici tñ in toto. Rūto q sic. regularit fm illud. *j. xvi. ij.* Scias q motu oportet te conuertere in toto. que est ecclesia dei vni extra em ecciam non est locus veri sacrificij. ut dicit *Aug.* et quia ecclesia non erat reducenda sub fimbis iudeorum. sed in vniuerso mundo diffundenda. iteo xpi passio est sub vno celebrata. ut sic totus mundus se habeat ad xpi passionē ut totus. Et tamen vbi dicit de pte. *di. j.* circa finem. et. cedimus. In itinere positus si ecclesia defuerit sub vno seu tōto. si tabula altaris consecrata. ceteraqz mysteria sacra ad istud officium pntinentia ibi affuerint. missae solennis celebrare concedimus. Item intelligitur fm Ray. de positum in exercitu honesto. vel simili non tamen potest celebrari in nam te mari vel fluminibz. ne ea mutet sanguinis effusio vel corporis in rebus commotio fiat. Altum tamen in qua celebrat debeat et consecrata. et similis altare. Rūto tamen in qua celebrat hoc sacramentum nominat ecclesia. hoc autem ppter consecrat. tum ad representandū significatōem qua ecclesia consecrata est p xpi passionem. tum etiam ad significandū sanctificationem q requirit in his q hoc sacramentum recipi vnt. Per altare vō significat xpc. et q *Debr. vi.* Per ipm offeramus hostias laudis deo. Unde et pferant altaris significat sanctitatem xpi. vnde de pte. *dist. j.* altare placuit non tñ vocatione crismatis. s. etiam bñdictione facer totali sacari. Et sic regularit non licet hoc sacramentum celebrari nisi in tombo sacras. ut hi de pte. *di. j.* nullus. ppter quod etiam q infideles non sunt de ecclesia. ibidem legit ecclesiam in qua cadauera mortuorum infidelium sepeliunt sanctificare non licet. s. si apta vnt ad pferandū. et nullis in te corpore. et rasis partibus vel ignis eius loca. Rediit. et non q fabrica sit destruenda fm glo. s. supficies pnam rasonum in formam pnam restauret. postea sequit. s. si de pus consecrata fuit missas in ea celebrare licet. Et tamen si tales fuerint q in ea sepulti sunt. ppter necessitatem tamen p sacramentum hoc pgi in tombo non pferant. et hoc de pte su epī. ut ibidem de pte. *di. j.* legē. c. missarum. Causa necessitatis est si ecclesia in patria sit destrutta. de pte. *di. j.* pte dūmus. et similiter fm *Deco. iij. di. xij. q. ij. ar. ij.* Si quis in via positus accedere non possit ad aliquam ecclesiam comitatum quod regularit ē verum de nauigantibz et ceteris huius non est em versimile q obpūantiam pcepti de sanctificatione sabbati quod ecclesia est interpretata. in hoc quod est audire missam in die dominica. de pte. *di. j.* missas. ecclesia voluit impedire pcepto q non celebret missa nisi in tombo pferat. cum nō debeat aliquis retrahi a magis nēcio. ppter minus necessarium. hoc *Deco.* ibidem non tamē debet celebrare sine altari potatili consecrato. siue tabula parua pferata. vnde ibidem legit. concedimus si ecclesia fuerint combuste etiam in capellis cum tabula consecrata missam interim celebrari. Capelle dicebant antiquitus inguria caprarum pelito nota. quia em xpi sanctitas est fons totius ecclesie sacra sancta. iteo in necessitate ad pagendum hoc sacramentum sufficit altare consecratum. ppter quod etiam ecclesia nunq sine altari consecratur. tamen siue ecclesia quicq consecrat altare cum reliquijs sanctorum. quorum vita abscondita ē cum xpo in teo. alio non. vnde ibidem legit. placuit. ut altaria in quibus nullum corpus aut reliquie martiris pōnt pōnt. ab epīs q locis eūdem psumt. si fieri potest euerant. Intelligit dum autem q tabula illa parua debet esse lapidea que consecrari non debet. nisi capsulam habeat cui compagine. de capsula autē nō refert vtrum lignea vel lapidea vel de alia materia solida fuerint. Sed nunqd celebrans sup altare non consecratum. vel fractum est irregularis. Respondetur q non. quia irregularitas est de iure positum. hoc autem non est in iure positum. sciēt tamen celebrans sup altare non pferatū suū peccat. etiam si hoc faciat ex ignoratōis causa. qus min⁹ q si hoc facit scient. quia p ordinatōem eccle-

sic facit. de pfe. di. j. eccle. et ca. pcedum. et duobus. c. sequentibus
 Sup. vo enim fructum celebrans esset irregularis. et de
 pfe. di. j. eccle. Ad hoc nota qd in oratorio pnto aliquid
 missa celebrari non dicitur de pntu epi et pnt nccitatem. et
 ita qd non fiat pndicium. saltem enoime pndicium eccle.
 Qui autem sine epi auctoritate celebraverit. vt dicitur. et
 pnti. de pfe. di. j. vnicus. et. c. si qd. et. c. sancim. Sany
 cumus em missam non canere vel audire eam vbi non opor
 et canere vel audire. de pfe. di. j. sic. pndicium tñ et m
 nonbo pcedit vt vbiqz fuerint sine pndicium iuris pndu
 cio celebrare valeant cum altari viatico. et de pnt. in his
 qd ad cultum. Nec pnt a' msi de licentia epi. Item nullus
 in eccle. psecrata erigat aliqd altare nisi de licentia epi. de co
 se. di. j. nullus. h' ante qd sit psecrata erigere pnto licet. fm
 Jo. di. lxviij. q. iij. Item i altari in qd missam cantauit epi
 eo de pnti nisi eius pntu. non psumat aliam celebrare. de
 pfe. di. j. c. vi. vel nisi nccitate vrgente. vij. q. j. nihil. San
 dem tñ missam pnt pnticere si epi decesserit. vt dicitur. lo ne
 vo pnt rōnabili dicit. qd huc iuri derogatum est p pntu pntu
 tudinem pscriptam qd derogat iuri scripto. In romano em
 curia sepe celebrat a pluribus an post i altari vbi celebrabat
 epi cardinales scientibus ipso et papa et nō pnticunt. et iteo v
 tent illud approbasse. Item epi et pntu in aliena diocesi pnt
 celebrare de licentia diocesi vel pnti pndicium duntaxat
 sine pontificali celebrat vt dicitur. Inno. Docti. vo et de aucto
 rit. c. vi. di. q. enam cum pontificali et sine licentia pnt solē
 m celebrare. et pnt generalis pntu. De qd debet esse
 altare? Rñeo ante tempus Siluestri pape celebrabat sup
 altare ligneum. qd cito poterat transferri. qd pnt pnticem
 non erat certus locus fidelibus ad mandandum. h' postea statu
 it eccle. vt msi sup altare lapideu celebraret. vnde de pfe. di. j.
 altaria. si non sint lapidea. crismatis vñdōne non psecrēt
 qd pnt significatiōni huius sacramenti. tum qd altare signi
 cat pnt. i. cor. x. petra autem erat xpc. tum qd corpus xpi
 in sepulcro lapideu fuit reconditum. Conuenit enaz vsui sa
 cramenti. Lapis em est solidus nec refacili moueri pnt. qd
 non erat necessarium in lege veteri. vbi fidebat in vno loco al
 tare dei de terra vel de lapidebus infectis fuit ad remouendā
 idolatriam. De quo debet esse calix et patena? Rñeo ibidē
 loquitur. vasa. et. c. vt calix pnti non aureus s' ligneis cali
 cibus vtebant. Lepherus autem papa in patena vitreis msi
 sas pntu celebrari. vnde Urbanus omnia argētea fecit.
 postea statum est vt calix cum patena siue ex auro omino
 siue ex argēto fiant. vel saltem de stanno sub quo etiam in
 telligitur plumbum fm Rod. de ere autem siue auriscalco nō
 fiant. quia vni virtutem inficium erigunt pariterqz puo
 cant vomitum. Nullus autem in ligno seu vitreo calice
 psumat cantare. quia. f. lignum est porousum. et sanguis co
 secratu in eo remaneret. Altum autem est fragile et fractō
 nis piculum immineret. et eadem ratio est de lapide. et iteo
 ppter reuerentiam sacramenti statum est vt ex pntis ma
 terijo calix non fiat. De quo debent esse corporale et palle
 altaris? Rñeo vbi potest fieri sine piculo. eccle. sem
 per statum circa hoc sacramentum illud quod magis repre
 sentat passionē xpi. non erat at tantū piculum circa corpus
 xpi quod ponit in corpore. sicut circa sanguinem qui in ca
 lice continet. et iteo licet calix non fiat de petra. corpale ta
 men sit de lineo panno. quia corpus xpi fuit panno lineo in
 volutum. Et debet esse corporale ab episcopo consecratum.
 de conse. di. j. omnium consulto. Conuenit enam pannus
 lineus ppter sui mundiciam. ad significandum conscientie
 puritatem. et ppter multiplicem laborem quo pannus hndi
 parat. ad significandum Christi passionem. Altum hec
 at celebrare sine vestibus ab episcopo benedictis? Rñeo vbi
 qd non. tum ppter ecclesie constitutionem. vnde de conferra.
 di. j. vestimenta. dicitur qd vestimenta ecclesie quibz domino
 ministratur sacra debent esse et honesta. quibz in alijs vfi
 bus non est vtendum qd ecclesiasticis et iteo dignis officijs.
 tum ppter vestimentorum significatiōnem. tum etiam ppter
 eorum pfiguratiōnem que pcessit in vestibus legalium sa
 cerdotum. in multis tamen locis inualuit consuetudo qd cin
 gulum nō benedicatur. rationabilius tamen esset ipm bene

dicat. spiritualement enim habet significatiōem: vt patebit in
 fra. sed hoc nō concludit necessitatem. calciamenta em sacer
 dotes specialem habent significatiōem. nec tamen soluta
 res benedicuntur. Altum celebrans sine vestibus bene
 dicitis ad celebrandum deputatis: sit irregularis? Rñeo qd nō.
 siue hoc faciat sciens siue ignorans. qd hoc non inuenitur
 in iure positū. nō sciens siue qd ignorantia crasso celebras
 aut sine manipulo benedictio: aut sine stola. et sic de alijs gra
 uiter peccat. vbi tamen pntum est cingulum nō benedici:
 nō credo qd peccet celebrans sine cingulo benedictio. hec Ri
 char. iij. di. xij. q. iij. ar. iij. et Scor. iij. dist. xij. q. ij.
 arti. ij.

De defectibus ptingentibus in missa. Titulus. xv.

Et inde conside

randū est de defectibus ptingentibus i missa
 celebratione. Circa quod sciendum qd hu
 iusmodi defectibus dupliciter occurrere potest.
 Vno modo pntemēdo. ne. f. defectus acci
 dat. Alio mō s'bequēdo. f. vt illud qd accidit emendat: vel
 adhibēdo remediū: vel salte p pntiaz ei qd negligēt hoc egr.
 Et ad maiore euidentiā grūnt h' plur. f. qd fiat si pnti
 ter impedius fuerit aliq infirmitate vel morte. Rñeo si nesci
 at vbi pntus sacerdos defierit: tūc dicit hostia cū reuerētia re
 feruari. qd nescit vñ sit psecrata vel non. et alia accepta ho
 stia: dicit alius sacerdos mysteriū a capite inchoare. Si autē
 certū sit vbi defierit. aut defijt an psecratōz. et tūc nō oportet
 qd p aliu suppleat. aut post psecratōem. aut qd post psecratōz
 corpus et sanguinis. et tūc alii pnt possz vbi ille defecit inci
 pe missam: et pnt. nec oportet a capite incipere. Et sic in rel
 ligiē illud. vij. q. j. nihil. aut post psecratōem corpus: et an
 psecratōz sanguinis. et tūc dicit alia hostia accipi: et totū aca
 pite inchoari. qd psecratio corpus et sanguinis ad vñ pntet
 factū: qd ab vno debet pnt. Et hostia p pntū sacerdotē co
 secrata cū sub illa vere sit corpus xpi. cū psecratio corpus co
 secratōz sanguinis nō expectet. dicit solennit referuari. ac per
 scōm sacerdotē sumi. hec richar. iij. dist. vij. q. ij. ar. ij. o.
 Et vt dicit. vij. q. j. illud. et. c. fe. Tibi pnt vel loci vel deri co
 pus suffragat. quibz pnt celebras dicit post se qd missas co
 plet: si ei dicitur et sic. et hoc intelligit de infirmo. ne tñ
 vt dicit in dicto. c. nihil. qd nō languis cū pnt. f. in pntu
 pntōis pntat pntat: nullus absqz patenti pntu molestie
 mster vel pnt cū cepit: imperfecta officia pntat oīno relinq
 re. si qd aut hoc temerarie pntat facit: excoicatio finiaz
 sustinebit. Quod de pnto cui postq est indutus occurrit
 remorsus de aliq mortali. nūqz defierit aut pcedit. Rñeo aut
 nō tenet celebrare et tūc nō dicit accedē: nisi pnt pntus et enā
 pntus. Aut tenet. et tūc aut bz copis sacerdotis. et sic tenet
 pnt pnti et pnti. Aut nō h' et sic tenet se ppare p pntōz
 et hie pntu pntendi. et hoc sufficit ad hoc qd nō peccet si ac
 cedit cū verecūdia et reuerētia. hec boñ. iij. dist. xij. dubi.
 circa lras. q. j. et enā berñ. et de cele. mis. de hoie i glo. B.
 ar. de sen. exco. recetero. et. c. q. ius. et. xvij. q. vj. qd recedūt.
 Si aut nō pntet et canet. peccat pnto ommissionis. cū omi
 tat pnti de alio enā pnto: si ē occultus. si aut ē manifestus:
 qd qd scandalizat. si aut ab ecclesia phibitus. peccat oibus
 his modis: et pnto transgressionis. hec boñ. vbi dicit. Quod
 facit pnt. qd celebrando recoleret se pntidisse: vel etiaz ali
 qui pnto mortali subiaccere. vel enā excoicatu ē. cū pnt pnt
 erat memor. Rñeo qd vbi difficultas occurrit sp accipiendū est
 illud qd minus h' de piculo. maxime aut circa ecclesie sacra
 mēti hoc est piculosum. qd est p pntōem eius. qd hoc sacri
 legiū ē immane. min' aut ē illud qd pntet ad glitū sumēto
 et ideo si pnt pnt pntōz incepta recordaret se aliquid co
 medisse vel bibisse: nihilominus debet pnticere sacrificiū et su
 mere sacramentū. Similiter si recorderet se peccatū aliqd co
 misisse: debet penitere cū pnto pnti et satisfaciendi. et sic
 indigne non celebrat. sed fructuose sumit sacramentum. Et

eodem rō est si memin' se excommunicatum debet esse assu-
mere. ppositum humilit' absolute n petendi. Et sic p inui-
sib. leui pontificem xpm psequet' absolutiōis q̄rum ad pagen-
dum dūa mīstra. Si vō an psecratōes p̄dictor' meminit.
tuncus effect maxime in casu p̄misionis. et excommunicatiōis
missim inceptas referē. nisi scandalū q̄ue timeret. hec Lho.
iij. q. lxxij. ar. vj. casu. ij. Aliq' vō distinguūt de eo q' memi-
nit an psecratōem. q' aut h' copiam sacerdotum. et sic d' p̄si-
teri. aut nō h' et sic d' p̄st aliq' q' si p̄p's assit. p̄ritio cū p̄p'o
s' to p̄tendi sufficit. q' scandalū paret p̄p'm si dimitteret. Si
at non t' meret scandalum. p̄sunt q' dimittat. maxime cū
n. hū cogat. Credendum tū est q' sine p̄cō qd' inchoatum est
p̄ p̄ficere. si h' p̄p'o tūm p̄tendi. et cum p̄tione totū sup̄
p̄fē. nec vixit ibi esse p̄mptus. hec Bōn. iij. d. xij. dubi.
circa lram. q. j. Quid faciet ille cui accidit in missa remor-
sus te irregularitate. tunc em non est remedium p̄tōis.
nec etiam p̄fessionis? Ad hoc r̄ndit aliqui. q' cum irregula-
rio sit p̄bitus hoc sacramentum p̄ficere. et irregularitas so-
lum releat p' dispensatōem. q̄ntumcūq' assit et p̄p's. et scāda-
lum timeat. cum non sit faciendum p' veritatem vite. et p' p̄-
ceptum p̄p'i scandalum tenet aut repon? p̄fias irregularita-
tis. aut remittit missam. hoc at d'ico an psecratōem. maxime
an inchoatōem canonis. Alij vō dicunt q' p̄bitus p̄p'i ure
gularitatem non extendit se ad eam. maxime cum accessit si
ve p̄ficia irregularitatis. Ante p̄p'i reverentiam sacri. et scan-
dalum p̄p'i dicunt. q' si videret et libent' faceret qd' in se esset. a
tomino esse dispensatū p' tunc. hec Bōn. vbi sup̄. Quid
de illo q' incept' in missa p̄fiam h'et. q' non sit p̄fibi? R̄ndeo
q' aut debet dūm in missam an psecratōem. aut p̄fiam repo-
nere. aut singl' inimitatem. Ideo sanum p̄sunt est. q' ho-
mo an diligēt se preparat. et in missa non cogit se. h' ma-
gis de sacramento. hec Bōn. vbi sup̄. Quid faciet p̄fibi si
post psecratōem musca vel aranea vel aliud animal veneno-
sum cadat. vel cognoscit immisum esse venenum calici. cā
occidendi eum? R̄ndeo si aliqd' tale ante psecratōis acciderit.
tunc debet effundi. et abluo calice de novo aliud psecrandum
poni. si vō post psecratōem debet caute animal capi. et dilige-
ter lavari et cōduri. et abluo cum cinere in sacrum muci
de veneno at dicendum. q' nullo modo sumē debet. nec ali-
cui dare. ne calix vite viciat in mortem. h' debet diligēt suā-
ri in vasculo aliq' ad hoc apto cum reliquijs alijs. Et ne sa-
cramentum remaneat imperfectum. debet in calice aliud vinū
ponere. et de novo psecratōem sanguinis resumere. et sacramē-
tū p̄ficere. hec Lho. iij. q. lxxij. ar. vj. casu. iij. Et q' mīal
abominabile videat fieri hui' sacri occasione. est ar. de p̄fē.
di. ij. si p' negligentiam. in ter. et glo. Quid debet facē sa-
cras si po' incept' canonem misse p̄ndat esse materiā
inhibitam ministratay? R̄ndeo si p̄ndat hostiam esse ince-
bitam. Aut p̄ndat ante psecratōem. et tunc debet accipe ho-
stiam reb tam et canonem a capite inchoare. Aut post p̄feca-
tionem. et an vni psecratōem. et tunc d' accipe aliam. et in-
cipe canonem a capite. et illam psecrare. Et alia hostia d' re-
uerent' resuari. aut a clericis. aut a sacerdote sumi. post cor-
pis et sanguinis sumptōem. non ante. q' post eius sumptōis
non esset ieiunus. Si at p̄ndat post illi' hostie sumptōem
et sanguinis. non debet illa die aliam hostiam psecrare. q' iei-
unus non esset. vt d' de p̄fē. di. ij. relatum. h' debet de sua
negligētia penitē et p̄turi. Si at p̄ndat hoc p' sumptōis ho-
stie. tū an sumptōis sanguinis v' aliqd' q' si dbeat sangnē sumē
q' ieiunus n' esset. h' sanguis resuari debet. aut aliam ieiuno
dari. Alijs at vixit p̄num. q' qn' est casus necessitatis. non
ieiunus potest commin. care. Si autem p̄ndat in calice n'
esse ministratam debitam materiā. Aut hoc p̄ndat ante
consecrationem panis. aut post an tamen planonem v̄boz.
quibz consecrandum est vinum. Aut post planonem eorum
ante tamen corpus sumptōem. Aut post omnia p̄dicta. f.
verba consecrationis sanguinis. et sumptōem corporis.
p̄rimo modo debet ministrare materiā debitam. et incepte
canonem a capite. Si autem non posset habere materiā de-
bitam. non debet vterius p̄cedere. quia vt dicit de conse. di.
ij. cōmperimus. aut integra sacramenta p̄cipiam. f. confici-
entes. aut ab integris arceant. quia dūm vni et eiusdē

mysterij sine grandi sacrilegio prouenire nō potest. Secun-
do modo debet materiā debitam accipere: si potest habere.
alia sublata. sed nō credo q' debeat canonem a capite incho-
re quia iam consecratio panis p̄cessit. sed debet reuincere
a verbo immediate sequente panis consecratōem. Si autē
haberi non potest materia debita: nō p̄ter hoc debet omni-
re corporis sumptionem. Contritus tamen cum p̄p'o cū
fuerit de sua negligentia. Tercio modo debet accipere ma-
teriā debitay: alia reuerent' in aliquo vase reposita. et re-
incipere ab isto loco. Simili modo postea q' cep. rē. et p̄ge
re mysteria v̄bz in finem. Et tutum est q' post sumptionem
corporis et sanguinis aliam materiā sumat. amēq' accipiat vi-
num quod accipit post sanguinis sumptionem. hec Ruch.
iij. di. ij. q. ij. ar. vj. o. Sedm vō d' d' iij. q. lxxij. ar. vj.
casu. iij. debet apponere aliam hostiam iterum psecrandam
cum sanguine. et hoc ideo. quia si diceret sola v̄ba psecra-
tio sanguinis: nō seruaret' debitū ordo consecrandi. et sic
dicitur. vij. q. j. mīal. p̄ficia non possunt videri sacras:
nisi p̄fecto ordine compleantur. Si vō inceptet a conse-
cratio sanguinis: et omnia verba consecrationis repetat nō
competent' omnia verba nisi hostia psecrata adesset: cū v̄-
bis illis occurrant quedam dicenda et facienda nō tū cras
sanguinis: sed etiam circa corpus. Et oportet in fine sume-
re hostiam consecratam iterum in sanguine non obstante si
etiam prius sumperit aquam que erat in calice. quia p̄ce-
ptum de perfectione sacramenti est maioris ponderis q' p̄ce-
ptum q' iunatur a ieiunio. hec d' d' iij. di. vij. q. iij. c. et
cum eo etiam conuenit Sed. q' ad vltimum ibidem. Sedm
Iuno. vō si p̄suerit post sumptionem corporis deprehē-
dit tū aquam esse in calice: vinum infundat et totay sangui-
nis psecrationem repetat. Et si scandalum de mora timeat
tū consecrationis verba dicat. f. Simili modo rē. Si si a-
quam habuerit in ore: nō debet eam emittere. quia p̄ter p̄-
culam corporis que fuit in aqua posita. est custodienda ne vi-
luer trahat. q' si aquam deglutiat: tunc conficere nō debet
quia nō est ieiunus. hec Iuno. Quid si post verba conse-
crationis sanguinis p̄ndat q' aqua restit? R̄ndeo nullo-
minus p̄cedere debet. quia appositio aque nō est de necessi-
tate sacramenti. vt dictum est supra. tamē puniri debet ille q'
cuius negligentia hoc p̄ngit. Nullo aut modo debet aqua
apponi vino iam psecrato. quia sequeret' inde p̄o aliqua p̄-
te corruptio sacramenti. vt dictum est. Quid si p̄suerit
recolat de o. iisse verba consecrationis. vel etiam alia verba q'
dicunt ibi? R̄spondeo. nō debet de hoc mente turbari. non
enim qui multa dicit recolit omnia que d'it: nisi forte i-
cendo apprehenderit aliquis sub ratione iam dicti. sic enim
fit aliquo memoriale in q̄tum sumē sub ratione p̄tatum
vt dicitur in li. de memoria. Si tamen p̄suerit p̄babuluerit cō-
fiteri omisisse aliqua. siquidem non sunt de necessitate sacra-
menti: non estimo q' p̄ter hoc debeat resumere immutatio-
do ordinem sacrificij. sed debet vterius p̄cedere. Si vō er-
ratur se omisisse aliquid eorum que sunt de necessitate sa-
cramenti. f. formam consecrationis. idem videtur faciendum
sicut dictum est in defectu materie: vt. f. resumatur a forma
consecrationis. et cuncta q' ordinem recitentur. ne sacerdos iij
ordo mutetur. hec Lho. iij. q. lxxij. ar. vj. casu. iij. et v.
Quid si p̄ter frigus quod p̄suerit patitur in manibus
vel ex negligentia hostia dila. tur in calice? R̄ndeo. p̄m Lho
mā vbi supra casu. vj. q' nō est necesse. p̄ter hoc: aliquo die
ca celebrationem huiusmodi sacramenti iterari. Quid si
vinum in calice congelatur? R̄spondeo. si p̄suerit repro-
benderit ipm esse congelatum ante consecrationem: resoluat
illud anteq' p̄ficeret: vt habeat actualem rationem panis. Si
tamen non resoluat adhuc conficit. quia vinum congelatum
a non congelato differt tū qualitate accidentali. Quid si p'
negligentiam p̄suerit christi sanguis effundatur. vel sacra-
menti sumptum euonatur. aut etiam hostie consecrate tū-
dū feruntur q' putrescant. vel etiā a muribz si rodant. vel
qualitercūq' p̄dantur? R̄ndeo sicut legitur de consecrat.
dist. ij. ex decreto p̄ij pape. cā. p̄allegato. si per negligentiam
nam. dicitur. Si per negligentiam spillauerit de sanguine in
tabula: r̄ndetur. si vō nō fuerit tabula: terra radetur et t̄p̄

comburetur: et cinis intra altare condecitur. et presbiter qua-
draginta dies peniteat. Hoc decretum intelligit f'm R'o's. cū
nō dicat quadraginta dies peniteat in pane et aqua. sufficit
iunare in cibo p'muni vel etiam sicut solet sexta feria ieu-
nari. Sequitur postea de dieo decreto. Si sup altare scy non
interposita palla stillauerit calix: minister. i. presb'ter so beat
stillam. et tribus diebus peniteat. si super lintheum altaris
primum et ad aliud stilla peruenierit: quatuor diebus penite-
at. si v'sq; ad tertium novem diebus peniteat. si v'sq; ad ta-
bulam. x. diebus: et lintheamina que tetigit stilla: et mi-
nister lauet. calice subitus posito: et aqua ablutionis sumat et
iuxta altare recondat. Nota ex hoc q' f'm Jo. si q' tu-
pe ceciderit in calicem: nō tenet fumere. possit enā sumi in
porum nisi p'p' ablutione vomitaret. Illi enā qui sup his
habent aliquos preceptū synodales: foras eis traditā seq' re-
bent ut dicat ibidem. Sequitur ibidem de penitentia. Bede p-
stiteri. si quis p'pter voracitatē vel ebrietatē eucharistiam
enomierit. xl. diebus peniteat: si laicus est. Clerici autē v't
monachi diaconi vel p'sbri. lxx. diebus. epi. xc. Si autē infir-
mitas causa enomierit. vij. diebus peniteat. Debet etiam
in hoc casu vltimo: sicut in casu suspensio sumi vomitus il-
le et diligenter cremari: et cineres iuxta altare recondi. Et
dicit glo. sup ca? si q's. de p'se. di. ij. q' p' casu infirmitas
penitentia imponit ad cautelam. ut xxxij. q. ij. in lectum
est q' fumere nō debuit: cū infirmus esset. ideo in culpa su-
it. Sequitur etiam ibidem ex concilio Arelatensi. Qui nō cu-
stodierit bene sacramentū: et mus vel aliq' aliud animal il-
lud in ecclesia comederit. x. diebus peniteat. Qui autē perdi-
derit illud in ecclesia. aut pars eius ceciderit. et non invenita
fuerit. xxx. diebus. Et f'm L'ho. iij. q. lxxij. ar. vi. casu.
vij. hac penitentia videtur dignus presb'ter: p' cuius negligē-
tiam hostie consecrate putrefuerunt. Ad hoc nota q' in p'dictis
penitentis debet ieiunare: et a p'munione cessare p'sbiter pen-
satis tamen p'dictionibus negotij et p'sone: potest minui et ad-
di f'm Jo. Obsequandum autē est: q' vbiq; inveniunt in-
tegre hostie: vel species: sunt reverenter servande. q' manē-
ntis speciebus manet ibi corpus xpi. ut dicitur est. et a v'o in
quibz inveniunt. si cōmode fieri potest: sunt comburenda: et
in sacramento recondito. ut supradictus est de rasura tabu-
le. hec L'ho. ibidem. Item statuit ecclesia ut in cūctis ecclesi-
is christi et eucharistia sibi fidei custodia clauibz adhibitis
p'seruent: ne possit ad illa temeraria manus extendi ad ali-
qua horribilia: vel ne pharia exercenda. Si v'o in ad quem
spectat ista custodia: ea incaute reliquerit tribz mētibz ab of-
ficio suspendat. et si p' eius incuriam aliq' ne pharii p'gre-
rit grauiori subiacet vltimo. extra de casto. euchar. statui-
mus. Item districte precipit q' a presbiteris eucharistia in
loco singulari mundo: et signato semp honorifice collocata:
deuote ac fidelit p'seruet. ex de cele. missa. Bane.

De auditione misse.

Titulus. xvi.

Istea considerā

dū est de auditiōe missar. et circa hāc querū-
tur plura. s. v'z seculares teneat in die do-
minica missas audire? R? q' sic. precipit
enā secularibz et multis foris clericis: q' i
die dñico totas missas audiant. ita q' oñ benedictioz presbi-
teri nō recedant. supple f'm Jo. nisi necessitas cogat qd si se-
cerit ab ep'o publice p'standā. de p'se. di. i. missas. q' v'o v'sq;
in fine nō p'scruauerit supple ex p'suetudine vel p'stitiōe
ne. ut dicit glo. vel qui recedit qñ p'sb'r in ecclesia verbis dei
p'ponit. supple f'm glo. cū quasi minus literatū p'temmens
excommunicet. di. i. oēs fideles. et c. se. et xxxvij. di. sedulo.
Qui enā die solēni pretermisso eccl'e puenit ad spectaculū
vadit excoicet ibidē. q' die. Clerici v'o districte p'cipit i v'm
te obediēte: ut diuini officij nocturnū: p'nterq; diurnum
quantū eis exuo cederit. studiose celebrēt paucē et reuere.

extra de celebra. miss. volentes. §. sunt et alij. Si v'o q'ra-
tur. v'rum seculares qui nō audiūt missam in dominica mor-
taliter peccent. Dicendum est q' non audire missam in die
dominica seculari aliquando potest esse peccatum mortale. al-
liquando veniale. aliquando nullum peccatum. tunc enim ē
peccatum mortale qñ omittit hoc ex cōtemptu vero vel in-
pretatio. v'oco autem p'temptum interpretatum. quanto si-
ne causa legitima missam non audire in die dominica as-
suet. puta ut ad spectacula irer. nō audire missam assue-
sceret. Causam legitimam v'oco. quanto retinet corpali in-
firmitate. vel inimicorū amore. vel aliquo alio simili. quod
f'm ream iudicium excusatio legitima debeat reputari. Et
talit ab ep'o debet p'studi. ut dicit p'se. di. i. missas. p' autē
talit mortali peccet p'bat p' hoc q' talit excommunicari de-
bet. ut de p'se. di. i. qui die. Excommunicatio enā non debet
fieri nisi p' p'cto mortali. Tunc autē est ei p'ctm veniale. cū
hoc omittit non ex aliqua causa legitima. s. ex aliqua men-
tis infirmitate. sicut ex aliqua passione. vel ex aliqua pigri-
tia. si tamen ad hoc non fuit assuetus. Tunc autē est ei nul-
lum peccatum. cum hoc omittit ex aliq' causa legitima. v'nte
glo. sup illud. c. missas. dicit sic. hoc dico p'ceptum esse. v'nte
p' p'ceptum faciunt. q' die dominica non audiunt. nisi ne-
cessitas aliqua cogat. Si obijciat q' p'suetudo est in p'uum
quia multi seculares in dominica missam non audiunt. nec
tamen ab ep'o confundunt. R'tico q' p'suetudo que est ad ir-
reuerentiam dei. quanto est diuturnior. tanto est terribilior
et tanto magis debent eam supiores conari citius extirpare.
v'nte talit p'suetudo non excusat sequētes eam a peccato mor-
tali. Dec R'ich. quolibet. j. q. xij. Item de conse. di. i. ep'us
dicit. Nullus ep'us phibeat intrare eccl'iam et audire ver-
bum dei. siue gentilem siue hereticum siue irremum v'sq; ad
missam cathedra minorum. i. v'sq; ad consecrationem. Si
d. di. xlv. c. plectis. circa principium. Vbi dicit q' ostiari
bet infidelit eijere. et xxxij. q. iij. clericus. et j. q. j. non lice-
at. Ad quod dicunt quidam q' illud. c. ep'us: non tenetur.
Vel dicendum. q' ibi audire verbum dei ponitur p' eo qd
est audire p'dicationem verbi dei. potest enā p'elatus in ec-
clesia conuocare excommunicatos ad audiendum p'dicationem.
qua finita statim exire debent. extra de sen. ex. respon-
so. hec Doct. Quam missam debet quis audire. R'tico
missam dei. v'nte p'p' missam peculiarem de aliquo sancto.
vel de mortuis. nō d'z quis dimitte qñ audiat missam de die
ex de cele. mis. qdam. Hoc at qdam intelligit qñ dico p'p'am
bz missam. et de illis q' h'ndie tenent audire missam. et sic in-
telligit R'o's. vñ phibitum est in dicto. c. qdaz. audire missas
peculiares. non q' malum sit tales missas audire. s. q' ma-
lum est p'p' illas missas canonice institutas dimitte et eniam.
q' malum est credere q' iste sint meliores q' ille. al'o si fiat ex
reuerentia licite audimur. hec hñe in glo. sup dicto. c. qdam.

Et p'p' missa maior p'sb'roz audiri? R? q' sic. aliqz
et aliqz non. Illi qz missa licite audire nō p't: sunt illi a q'bo
alia sacra licite nō p'nt recipi. s. q' scūt eos esse tales q'les sunt
heretici. schismatici. excommunicati. interdicti. ab officio suspēsi.
depositi siue d'p'dati. irregulares. Et hoc dico siue tales sint
occuli siue manifesti. D'co ei tales sunt p' sniaz eccl'e excedēde
p'uant. di. xxxij. §. v'z. et §. p'oro. ex de cle. ex. m. si q's ep'o.
et c. si q's p'sb'r. et c. clerici at. S'it' simoniaci q'diu ab eccl'ia
tolerant. ex de sumo. tanta. S'it' fornicatores notorij. s'c' est
si sint occulsi. di. xxxij. nullus. Lic enā fornicato nō sit g'nor
ceteris p'ctis. ad eam tñ hoies sunt p'mores. p'p' p'tuaciam
carnis. et iō eccl'ia phibuit spālū ne q's audiat missam p'ubi
narij notorij. In alijs v'o criminibz expectada ē snia eccl'e. et
si sint notoria. xv. q. vi. Dim igr p'sb'roz sup'dictorū misse li-
cite non p'nt audiri. q' sunt suspēsi q' ad se ex snia dei. et q'
ad alios ex snia eccl'e. et iteo peccant q'cumq; missam eorum
audiunt. vel ab eis sacra suscipiunt. q' statutum eccl'e cō-
mutant. Sciendum tñ q' baptisimus in articulo necessitatis
licite dari et recipi potest ab omnibz supradictis ut etiam ha-
bitum est supra. Et ite etiam q' eucharistia licite recipi pos-
set in articulo mortis a simoniacis. et etiam a fornicatore no-
torio. non tamē ab alijs sup'dictis. di. xxxij. §. p'oro. Et sic

fm hoc simonaco et fornicatori notorio licet eucharistia tunc
gere in hoc casu. non tamen plicere. hec Jo. et doct. extra de
hereti. fraterum artic. et de h. extra de cohabit. de. et mu. c.
vlti. et de prescriptis. cu non liceat. Eius versus. Simon su-
spensus amandam depositusq. Non celebrant heretici sac-
ramentisq. mebus. Eiusq. laus simon mebus abluet art
cibabit. Simoni vo alioy pssioy maloy sine sint piores oc-
culi. siue manifesti q non sunt p sententia ecclesie exco-
municati psecrandi pcurati. misse licite possunt audiri vsq ad ec-
clesie sententia. et ab eis licite sacramenta recipi. qz ly quo
ad se sint suspensi ex sententia dei: non tñ q ad alios ex sima ec-
clesie. et de coha. de. et mu. vlti. et c. quesitum. Et cum
aliquis a multis et alijs officijs pssioy pcurat q ad ne ab
ecclesia tolerat abstinere licite possit. Et sic si bono zelo hoc
faciat. si vt p hoc pssioy pcurat peccando sibi caueat et peni-
teat. non licet aut abstinere ex precepto. qz si ipe pssioy in for-
nicatoe laceat. eius missa non sunt peccanda: qdum ab
ecclesia tolerat. et de coha. de. et mu. vlti. vbi ad hoc i. re-
ctu et glo. Pone q pssioy pcurat in tunc: et pa-
rochiam videant cu induci ad missas dicenday. qd faciant.
Si em audiat missam eius faciat p pssioy q dicat eis pe-
nit. et erit pssioy pcurat dem Nicolai et alex. et. r. null.
vbi dicit. Nullus audiat missam pssioy que facit pcurat in
tunc h. Si aut non audiat: remanet sibi scrupulus i con-
scientia: que pssioy pcurat pssioy a sacerdote: quis pol-
luto vsq epoy iudicio reprobat. xv. q. vlti. Et ad ma-
ior emendat huius qdus. pmo de notorio est ddm. vlti.
de ad qdum rñdndu. Circa pssioy fñdndu: q dñtia e inter
fama. manifestu. notoriu. rumor. oino occultu. et pene oc-
cultu. fama em fm host. duplex est. vna q hñt de hoie et sic
describit. fama est illece dignitatis status vna et morib. p-
batus. ff. de va. et ept. cogn. co. paritioy. §. exercitio. et q
talem fama negligit est crudelis. xij. q. j. nolo. et puenit illa
descriptio tñ fame bone. Eius q oppositum vt describi mala fa-
ma. Unde infamia est lese dignitatis status vita et morib.
reprobatus. Alia est fama q hñt inter hoies. et hec sic descri-
bit fm host. fama est publica siue famosa infamatio siue
pclamatio et cois ex sola suspitione. et incerto auctore pueni-
ens. et hec descriptio puenit pmuter bone fame et male. sed
hec fm host. et de coha. de. et mu. vlti. et c. dñl. dñr. in
spe. no pcedit. qz fm eos fama qñq. pcedit ex scia. qñq. ex
suspitione. vt dicit dñl. ibide de pte. vi. iij. sancti est. pde
aut describi fama put se habet pmuter ad fama bonā et ma-
lam fm dñl. ibidem. hoc modo fama est vehemens vul-
gi siue maioris pte eius opinio rei de qua querit pntentia.
ar. ij. q. v. pssioy si. hec aut. f. fama p se no pbat. vnde dicit.
fama volat. ideo no est defacili credendū. xv. q. vij. si qd de
quocūq. dñti em vnus facile sequit multitud. extra de
purg. ca. cu in inuenerit. §. j. et vane voces ppi no sunt audi-
ende. et de penus. l. reuocandū. Si tñ fama pcurat cu vno
teste bñ pbat sic no. gñl. in spe. ar. et de pbat. sic. et. et
re. credi in bone. Et videt q magis valet q vnus testis. vt
et de pssioy. et aff. sup eo. Et vbi iudex de fama dubitat. a vi-
cimo vbi pcuratus est reus iudicat. et de elec. post q. Et ad
hoc sufficiunt duo testes. et de accusa. in qñdus. §. si. Et aut
fama p se no pbat fm tñ q no. host. inducit purgatoem. si
vicimo frequēs sit et scandali inducat. et de cohab. def. et
mu. tua. in fi. Impegit enā infamioy pñdndu: ne reterius
inde pñgat. et de pssioy. et aff. sup eo. Et forte pbatōem in-
ducit vbi no parat alijs pñdndu. et de de. p sal. pmo. c. j.
fama enā pntentia. f. cu assertioe pte. pbat vt aliqñ e i ali
qbo. ar. et de pte. psona. et. iij. q. iij. vbi. Itē sepe pbat adeo
qz enā aliqñ ppter tale fama diuocati celebrat. r. xv. q. vj. si
duo. qñbet enā fama psumptionem inducit. ff. de qñto. l. et
minore. in fi. dñl. aut i spe. no. q ddm e fm dñrtinu d
fano. fama pbat: et ei stare tunc pñt pbat. sup eo ad qd dñ
i pdeco. §. Itē sepe vbi fama pntentia et. distinguunt sup q
pntentat hoc mo. f. q si pte a te hereditate pcurat: et tu affir-
mas cu vnus sola fama pbat qz sit mortuus: et auferat ibi ex-
ceptioem. Si aut dico te alio mibi veditisse vel hoiem occi-
disse: et bñdñ no sufficit nisi fama pbat. et rñ est. qz pñt
f. mozo nēcio qñq. pñgt. scdm vo forte no. et sic cu alijs p-

bat. Quod autem. ff. de testi. l. iij. §. vba. notat. qz fama in-
ducit simplenam pbatōem. dñt hoc debet intelligi in quib.
bus qz secus est in criminalib. et de pbat. l. i. fi. et. q. vij.
sciam. Admā felum est publica siue famosa infamatio si
ue pdomato. et pñtūm est certa scia et certis auctorib. pa-
cis tñ pueniens. vñ dñ qd est manifestum pbatōy et pñtūm
qz aliquis pntent. et de pssioy. et aff. sup eo. qd audiri pñtūm
am si manifestum iudici et certum sit. ij. q. iij. deus omip.
Et tale manifestum dñ publicum ex fama. qz est fama: et qz
est famosum et certum. et de coha. de. et mu. tua. §. si vo
publicum sit. fama §. ex sola suspitione orit. manifestum ex
opinione pñtūm et scia pñtūm. Sed in q dñt coram
mis opinio a fama. Rñt dñl. in spec. qz communis opi-
nio facit ius. et pbat et sumit p veritate. vñ. et de testi. l. j. et
ff. de of. p. Barbarius. et. iij. q. vij. §. tra: si fama non facit
ius et tñ scia vñtūm habet. vñ habuim et sup. Et aut
communis opinio vñtūm non pbat. vt in pñtūm. l. bñdñ
rñtū. §. si bono. sic em. et. et epi. audi. aut. pñtūm. Rñtūm
um aliud est iuris. aliud est facti. Rñtūm iuris est dñt
aliquis canonice pñtūm est pñtūm. vel in iure sponte
pñtūm. hñt qz talis pñtūm. vel inique pñtūm. in q dñt
pñtūm vel pñtūm illam factum illud bñt iure pñtūm
notū. tunc pñtūm ostendatur. et de rem. or. c. fi. et de iudi.
sic. Et hoc est vñtūm pñtūm. dñmōto pñtūm in pñtūm.
atq non. ff. de qñt. l. j. §. qñtūm. Rñtūm facti est aut
scis est pñtūm et dissimulatiōm et infamatiōm non est loc. vt
cum exhibet se pñtūm hominum. ita q nulla pñtūm tergi-
fatione celari. et de coha. de. et mu. vlti. et c. tua. et c. qñtūm
fama. Et intelligit pñtūm esse testis siue crimen notum sup
omib. q sunt in loco illo. f. in villa vel prochia. siue maior
ri pñtūm pñtūm. ij. q. j. scilicet. et c. manifesta. et c. et manifestū
sta. Si enā villa vel prochia no haberet nisi decem pñtūm
anos. sufficeret crimen esse notum illis. et. ff. de pñtūm no-
torum fm Jo. qz decem homines faciunt pñtūm siue pñtūm
am. x. q. iij. vñtūm. et testimonium vnus pñtūm facit crimen
esse notum. vt et de pur. cano. cum dilectus. Si aut pñtūm
rochia habeat multos pñtūm. etiam mille. et tñ ex ea
decem scandalizant q sunt fides et honeste pñtūm de fornicatoe
faciente fieri pñtūm Rñtūm interpretatio. qz pñtūm scandalizant
magis cum decem homines faciunt pñtūm. vt dñm et sic
vno pñtūm. et de de. c. j. et tres colle pñtūm. et. et. vñtūm
turbam. et qñtūm pñtūm vel. x. oues gregem. ff. de vñtūm. §. qñtūm.
l. nerramus. Mon tñ dñt pñtūm vt notat dñl. in spe. notum
aliqd in vico vel villa vbi tñ duo vel tres vel qñq. habitant.
qz sacrum dñt qd sit coram qñq. et pñtūm. vi. j. §. de qñtūm
ta. §. non sunt hec. Et dñm enā distinguunt a fame non
male. vt dñt decem qz relinquē arbitrio iudicis. quoz homi-
nes faciunt notum. cu in iure no sit expñtūm. ar. et de ofi-
tele. de causis. Item notorum facti aliud est facti pñtūm
tis actu. vt cum quis publice tenet pñtūm vel mulierem
suspectam in tunc. vel alibi vbi forte argumentat. apparet
f. animalia sup terram gñtūm. et de bñdñ notorio credit
simplici assertioy officialis. iij. q. iij. §. aliqñ. Et inde si con-
stet aliquem hñt secum in tunc suspectam mulierem copio
fornicatio pbat. vñtūm. et de coha. de. et mu. si quisq. et c.
clericos. et si publice tenet eam. copio est pñtūm. vt in c.
clericos. Et em non pñtūm esse certum. nisi p bñdñ pñtūm
nem. et de pñtūm. l. fñs. et c. iij. hec dñt. et de coha. de. et
mu. tua. Et tñ fm dñl. in spe. tale notum pñtūm dñt nota-
rum facti a iure pñtūm. qz ius sic adeo pñtūm et illud no-
torum esse reputat. et sic talis pñtūm pñtūm hñt. vt in
c. pallegans tua. clericos. l. fñs. Et inde est facti et scilicet actu
vt si qd publice occidat hominem. vel faciat fornicatūm. vel
simile. vt et de testi. cogen. pñtūm. Et inde est notum facti
in pñtūm. vt illud qd sic sit publice. qd aliqua tergiversatio
celari non pñtūm. et quod legibus iura. non sit tamen continet.
bñdñ est crimen vñtūm manifestū. et de hoc bñt et de vñtūm. cu
tu manifestos. i. notorios. hoc memoy notioy pñtūm dñl.
in spec. Et inde est facti pñtūm vt cum aliquis est habitus
publice pñtūm. pñtūm. vt et de alio. et de fi. pñtūm.
et. Confanguiuitas est pñtūm dñt notoria. et de duos. pñtūm
ro. §. j. qz aliquis sit filius alicuius. Vere pbat non pñtūm.

si nō psumptiue. eē de coha. de. 7 mulie. vestra. in. glo. eo. Tale etiam notorium pē dicit crimen infamiam deficiens i purgatione. vi. in. c. ma. §. si. Sciendum at q in notorio iuris requirē qñq negantem. pbatio enī p ipm recipit. si i duum reuocet. eē de sen. 7 re. u. sic. In notorio vō facit vt nota. Ray. nō requirē ordo iuris. q est alio regularit obfus- dus. eē de iuricū. ad nřaz. Euidencia enī pperat sceleris clamore non indiget accusatoris. eē de accu. euidencia. Aliqñ in vt notat Baul. in spe. distinguit dicētes q in notorio fa- ci pmanens. nullus ordo iuris requirē. En nulla pbatio ē nāta. vt eē de purga. cano. cum dilect. 7. ij. q. j. de manife- sta. In notorio at facti trāscuntis non iudici nōcia est pbatio plena. vt eē de ele. bone. §. licet at eēnt notoria. In notorio vō facti trāscuntis inipolati vt est receptio vsuray requirē se mpleta pbatio. eē de vsuris. cum in diocesi. m. Ray. dicē in diffinitē q si forte iuxta vidit talē. i. notorie siue euidētē re- linqnem fm q ius exigit corrigē. i. punire. 7 ille appelleret si est appellatōm hmoi dēfēdūm. eē de appel. pterea. spe. vō de sen. dē. 7 Baul. in spe. ei ptenit. q in qñbet spē notō iij facti est distingūdūm. q qdam sunt notoria iudici 7 alijs. i. q facti sunt coram eo. 7 tot alijs q sufficunt ad faciēdūz notorium. qdam alijs tñ. sic distinguit. ij. q. j. §. si sciēdūz 7. §. qñ at. In pmo nulla requirē pbatio. nec iuris ordo ser- uari dī in aliq nisi q reus dī citari 7 interrogari de tali eo pī- uel pūmāciōe obūte vt snia pmulgari. ar. ij. q. j. de ma- nifesta. vbi dī q si non citet snia non valebit fm Zan. eē de iuricū. ad nřam. 7. ij. q. j. nos in quemq. nec tñ tunc purgatio ei dī iudici. nec eius appellatio admittit. si tñ snia pīcti. eē de appel. cum sit romana. in fi. 7 eē de purg. cano. cum dilectis. In notō iij vō alijs tñ 7 nō iudici officialis cōmūans audīt siue in spē. vt. l. de accu. ea qēm. 7 bī. iij. q. iij. §. aliqñ. 7 in his requirē pbatio. vt eē de ele. bo- ne. §. licet 7 eē de vsu. cum tu. Non est tñ suādus iudici- nus ordo. reus tñ pī interrogari an crimen pmiserit. qd si ne- get. pñ testes siue aliq lue pīctari. 7 siue iuramēto aliq re- qñ. 7 pī in hmoi notō iij appellari. eē de appel. romana. §. si at. Ad pbandum at notō iij sufficunt duo testes. eē de ele. bone. §. q pbato 7 pīctatō q sit notorium si nō appel- let tēterio siue solēntate iuris. tanq sup notō iij pōcet dī hac materia multum plene 7 bene tractat Baul. in spe. Mō tñ q aliq crimen pī esse notō iij in vna terra 7 nō noto- rium in alia. 7 iō coram iudice eēneo requirē pbatio. Et sic pī intelligi. xj. q. iij. clerici q epi. 7. e. q. c. eoz q accu. 7 eē de pīump. qdam in quo casu spaciū. viij. dīez vixē dan- dum. 7 si infra illud tempus pīct notō iij indicat. eē de excep. pastoralis. Ad hoc nota. Baul. in spe. q aliud ē cō- mūis opinio q notō iij. q pūmū opinio est tñ de lon- ge pīctat. 7 q non pīct pbati p testes. de vsu. Ramor autē est pīctatō infamatio. ex sola suspiciōe 7 incerto auctore pūmēns. ar. eē de eo q pīno. pīan. vxo. sue. sup eo. q hic non pbat. §. solum pīumpciōem inducit vñ non est multaz pīctandus. q vane voces pīcti non sunt audiente. l. de pe- nis. de curionū. 7 eē de ele. osius. h en loquit de rumore. i. clamore. vñ illud. Audistis qñus est clamor pīcti. eē de ex- cep. prel. ex lris. Occultum oīno est qd nulla rōne pī pbati. de q nullus loquit q nescit. qd vinctam in hoc seculo non dī. xxiij. q. v. xpiana. suspendit tñ hōiem q ad se. 7 q ad eum eē de coha. de. 7 muli. c. vl. 7 di. vj. testamentum. Bene occultum est qd scit ab aliqbo. f. duobz vel tribz. vñce est singularis 7 puata infamatio ex scia. 7 certo auctore pū- mēns. 7 tale occultum pbat. l. de appel. eos qui. §. si quis autem. §. donec pbatum sit. non pīudicat. eē de coha. de. 7 muli. vestra. §. ceterum. 7 quia nec manifestum. quod mar- est. pīudicat an pbatōem. vt sup dictum est. §. iō facio su- spendit. quia etiam occultum quod minus est hoc facit. vt etiam pīctatōem est. Licet autem iura plerūq vñce vno pē- ditionū vocabuloz p alio. ex pīctis tñ intelligi potest vo- ra 7 naturalis eoz significatio. Si autem inueniat q man- festum non egeat pbatiōe. manifestum ponit q notō iij. eē de verbo. signi. cum clerici. Ex pīctis patet q quicquid est notō iij est manifestum. 7 quicquid est manifestum est sa- notum. sed non conuerit. Ex pīctis etiam patet rñsio

no questionem ppositam. sicut enim ex phabitis colligi po- rest in sum. Peccator famosus. manifestus rumore. pēdi- catus. pene occultus nunq vitari debet: qdū ab ecclesia to- leratur. xv. q. vlt. c. vlt. 7 extra de cohabi. cle. vestra. respo- so. j. 7 pbatur. j. q. j. intra ecclesiam catholicam. 7. c. omnia sacramenta. nisi forte ex rubore pīctus a peccato retrahat. 7 ceteri terreant. di. xxiij. §. verū. vt etiam dictum est sup. 7 tunc in occulto: nō in publico. extra de senen. excom. cum nō ab homie. sic intelligit illud. c. vestra. §. penul. Omīno vō occultus non potest vitari. q nō possumus diuiniare. eē de temp. ordi. c. vlt. hec omnia supdicta. f. ab illo. §. nota tamen q aliq crimen tē. dicta sunt fm Doffi. pter. §. illū ad hoc nō. Baul. Si ergo nō sit notō iij pīctatōem fōm- carum habere pīctatōem: licet sit manifestum: q est publi- cum ex fama tñ: nō ex euidencia facti: nō debet talis vitari qdū ab ecclā tolerat. nec ad eius pīctatōem sola testimo- nia sufficiunt: cum nō sit testimonij sed testibz iudicandūz. §. si de illo talis suspiciō habeat: vt ex eo scandalūz oriatuz in populo. l. j. extra cum accusator nō appareat erit ei canonici purgatio indicenda: in qua si defecerit. vel se purgare nō luerit: puniri debet animaduersione canonica. extra de accu. bī. cleri. 7 mu. tua nos. Et ibidem inuēit in glo. q testimo- nia sunt siue iuramēto. testes cum iuramento. Et hoc etiaz q ibi dicit scandalum: videt fm glo. q ppter solam suspici- onē vel infamiam nō est inducenda purgatio nisi scandalū de infamia onat. ar. ij. q. v. pīctatō. 7 extra de accu. quali- ter. fm etiam glo. ibi testimonia valent ad infamiam alicy ius. ar. de pīctatō. dī. j. iubemus. Notō iij vō fm Doffi. indistincte. i. siue sit notō iij iuris: siue facti: vitari debet a subditis in diuini officio 7 sacramentis. quia vterq noto- rius suspensus est quo ad se 7 quo ad alios. di. xxiij. null⁹ 7. c. pter hec. 7 extra de cohabi. cle. 7 mulie. vestra. 7. c. vl. ti. Drego. qd verum est: nisi post longam penitentiā 7 lau- dabilem vitam dispensetur cum eo p episcopum suum. eē de iudi. at si clerici. Et licet post penitentiā solam accusa- ri possit. xxiij. q. ij. admonere. tamen post penitentiā et di- spensatōem nō potest. extra de scisma. fraternitan. hec host. Nunquid ergo est mortale peccatum missam notō iij for- micatoris audiri? Respondeo q non laici: q excusantur p ignorantiam iuris positum. quia milites magis arma. et rusticos magis rura q iura scire legillato: estimant. l. dī in. vlt. l. scimus. Sed nunquid cōfessor tenetur eis ius illud dicere? Respondeo. hoc nō est cautūz. q tale ius igno- rantie non est eis pīctatōem. cum non teneantur illud scire debet etiam talis scilicet notō iij s qui iam est suspensus ipso iure ab officio quo ad se 7 quo ad alios admoneri ab episco- po vt se corrigat. 7 si se corrigere noluerit: debet suspēdi ab officio ecclesiastico vsq ad satisfactōem congruā. Et si ad- huc salicet post hmoi suspensionem pīctauerit: debet imp- ppetuūz remoueri. extra de cohabi. cleri. 7 mu. sicut ad extir- pandam. hec Raymundus. Quid autem dixerit. q si sit notō iij facti: moneri debet ab episcopo vt se corrigat. 7 si infra. xl. dies computandos a tempore admonitiōis se corrigere noluerit. extunc suspensus erit ab officio 7 vitabi- tur a subditis in sacramentis: 7 suspendetur ab officio ec- clesiastico. Et si adhuc pīctauerit imperpetuūz remo- uebitur. vt in. c. sicut ad extirpandam. et sic intelligunt il- lud di. xxiij. nullus. 7. c. pter hec. 7 di. xviij. si qui sunt pī- ctari. 7 extra de cohabi. cle. 7 mulie. vestra. huius opinio- nis fuerunt Johan. 7 Lauren. sed primam opinionem re- puto ruriorem. scilicet q etiam notō iij facti itam est ipso iure suspensus. et quo ad se. 7 quo ad alios. 7 vitari debet a subditis in diuini officio 7 sacramentis. 7 eam tēuerunt Doffi. vt patet ex predictis: 7 Zan. Doffi. 7 Bern. in glo. sup illud. c. ad extirpandam. 7 super illud. c. questus. que habentur extra de cohabitatiōe cle. 7 muli. 7 etiam Ri- char. iij. dī. xij. q. j. ar. iij. q.

De vsu eucharistie.

Titulus. xvij.

Einde Consideran

dum est de usu sive sumptione eucharistie. Et primo de ipsa sumptione sive manducatione. Secundo de modo sumendi seu manducandi. Tercio de frequentatione huius sacri. Quarto de

rebus dari. Quinto de usu christi. Circa primum quod verum christus in hoc sacramento vere manducet. Respondeo. Ricardus. iij. di. ix. q. j. ar. j. c. q. in sumptione huius sacramenti est quidam mater ducano carnalis qui primum masticat et in stomachum transibit et postea digerit. Et utrum in stomacho manducantis perit et sic vere manducet illa species sub qua realiter primum verum corpus christi. Et alia sacramentalis qua corpus christi verum realiter sub specie panis prout sumitur. Et sic sumptum corporale non masticat. Et si species sic in ore masticentur et per digestionem ibi factam non corumpantur in eis forma propria. Et descendunt in ipsa forma in stomachum. Et descendit corpus christi in stomachum per digestionem species sub qua continetur. Sub qua tandem primum corpus christi quod in eadem specie forma propria specie saluat. Sed si species tandem in ore masticentur et per digestionem ibi factam corumpantur in eis propria forma. Et non descendunt in stomachum. Tunc nec corpus christi descendit in stomachum. Et per hunc modum manducans non vivit corpus christi manducans. Et per ipsum modum ducans vivit spiritualiter christi capiti si digne manducat. Et enas manducatio spiritualis qua dicitur manducari corpus christi multum quod nihil aliud quam spiritualiter incorporari corpori mystico per fidem et charitatem vel magis incorporari per augmentum fidei et charitatis. Quia manducatio non continet indigne suscipi entis sacramentum. Nec obstat quod de per. di. ij. ego Berengarius dicit. Verum corpus et sanguinem domini nostri ihesu christi in veritate manibus sacerdotum tractari et frangi. Et fructum ventris accipi. quod illa attritio et fractio rebus refertur ad species non ad verum corpus christi. Et quia ille Berengarius fuerat infamatus. quod non crederet corpus christi realiter contineri sub specie. ideo ad sui purgationem per verba excessiva primum assertum. Quod autem de per. di. j. c. tribus super. v. tanta dicitur. Et sic species omnino accipit. tunc in celum rapit. Et corpus christi intelligit quantum species tandem masticat et per digestionem quod fit in ore non remanet in sua forma. De Ricardus. ibidem. Et cum per hunc modum. iij. di. ix. q. j. ar. j. c. ij. Quid si species iste euomerent. Respondeo. Ricardus. aliqui dixerunt quod ratio sacramenti est tandem ibi saluat quod est species habilis ad receptionem huius manam. ideo enim statuta est et ad hoc ordinata et hoc habet cum est in stomachum et in stomacho quod ibi reficit. Vnde corpus christi in ventrem vadit. Et ibi moratur donec refectionis operatio compleatur. Et bonus sive vivit fuisse Ricardus. Vbi super. v. ex dictis eius in solutione preceperis questionis. Et per. di. ix. hoc positio est multum probabilis. Et igitur hanc posui. Dicendum quod si ille species euomant euomit eucharistia. Et si species possit discerni ab alijs sumenda est. si autem species ille transeat per stomachum indigeste per aliquam infirmitatem. Tunc sunt et per refectionis. Et ideo si vadant in secessum non est ibi corpus domini. Secutum est vivit quod si quis euomat species preceptibile magna reverentia sit eis exhibenda. Et magna diligentia exhibenda. ne quis euomat. Et periculum est ei dare de quod primum quod non possit tenere. hoc. Boni.

Et quid vivere de secundo. scilicet de modis sumendi sive manducandi corpus christi. Circa quod sciendum est sic iam patet ex predictis in articulo preceperis. duo sunt modi manducandi corpus christi. scilicet spiritualiter et sacramentaliter. Et hoc etiam habet in glo. super illud. j. cor. xj. Qui manducat et bibit indigne. Et hoc etiam de per. di. ij. quid est? De spirituali etiam modo manducandi de Job. vi. Qui manducat mesem carnem. Et bibit meum sanguinem in me manet. De sacramentali de j. cor. xj. Qui manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit. De his igitur modis querunt plura. scilicet quid est manducare spiritualiter? Rursus hoc manducatio spiritualis translata est a corporalibus. Et ideo sic in manducatione corporali sunt duo principaliter. scilicet masticatio et incorporatio. sic et in spirituali duo sunt super modo. Et autem spiritualis masticatio et incorporatio ubi

scilicet carnis christi pro nobis exposita in precibus in cruce ad redimendum ubi fuit quasi eius refectione facta. Et manducatur in cibum in hoc sacramento ad reficiendum. Vbi est plena refectione panis enim quem sumimus in mysterio mensuram spiritus cui formatus est in vero sanguine. Et in igne passionis refectione in ara crucis. de cons. dist. ij. omnia. Incorporatio vero est dum recogitans ei quem recogitat iungit charitatem ad deum. Et ita ei incorporatur. Et per consequens reficitur et assimilatur. Interest tamen inter hanc et illam. quod in corporali manducatione pervenit in se cibum sua virtute. quod est dignior cibo. In spirituali est e converso. quod cibum est nobilior et plenior manducante. propter quod dicit ad se manducantem. Non tu me manducas in te. sed tu mutaberis in me. Et igitur masticatio refectione per fidem. refectione vero per charitatem et communicatio est incorporatio. Et ex his duobus integratur manducatio spiritualis. Et ita ad ea requiritur fides operans per dilectionem. De deo in gustu. Et habetur de per. di. ij. vi. quod. Qui credit in eum manducat eum. Et igitur spiritualiter manducat qui in veritate dei et ecclesie manet. quod sacrum significat. De Boni. iij. di. ix. q. j. ar. ij. Quid est manducare sacramentaliter. Respondeo. quod sacramentaliter manducare est manducare sacramentum. Et sacramentum. Quomodo enim sacramentaliter est spiritus actus manducandi. Ideo ad hoc quod actus sit sacramentalis necesse est quod respiciat ipsum sacramentum. Vnde factum est. Et hoc autem quod aliquis manducat sacramentum manducat species duo eriguntur. scilicet ab existentia. et eius ad cibum naturalis putentia. Primum erigitur. quod si non proficiat sacramenti per se. non potest sequi manducatio. Secundo dum erigitur. quia cibum ille solum hominibus est utilis unde sicut homo solum suscipit sacramentum baptismi. ita solum homo sacramentum eucharistie. Et hoc autem vi manducet ut sacramentum necessaria est intentio. Et intentio omnis regularis. Intentione inquit est necessaria. quod si quis vult ad manducandum intendere corpus reficere. Et aliquid per panem primum sacramentum sicut panem offerret. Et tunc oino intendere cibum sumere. non diceret cum sacramentaliter manducasse. Nec cessatur est etiam ut illa intentio dirigatur secundum fidem quod in ipso vel in altero. quod oportet quod credat quod sub illa specie aliquid spirituale lateat. quod sumere intendat vel oportet quod sciat sumere intendat quod alios credere estimat. licet ipse non credat et sic patet per quantum quod dicit sacramentaliter manducare. quia scilicet quod sacramentum vere ibi existat. Et tunc qui manducat illud ut sacramentum sumere intendat. siue quis credit de hoc verum sacramentum siue quis estimat alios credere. hoc non negat. iij. di. ix. q. j. ar. ij. Et tunc quis possit manducare spiritualiter. non manducando etiam sacramentaliter. Respondeo quod sic. Nam ut supra dictum est. effectus sacramenti per ab aliquo percipi si sacramentum habet in voto. licet non accipiat in re. Et ideo sicut aliquid baptismi baptismum sumimus per desiderium baptismi antequam baptizemur baptismum accipimus. Et tunc aliqui spiritualiter manducant. ante quod hoc sacramentum sacramentaliter sumant. sed hoc contingit dupliciter. primo modo. propter desiderium sumendi ipsum sacramentum. Et sic dicunt baptizari et manducare spiritualiter. et non sacramentaliter. qui desiderant sumere hoc sacramenta iam infirma. Alio modo propter figuram. sicut dicit apostolus prima cor. x. et qui in aqua baptizati sunt in nube et in mari et cibum spirituales manducaverunt. et potum spirituales biberunt. Et sic frustra accipitur manducatio sacramentalis. quia plenius inducat effectum sacramenti ipsa susceptio sacramenti et solum desiderium. sicut supra circa baptismum dictum est. De Boni. iij. di. ix. q. j. ar. j. c. ij. Et nota. quod cum spiritualiter manducare sit christi et ecclesie incorporari. hoc potest esse dupliciter. scilicet vel per modum meriti credendo. vel per virtutem sacramenti credendo et percipiendo. Primo modo sumit manducare spiritualiter animus. Secundo modo magis proprie. perimus modus potest alicui sine sacramento pervenire. sed secundus non. hoc. De. iij. di. ix. q. j. ar. ij. q. ij. c. Alio solum hominis sit sumere hoc sacramentum spiritualiter. Respondeo quod sic. nam in hoc sacramento primum ipse est cibum. non quod deni in specie propria. sed in specie sacramenti. Duplex ergo primum in specie spiritualiter manducare. Et modo ipsum ipsum

put in sua specie constitit. et hoc modo angeli manducant
spiritualem cibum inquam et viuunt in fructu caritatis p
fecit. et visione manifestata. non p fidem sic nos h vnumur.
Alio modo prout spirituali manducare xpm put est sub spcto
huius sacramenti. inquam. f. aliqd credit in xpm cum resu
terio sumendi hoc sacm. et hoc non solum est simpliciter ma
ducare. s. spirituali manducare hoc sacramentum. qd no puenit
angelis. et ito angeli et si spirituali manducant xpm. non tñ
pangit eis spirituali manducare hoc sacm. *Deo. iij. q. iij.*
lxx. ar. ij. c. Et cum mali sumant corp? xpi sacramentali
Ritudo q sic. Sic eni dicit Augustinus. Est qdem in pectore. et i
digne sumendo vera xpi caro. et verus xpi sanguis. s. essen
tia non saluus efficacit. Sumunt igit mali vez corpus xpi
et eius dignitate et humilitate. s. non eius effectum. et eius
iusticia et equitate. Unde immundicia manducatio corpus xpi
non repugnat spci exteriori. nec corpi xpi. s. vniu corpus
xpi multo ito malus recipit sacramentum et rem in eo con
tentam. s. non rem signatam. Unde malus et si recipit sacra
mentum. accipit in magnum momentum. et pfe. di. ij. qd est.
Et cum infidelis manducet xpm sacramentali. Ritudo q
sic. si sacramentali dicit modum rei manducate. s. si dicit mo
dum manducantis distingue. Aut eni nullam h intentionem
illud sumendi tanq? sacramentum aliqd eccle. et sic no sumit
sacramentali. q? no sumit vi signum. s. vi rem. Aut vi inten
torem qm no credit xpm ibi esse. et tñc sumit sacramentali
vi pñe. *h. ec. p. iij. di. ix. q. i. ar. iij. q. ij. c.* Et cum an
mal brutum possit sumere corpus xpi sacramentali vel scun
q? modo alit? Ritudo qdam dixerunt q? qdum est in spcto il
lis salua forma pen. enaz in modica pte. tandem est ibi sa
cramentum. et p pñs corpus xpi vez. Cñ vbiq? ponant
spcs ille. etiam in loco immuto vel in ventre muris. ibi est
corpus xpi. et hoc posmo vte esse *Deo. iij. q. lxx. ar. iij.*
c. iij. p. iij. di. xij. ar. vj. c. S. certe pie aures abhorret
hoc audire. tñ intelligendum est fm pñctos q? animal bru
um sacramentali corpus xpi non mducit. q? non est natu
vi eo vi sacro. Alij dixer? q? corpus xpi nullo modo desce
dit in ventre muris. q? xpc non est sub illo sacro nisi eate
nus qdem est ordinab. le ad vsum humanum. s. ad mdu
cationem. s. sic a qcto mus rodit. ita et itato inbabile facit. et
sacramentum esse refutit. et corpus xpi esse refutit. et hoc opi
no. comuio est. et certe honestior et rationabilior fm Boni
iij. di. xij. p. j. q. ij. ar. i. c.

Equit? videt de tercio. f. de frequentatione huius sacm.
et circa hoc querunt plura. vte liceat hoc sacramentum
quodie suscipe. Ritudo circa vsum huius sacm. duo
pñt pñctari. vnum ex pie ipsius sacramenti. cui? vñs est bo
nimbo salutari. ito vñe est ipm quodie suscipe. vñs est bo
fructum homo quodie popiat. sic eni plus prest baptis
flammas cum baptismo flammis q? solus. sic pñt mdu
catione spirituali cum sacrament. li q? qñ est sola. Inet enaz
vñs ipsi sacramentali mducationi q? in bene dispositio man
ducationem efficit spūalem. Unde Ambrosius. et sacro. Si quis
canq? sumit sanguis xpi. in remissionem peccat. sumit. et
bo temp accipe q? temp peccat. debet temp accipe medicinaz.
et pfe. di. ij. q. i. qñctunq? Alij tñ exponit ibi temp accipe
p accipe quibet anno. Aliud pñt pñctari ex pie sumentis in
q? requirit. vñ cum magna deuotione et reuerentia ad hoc sac
mentum accedat. Et ito si q? se quodie parum inuocat. lau
dabile est. vñ quodie sumat. Unde cum Augustinus. dixerit in h. de
vñs pñ. Iste panis quodiamus est accipe qd tibi. s. f. et qñ
die. subdit sic. Et tñ te mearis quodie accipe. d. pfe. di. ij. n
iste. Sed q? multoties in pluribus hominibus hmoi deuotio
impedimenta occurrunt. pñt mdispositionem corporis vel ani
me. pñt est vñs omnino ad hoc sacramentum quodie accete
re. s. quoniam scunq? se homo inuenerit ad illud preparatum.
Unde li. de eccl. dogmati. dicit Augustinus. Quotidie eucharistie co
munionem sumere no laudo: nec vñs pñ. omnino tñ domini
cia pñmicationum bono. si tñ mens non sit in affectu pec
candi. et pfe. di. ij. quodie. maiorem efficaciaz recipit homo
in vna missa vel manducatione cum bona preparatione q? in
multis si se non preparat diligenter. *h. ec. p. iij. di. xij. p. ij.*

q. ij. ar. ij. c. Et cum ad reuerentiaz sacramenti panis q
homo aliqui ab hinc ab eo. Ritudo reuerentia huius sacm. eni
h timorem amoris pñmicationum. vñ timor reuerentia a timo
re timor filialis. et amor autem puocat reuerentiam su
mendi. et timore vo surgit humilitas resuendi. id vñs
pñet ad reuerentiam huius sacramenti. f. q? quodie sumat. et
q? aliqui ab hinc. Unde ait Augustinus. Si cu aliqd non quodie
eucharistiam assumendam. alius asserit quodie sumendā
faciat quibet qd fm fidem suam pie credit esse faciendū. Me
q? ei in se laugauerunt Zacharias et Centurio. cum alit gau
dens recepit dñm. alit dixerit. Dñe non sum dign? vñ intres
sub rectum meum. ambo saluati: rem bono nificantes licz nō
vno modo. et pfe. di. ij. quodie. dicit eni Augustinus. Timor tñ
spes ad quam scriptura nos semp inducit pñet timon. Unde
enim cum pñt dixerit. Et a me comine. q? peccator sum
Ritudo ibus. Nolite timere. Si q? igit expimentali cognos
cat q? ex frequentatione huius sacramenti formo caritatis in
eo augeat. et reuerentia ad sacm non minuit: frequenter pñm
nicare dñ. Si at sentiat p multam frequentatione reuerentiam
ad sacm minui. et feruorem non multum augeri. mdu
abit dñ. vñ postea cum maiori reuerentia et deuotione acce
dit. Alij fideles possunt sine debent pluries in anno co
municare. Ritudo dixerunt statū eccle. de hoc dixerit sta
tuta fuerunt. Nam in ecclia pñmicationis qñ deuotio magis vi
gebat fidei xpiane statum fuit vi fideles quodie pñm
carent. vñ dicit. iij. q. i. h. de pfe. di. ij. p. dicitur. Anacleti pa
pe p acta. postea vo dimissio fieri feruore. Iacobus papa in
ouit. vñ si non frequenter salte ter in anno pñmicaret om
nes. f. in pasca. pen. et natali dñi. Potho etiam papa dñe in
cena dñi esse pñmicationem. vñ h. de pfe. di. ij. in cena. s. il
lud est pñmicationem. postea vo pñmicationis abundantiam refri
gescente caritate multoq? statum pñmicationis tercia. vñ saltem
semel in anno. f. in pasca fideles pñmicationem. Consultat vo i
li. de eccl. dogmati. omnino dñcis esse pñmicationem.

Et cum possit homo pluries in die pñmicare. Ritudo q? si
ar. de pfe. di. j. sufficit. q? eni dñs d. c. panem no. qñ. dñ na
bis ho. non plures in die est pñmicationem vñ saltem p hoc
q? aliqd semel in die pñmicationem. repñet veritas passiois xpi.

Et cum liceat cessare oino a pñmicatione. Ritudo circa hoc est
duplex modus dicendi. Alius est q? hoc sacm non est de ne
cessitate salutis qñum de sua institutione. s. si est. vel hoc est
ex assumpto officio qd. f. qñ nō tñc exeq. vñ pñb. prochi
alis. vel mandato eccle. supaddito. f. vi fideles pñmicationem
scilicet in anno. f. in pasca. et de pe. et remiss. omnis. Alij si qñ
tunc negligit nō est sine pñmicatione. et id peccat mortalit. qñm
talis catholicus reputari nō dñ. ar. de pfe. di. ij. f. f. f. qñ
intelligit si omittit ex pñmicatione et pñt monit. vñ dicit. c.
se. et fuit in piculo mortis. et pfe. di. ij. pñb. Rō at qñ hec
eccle. instituit. est. q? hoc sacramentum est salubre. et multi
ne pñgebant suam salutem. Et fm hunc modum dicendi il
lud Job. vj. Misit m. car. si. ho. et bi. eius san. nō ha. vi. i
vo. intelligit de manducatione spūali q? est p fidem et carita
tem. sine q? nullus ad salutem saluat. et hoc etiam est in piculo
aliq? modo qñtum ad incoipatōes. et h. de pñ. Bon. iij. di.
xij. p. ij. q. ij. ar. j. c. Alij modus vñ est. q? cū sit duplex mo
dus sumendi hoc sacm. f. spūalis et laimentalis. omnes te
nent salte spūali mducare. q? hoc est pñmicationem. vñ du
crum est sup. Manducatio at spūalis inducit vñm sue resu
erum pñmicationis sacm vñ dictum est sup. et ito sine voto
pñmicationis ho. sacm nō pñt homini esse salus. frustra at eē
vñm nisi impleat qñ oportunitas accessit. et id tñc homo
hoc sacm sumit. nō tñ ex statuto eccle. s. et ex mādato dñi
Job. vj. Misit m. car. si. ho. et bi. eius san. et Luc. xij. Doc facite in
meam pñmicationem. Et statuto at eccle. sunt tpa tñm
ta exequendi xpi pñmicationem. et h. de pñ. Deo. iij. q. lxx. ar. xj. c.

Et cum hoc sacm debeat in vñs q? pñmicationem dñi
pñmicationem hoc sacm recipit ad efficaciaz q? est eque in altera spē
sic in vñs q? pñmicationem xpi est sub vñs. et hoc voluit Boni.
iij. di. xj. p. ij. q. j. ar. ij. c. et Ric. iij. di. xj. q. iij. ar. vj.
o. et id sufficit q? tñt sibi in altera spē tñ. pñt piculum erro
ris. q? forte non crearent aliq? simplices totum xpm recipere

in altera spē. si eis daret in viuas. sic pars te eo cui erant
sanguis te postea. q. non credebatur q. sanguis ibi esset. Dicit
et ipso in spē panis t. nō vini p. piculum effusionis vitā
te. Ad signū qd sufficit p. lo q. p. ficit sub v. q. spē. in
eius p. nia. Adnotō t. te qd nō tunc erat piculum effusio
ontis. nec erroris posset sub v. q. spē dari. vi d. Ric. i. b.
dem. Mota t. fm B. o. n. i. i. i. vi. d. i. j. p. i. q. j. ar. i. q. hoc
sacm. et q. efficit in altera spē sic in v. q. Postea sp. f. r. a.
dicit q. ipe credit q. sanguis addit ad efficitas alio mō. Dicit
etiam B. n. o. q. ipe nō reprobat p. uerūdinē asterōisum
t. grandam alioz q. post sumptōis corpis t. sanguis xpi d. i.
muntur ibi aliqd te sanguine v. infundat vitā p. u. r. t. postea
p. m. u. n. i. c. a. n. t. aliqd m. e. x. possunt fumē. ego at puto q. nō it
faciendum. q. v. n. i. u. m. additum fm aliqd ad m. n. u. s. illi sp. i.
p. m. u. n. i. t. a. t. e. m. solueret. t. sic xpi sanguis ibi t. m. e. r. e. t. esse. v.
bitum est. s. Si obicit q. p. d. i. c. a. t. illud Jo. vi. nisi m. a. n.
c. a. r. i. b. o. ē. d. o. m. i. n. u. s. q. sub v. q. spē corpus manducet. t. san
guis bibat in re. licz non in signo exp. lo. Et dōm q. illud
intelligat te manducatōis sp. a. l. Si dicat et q. in ecclia gre
corū instituta p. Paulum tradit sub v. q. spē. dōm q. licz illi
b. i. i. faciant. latm t. melius faciunt rōne sp. u. i. c. t. a. t. Ecce
ho illa m. u. n. i. c. a. t. in sanguine debet sp. d. i. c. t. a. t. R. e. p. n. o. n. te. cō.
di. i. i. q. omne cui rōem tangit Du. li. i. j. te fac. p. t. vii.
c. i. i. j. q. inq. d. i. s. e. traditū s. v. u. c. e. l. l. a. m. i. n. t. r. a. n. t. ad nō
dum cum dedit. h. s. p. s. u. e. r. u. t. v. t. c. o. p. u. s. x. p. i. f. r. e. e. s. t. e. s. i. n. t. r. u. m.
non accipiant. Mōn t. it. et intelligendum q. xpi illam bucel
lām in sanguine intinxeit. s. in vino lactuaz agrestium. cum
qd. crederet agnus fm legem.

Equit' videtur de firo. f. qd dari debeat corpus xpi
 et qd non d' dari. Etia qd grunt plura. f. Etiam
 preb' peccet q' sciatur dari corpus xpi etiam in mō
 pctō. It' aut talis si pnt eucharistiam sibi dari. et tunc p'sb'ri
 peccat in dando. Alit' pnt et sic aut suum pctm mortale est
 manifestum. aut occultum. si manifestum tunc p'sb'ri dando sic
 bi peccaret. q' 3 ipm exceptōs legitimā h'p. quas sibi publice
 obijce p't. Accipio et b' manifestum. non p' eo qd p'bar p't.
 qd p'te magis manifestabile d' q' manifestum. An si sacer
 dos sciret parochianum suum esse in crimine. qd legitime
 posset 3 eum pbare. ut q' illud crimen necarent nisi duo v't
 res testes p' qd hoc pbare posset. non p't hoc d' illi eucha
 ristiam negare in publico pctm. q' iam inferret sibi pctm
 q' crimina pbaret. qd fieri non d' 3. q. iij. corp. q' h' accu
 pio b' manifestum p' notorio. qd at dicat notorium dictum
 est sup. Si at pctm suum est occultum. aut pnt in occulto
 et tunc faceret sibi dando peccat. q' h' 3 eum legitimam
 exceptōem. quam sibi in occulto obijce p't. et ipm d'mōt.
 ne pnt in publico. v' h' de p'se. di. ij. ne p'bare qd pnt.
 Alit' pnt publice. et tunc faceret d' sibi dare. q' 3 eum nō
 h' legitimam exceptōem. quam ei in publico obijce posset. ex
 re offi. iudi. di. f. faceret. hec Rich. iij. di. re. q. iij. ar. f. se
 cū hoc intelligi v'g' esset: q' illi q' pnt est p'sb'ri fudat'. f. se
 cus creto esse si sit cōfessus. q' talis legitime excipe p't qd
 ei dare non debeat. de p'se. di. iij. tribus. vbi p'cip' q' cōfessio
 de eucharistia. de cū p'ficia m'bi p'bat. Et faceret pecc
 et dando sacm' hystorico. Qd solutio hui' questionis q' sit
 ex solutiōe pccatorum manifesta est. tales em'p'unt illicitam
 vitam. v' de talib' d' de p'se. di. ij. p' dilectiōe. puto nec ma
 iestati d'ine nec euangeliæ disciplinæ p'gnare. v' p' p'bar et ho
 mo eccl'ie. tam turpi et infami p'agnatiōe fecer'. v' nec talib'
 nec cuiusq' infami notorio. manifeste danda est eucharistia.
 p'm etiam qd. ibidem. si tñ v' de ibidem in s. c. tales reuer
 tant ad dñm. eis dimittit vel reconciliatio non negat'. Alon ē
 tñ hoc sic intelligidum q' statim debeat eis dari eucharistia.
 q' ap' reuerentiam sacri v' p'bec eo: puerio esse non fici
 no debeat eis dari vsq' post gactam p'nam. nisi aliq's articu
 lus necessitatis vel pietatis aliq' alit' suaderet. Sed
 nōne est p'p' fume corp' xpi q' infamari a sacerdotē negatō
 eucharistiam: It' q' h' sit pctus pctō peccare mortalit' su
 mento corpus xpi q' infamari. tñ sacerdotē ministranti cor
 pus xpi. pnt est peccare mortalit' infamando inusite pctōe

[illegible]

inspiciunt. Sed 3. ij. q. iij. si qd epm. vñ qd hñs qd defecerit
in accusatione clericor. nō est danda eucharistia in fine. Rñ
hoc dictum est ad terrorem. vel loq̃e te non digne penitendo
alia vo. c. vij. loquunt te digne penitendo. hoc 3o. Et
non hñsco vñm rōis debent hoc factm p̃cip̃e? Rñ aliq̃ di
cant nō hñc vñm rōis duplicat. vñm qd hñt debilem vñm
rōis. sic dñ non videns qd male videt. et qd tales pñt aliquay
reuerētem hñi? facti cōcipe. nō est eis hoc factm tenegandū.
Alio mō qd vñm rōis totalit̃ carent. et hoc p̃t esse duplicat.
aut em̃ nūq̃ habuerit vñm rōis. s̃ a natiuitate sic pñsse
runt et talibz nō est hoc factm exhibendum. qd nullo motu
p̃cessit in eis hñi? facti reuocō. aut nō caruerūt semp vñm rō
nis. et sic si pñs qñ erant sue mentis p̃potes apparuit in eis
hñi? facti reuocō. tēbz eis in articulo mortis hoc factm ex
hiberi. nisi forte timeat p̃culum vomit? vel expūdit vel al
ter? irreuerēte. vñ dñ. xvj. q. vj. is qd. 3o qd in infirmitate
pñs p̃erit. si vñm ad eum sacerdos inuitat? venit. o p̃pessus
infirmitate obmutuerit. vel in fr̃ctum puerus fuerit. tēbz
restitutionem qd audierit et accipiat pñam. i. obolutorē fñi
glo. c. forma hñ ē de sen. et a nobis. et si pñm credidit mo
ritur? recedat p̃ manus imposuō et infundat ou eius eu
charistia. de hoc vñ. j. tractatu de pñia. Et ar̃p̃e p̃cip̃e
qd emergunt dicunt debet dari corpus xpi? et vñt qd nō.
qd enī tales arēnt ad inspectiōem hñi? facti fñi dñm. li.
ecclesiastice hierar. Rñ? dñm. loq̃e idem te de eurgumētia
nōdum baptizato. in qd. f. nōdum est vñ temōis et nūc
q̃ viger in eis p̃ originale p̃ctm. s̃ de baptizatis qd copulati ve
runt a spiritu imundis ē eurgumētia. sic te alijs amēbz. vñ
Lassian? dñ. eis qd ab imūdis verant spiritu cōiōnem sa
cramēti sciam nūq̃ a senio ab nñis memim? in dñam
Dec 3ho. iij. di. ix. ar. v. q. iij. c. iij. q. lxx. ar. ix. c. ij.
Mundū pueris dñ dñt? Rñ? eurgumētia est rō te pueris recei
ter natis et te amentibz qd nūq̃ habuerit vñm rōis. vñ ta
libz nō sunt facta mīstria danda. licz qdam greci dñm sa
ciunt. xpi hoc qd dñm. ij. c. ecc. hierar. vñ baptizans ē
facta cōiōnem dandam. nō intelligēs qd dñm. loq̃e te ba
ptismo adultor. Nec tñ aliqd detrimētū vñt eñe patiunt.
xpi hoc qd dñm. nisi m̃. car. li. ho. et bi. eius san. et. qd
sic Aug. scribit Bonif. tñc vñm qd fñctis corpis et s̃m
guinis p̃ncip̃e sit spūalit. qñ in baptismo mēbz corpis xpi
ēst. s̃ qñ pueri incipiunt aliquem rōis vñm hñe vñt pos
sint p̃cip̃e reuocōem hñi? facti. tunc p̃t eis hoc factm p̃ferri.
vñ si puer est in eate apta ad viuicandū et reuocōem cor
pus xpi. vel p̃te etatem adultas. f. anno. x. vel. xij. tunc si ap
pareat in eo signa discretiōis et reuerētie p̃t sumē. alio non.
hoc 3ho. iij. di. ix. ar. v. q. iij. o.

Equē vñt de qmō. f. de vñm xpi. hoc est de vñm hñ
facti: qd xpi vñm ē hoc factm in pñia sui institutiōe.
Et circa hoc gr̃unt plura. f. Et xpi sumpserit cor
pus et sanguinem suum? Rñ? tēbz pñt qd sic. hoc em̃ exp̃sse
dicunt sc̃i. vñ sup illud Ruth. iij. Lūqz comedisset et bi
bisset et. dñ glo. qd xpi in cena comedit et bibit. cum corpis
et sanguinis sui factm discipulis tradidit. vñ qd ap̃li coica
uerunt carnem et sanguinem. et ip̃e p̃cip̃auit cum eis vñ et
om̃iq̃ merice dixerit. Rex fecit in cena turba cinct? duodecim.
De reuerētia mambz: se abat ip̃e cib. Mon at sumpsit vñt p̃se
q̃re aliquem effectum. s̃ vñ alijs sumendi p̃beret exemplū.
vñ Cr̃p. pñs bibit ne alijs potum sanguis abhorret. Lūqz
em̃ dñ in euang. qd xpi accepit panem et calicē. nō est intell
gendū qd tñ accepit in mambz vñ qdam dicunt. s̃ eo mō
accepit. qd alijs accipiendū dedit. vñ dixit discipulis. accipite
et comedite. et iter accipite et bibite. intelligēdū est qd ip̃e acci
piens comedit et bibit. licz em̃ in mādūcōne corporali opo
ne at differre ēntialit mādūcāte. et illud qd mādūcat. non tñ
in factali. qd sic ibi est cib spūalis p̃ actns. f. sp̃e mediante.
sic p̃ actns qd mādūcat dñ differre ēntialit a mādūcāte s̃ nō
illud qd p̃ actns. sic illud qd p̃ se mouet dñ ēntialit differre
a mouēte. vñ corp? ab anima. nō tñ illud qd p̃ actns mouet
vñ aiam a se. Et xpi sumpserit spūalit? Rñ? circa hoc ē
duplex modus vñi. vñus est qd nō. qd vñi est spūalis mādū
cāto ibi est vñm. vñi at est vñm ibi est diuersitas. cum s̃ xpi

nō differat a se: non comedit spūalit. et hic modus est fñi
3ho. iij. di. ix. q. j. ar. iij. c. et p̃e. iij. di. xj. ar. vj. q. iij. c.
Alius modus vñi est qd sic. sic em̃ dicit. j. esse eius hñi? sac
menti est nō nñ augmentum spūalis gr̃e. s̃ enī qdam accu
olis refectio dulcedinis spūalis. licet at non fuerit xpi gr̃a
augmentata ex hñi? facti suscepro. habuit tñ quādam dul
cedinem spūalem in noua eius institutiōe. vñ 2. u. xij. tēbz
terio testatū hoc pas. man. vo. qd Eusebi? expōnit de sac
mēto hoc. qd discipulis tradidit. et id spūalit manducauit.
manducauit enī factalit m̃gnum corpus suum s̃ factm
sumpsit. et factm hoc intellexit qd disposuit. alit tñ qd ceteri
spūalit. et factalit sumant. qd augmentum gr̃e suscipiunt. et
ad veritatis p̃ceptiōem signis sacramentalibz egunt. et h̃ mo
dus dicendi est fñi 3ho. iij. q. lxxj. ar. j. c. iij. Et xpi
corpus suum tēbz iuxta? Rñ? Bilan? dñ sup 3ho. qd ñ
et pueniens qdam fuisse p̃stera malicia iuxta. Sed qd xpi
tēbz esse nobis exemplū iusticie. nō pueniebat eius magis
stero vñ iudam occultum p̃torem sine accusatōe. et tūc tñ
pbatōne separet ab alijs cōiōne. ne daret plūs exemplū su
milia faciendi. et ip̃e iudas exaspatus ex hoc sumeret occasio
nem peccandi. Et id dñm est qd xpi iuxta sic et alijs discipul
dedit corpus suum et sanguinem. vñ dñ 3ho. li. de ecc. hier
ar. et 3ho. sup 3ho. hñ enī. j. q. j. xpi. Quid fecit. et. xij.
q. ij. illud cum hñi dare. Et xpi corpus suum iuxta
dedit cum bucellam intinctā ei potest? Rñ? qd non. s̃ sim
plicem panem. Et em̃ dñ Aug. sup 3ho. dñs pñs distribue
rat oibz discipulis corpus suum. vñi et ip̃e iudas erat sic lu
cas narrat. et postea p bucellam intinctam atqz potest? p̃di
torem suum exp̃ssit. signat at vñ Aug dñ ibi p panis intin
ctōis fictio iuxta. vñ em̃ inficiant fila tinguunt. vel forte signat
dulcedo dñe bonitatis. qd ex intinctiōe lapidior reddidit pa
nis. qd bonum xpi sui m̃gitudinem factū est ei malum. et
introguit in eum sathanas.

De impedimento eucharistie.

Titulus. xviij.

Ostea consideran

dum est de his qd hñt impedire. vel reēdere
a sumpsiōe eucharistie. Et pmo de his qd
hñt impedire p̃t indignitatē. vñ sunt p̃ctā.
sc̃do de his qd p̃t feditatē. vñ pollutiō nocē

na vel alie pollutiōes. tercio de his qd p̃t statū agnitōis. vñ
cibo vel potus p̃sumptus. Circa p̃mū gr̃unt plura. f.
Et p̃ctō hñs p̃ctā p̃ctā mōdus sumat corpus xpi damna
bilis? Rñ? sic. et hoc p̃t indignitatē qd est in ip̃o p̃ p̃p̃ctem
tam ad factm exteri? qd est sc̃m. qd ad rem p̃ntiam interi?
qd est factm sc̃toz. qd enī ad res significatōis tñ. qd est sc̃tas
cui obicem ponit. vñ. j. Lōz. xj. q. man. et bi. indi. iudi. sibi
man. et bi. i. p̃p̃ctatōis. Quidā tñ distinguūt qd p̃cti mōdū
p̃ctā p̃sturgit in aliq. aut ex certitudine sufficiat vñ qd sc̃t se
fornicatū. aut p̃babil. vñ qd morose delectat? ē. et tūc fuisse
mōdem p̃sentum. aut leui. vñ hō scrupulosus. qd tūc de leui
delectatōis ne fuerit mōde p̃ctm in p̃mo casu peccat mōdū. et
sitr in sc̃do. s̃ nō in tercio. Max in p̃mo p̃ctm. i sc̃do disc̃i
mini se expōnit in tercio nō. et na distinguūt p̃e. iij. di. ix.
q. ij. ar. j. c. 3o esto qd sit pasca cū p̃ctō tēbz coicare. vñ
qd tñ nō peccat coicant? Rñ? tñ in eo qd facti illud qd tēbz
nō peccat. s̃ qd malo mō facti. vñ in coicant? et om̃itēto pec
cat. s̃ tñ magis coicant. qd coicare i p̃cto ē molū d se. s̃ om̃i
tere coicant? sit malū ex p̃cepto eccl̃e vñ pot? dñ excoicantōz
eccl̃e sustinē. qd in p̃cto coicare. nec tñ p̃plexus ē. qd p̃t peni
tere. hoc p̃e. vbi. s. c. ij. Duo p̃cto peccat sumēs corpus
xpi cū p̃ctā p̃ctā mōdus? Rñ? p̃cto om̃issionis et negligēte.
di. f. se ad tantū hospitiū suscipiendū p̃pare p sui excoicantōz
om̃it. et negligat et p̃cto p̃empt? et irreuerēte dñ. f. dñm
sui in tñ fendū hospitiū introducat. et gr̃am sibi ab eo obla
tam in sacro respuit. ac p hoc q̃rum est in se ip̃i dñm p̃tame
hñ facti. hoc 3ho. iij. di. ix. q. ij. ar. ij. c. Et aliq̃s cr̃is
in p̃cto mōdū p̃ctā tñ eius nō hñs sumēto corp? xpi mō

si sit et surreptione erit venialis. Si autem cum sensu velibe-
ramus. et percipit cum appetitu futurum est modus. Illa tamen co-
placens non facit pernam pollutionem esse peccatum. quod non est
eius causa. si ipsa in se est peccatum. si autem placet ut est nature econo-
ratio non est peccatum. Et pollutio pugalio debet referre
a sumptione eucharistie. Ratione coitus pugalio si sit sine peccato
ut si fiat cum plus generante. vel tamen reddendi. non alia ratione
reddat ab hoc sacramento quam pollutio nocturna. quod accidit sine
peccato. propter immundiciam corporis et distractionem mentis. ratione
autem dicitur. super illud. et dicitur. xxiij. q. iij. scilicet si panes
proponit. ab his qui vires tenerent aut comedi non poterant. et
sommagis panis qui de celo descendit. non per ab his qui pugalibus
paulo ante adhaerent amplexibus violari. non quod nuptias per
nem. si qui eo tempore qui carnes agni paschalis manducatur sumptus.
a carnalibus opibus vacare debent. si qui hoc finem agunt non
finem nunciatum est intelligendum. id dicitur Gregorius. et hinc. q. iij. vir
cum. ipse. et talis est suo iudicio relinquendus. Si autem voluptas
dicitur in ope carnis. ut ibidem Gregorius. scilicet. ubi dicitur. ne
accidat ad hoc sacramentum nisi prius fuerit lotus aqua. scilicet. Alii
tamen distinguunt quod voluptas per viam duplicem. scilicet. aut ita quod mo-
neat ad cognoscendum. propter fornicationem vitandam et sic de absti-
nere de pinguo. aut propter explendam libidinem. et sic abstinent de
necio qui cognoscit virorem ut meretur. xxiij. q. iij. vir cum
ipsa. in ter. et in glo. Item nota quod de con. vi. h. olo h. d. v.
quod qui vult coicare de abstinent ab viro. ipsa tribu aut. iij. aut. v.
dicitur. et intelligit finem. quod de abstinent quum est in se et non de
exige. si exat. tunc reddet. si illud non est preceptum si psumit.
Et per mlti mlti arceat a precepto coitus propter. R. quod si
nec est mlti statum propter. quod illa immundicia est per nati. si tamen ex
uerena recte non psumit. vel quod per ab ignefu ecclesie abstinent
voluerit et laudanda. si tamen preceptum non est iudicanda. vi. v. c. f. t. c.
ad eius. et ex. de puri. c. vno. Sicut dicitur per de illa infirmitate
quod de. lxx. xv. seminus fluxus. Et fornicatio homicidii in
pedat. Ratione fornicatio hominis non inducit immundiciam corporis. nec
tantum distractionem mentis. sic fornicatio fornicatio. propter intensio-
nem teleactionis. si tamen fornicatio homicidii puenat ex ea. quod est
peccatum mortale impedit ratione fide cause a sumptione sacri. hoc
Abbo. iij. q. lxx. ar. vij. c. v.

Et quia videtur de facio. f. de his qui hnt retrahit a sum-
ptione eucharistie. propter statum agunt. Et circa hoc
quidam plura. f. vir ab vel pot. passump. impedit
sumptionem sacri. Ratione quod sic. ex de cele. mlt. ex pte. in ter. et
glo. d. Et hoc triplici ratione. per vi. Aug. dicitur de bono sacri.
vir. f. prius in eo iniret nodum infectu aliud cibo vel potu. de
co. vi. h. ligo. scilicet. propter significatio. vi. f. de intelligit quod rpe. q.
est res sacri. et charitas est primo fundari de. co. dicitur nris
finem illud. abbas. vi. pmo qntate regnu. ter. tercio propter pculuz
vomis. vel ebrietatis. q. qnt ptingit qnt hoies inordinare po-
nto vel abis vunt. sic dicitur de. j. lxx. xj. Alii quidem est
rit alius ad ebrius est. Scilicet. in infirmi. q. statim sunt
coicandi. et per cibum si de co. pculo timeat. ne sine coione de-
cedant. quod nctas legem non hnt. de pte. vi. ij. pbi. pte. dicitur in-
firmi statim coicet. ne sine coione decedat. Caplm at illud
quod hnt de pte. vi. j. sacra. Sacramenta inq. altaris non nisi a
ieiunio celebrant per diem. q. cena dñi celebrat. loq. de pte
tudine aliqui apud aliquos obfura. ad repetitio. cene dñi die
illa. f. Iouis facit. ut a no ieiunio corp. rpi sumeret. si hoc
mo est obrogatum. ut em dicit Aug. c. plico. p. vniuersum or-
beni mos ille fuit. vi. f. corpus xpi a ieiunio sumat. S.
obijet quod dñs dedit hoc sacrum aplis post cenam. Jos. xij.
Ratione quod illa hora puenit fuit pme institutioni. ut dicitur fuit
sup. si non puenit nro vsu. quod institutio respicit effectum sacri.
si vltus vltus. tamen tate suscipientis. ut qui hnt plenus non est
aptus ad pagendu spualia. id hoc fuit non de ecclesia. Nec
est simile de aplis. quod ipsi sobrie comederat exemplo xpi. et co-
mecerat cibum pascalem. q. dñm spualis erat quum ad
roem significandi. Et sumptio aqua vel alteri pot. vel ci-
bi in minima qntate. vel et reliqua. ab i ore remanenti impe-
dit. Ratione duplex est ieiunium. scilicet. nati quod de pnat. cuiuscu-
q. passump. p modum cibi vel potus. et tale ieiunium requirit
ad hoc sacrum propter plica. et id post sumptionem aqua vel alteri
cibi vel potus vel medicine. enaz in minima qntate. non licet

sumere hoc sacramentum. et qui fecerit excommunicandi
subiacet. alio beneficio erit privandus. ar. ex de accu. si pste-
rit. et. vij. q. j. nihil. ubi dicit. Nihil refert utrum aliquid bndi nu-
triat per se vel cum alijs. dñm sumat per modum cibi vel po-
tus. Reliquie tamen ab remanentes in ore. si casualit reglucian-
tur non impediunt. quod non trahunt per modum cibi vel pot. si
per modum saline. Et eodem modo est de reliquis aqua et vini
quod os ablutit dñm non trahunt in magna qntate. si per
mixta saline. quod vltori non pte. hoc Abbo. iij. q. lxx. ar.
vij. c. iij. finem enam Rich. iij. dicit. vij. q. ij. ar. iij. Si pbi
an nullam os suu propter reverentiam sacri aqua lauet et a casu aliq-
gutta aqua illius stomachu intret. non propter hoc tenet nullas de-
muti celebrare. maxime in die solenni. quod hoc non videt impo-
dire dignam ppatos pbi. nec reverentiam sacri. Et de salibu
idem iudiciu habet. Et eiusdem finis est Hosti. Secus est si
ex ipso illam guttam regluciet. finem vltor est ar. xv. q. vj.
c. j. Aliud est ieiunium ecclesie quod. scilicet. statuit ad carnis macera-
tionem. et illud non impedit propter plica. quod plica non multum
nutrunt. si magis ad alterandum sumunt. Et ab vel
pot. passump. in nocte profunda impedit. Ratione quod pncipi-
um die finem de vltoribus dñm sumat. ecclesia tamen finem curi-
am romanam diem inapit a media nocte. et finit in medio no-
ctis sequitis. ex de of. iudi. vel. psumit. et id si post media no-
ctem aliq. aliq. sumptus per modum cibi vel pot. non pte. ex
tem die hoc sacrum sumit. per de an mediam noctem. Nec re-
fert utrum post cibum vel potum comierit. aut et si abo digest
sit ad pceptum. Refert autem quod ad turbationem mentis quam
homines patiunt propter infirmitatem vel indigestionem in cibo
sumens perturbat. Itro ad sumptionem huius sacri ineptus red-
dit. hoc Abbo. iij. q. lxx. ar. vij. c. v. Hosti. at dicit. quod pbi
cibo vel potu sumpto p nimia sui celebrare poterit si tanto
tempore comierit. vel etiam sine commotione dñm quod cibo digest
esse possit. Sed ego non credo sibi. quod qntumq. comierit o-
mane vsq. ad nonam. non possit dici quod ieiun. esset. loq. de
re ieiunio quod requirit ad hoc sacrum. Et hoc sacro sumptio
licet statim cibum sumit vel potum. Ratione maxima tenoris
requirit in sumptione huius sacri. quod tunc papie eius effectus.
hoc at tenoris magis impedit per pcentia quod per sequia. et id
magis est institutum quod homines ieiunent ante sumptionem
huius sacri quod post. Debet tamen esse aliq. mora inter sumptos huius
sacri et alios cibos. f. vsq. ad psumptionem illar spz. sine al-
terationem propter reuerentiam. quod tamen illa alteratio cito fit. non de
quod mora sit multum magna. Tamen a vniuersa oio actionis gratia
pot. psumit dicit. et psumit etiam dicant suas oio
nes pntas. finem tamen annis canones statuti sunt a papa Cle-
mente facio ut hnt de pte. vi. ij. tribu. si igit. quod si mane omnia
potio edat. si ieiunet vsq. ad sextam quam sumperunt. et si
hora tertia vel quarta acceperunt ieiunet vsq. ad vespam. Alii
tamen em rariis missar solennia celebrabant et cum maiora
ppatione. Itunc at quod frequentius op. sacra mysteria celebra-
re non possit velaculi obfura. et id est per psumptionem suam
abrogatum. hoc Abbo. iij. q. lxx. ar. vij. c. vj.

De efficacia sacri eucharistie.

Titulus. xix.

Einde Consideran

nam est de efficacia sacramenti eucharistie.
et primo quod sit effectus huius sacramenti. scilicet
in quo habeat effectum. Circa primum sci-
endum quod per hoc sacrum primo gratia pferit. om-
ne enim effectum quem facit abo et potus quum ad vitam cor-
palem. facit etiam hoc sacrum quum ad vitam spualem. Jo.
vj. Caro mea vere est abo. et sanguis meus vere est potus.
Vnde ref. ar. spualit. quod sine gratia esse non potest. Vnde hoc
sacramentum gratiam pferit. conferat autem gratia spualiter
cum virtute charitatis. Vnde Dam. comparat ipsum carboni.
Carbo enim non est simpliciter lignum. sed igni vniunt. ita et
panis iste non est simpliciter panis. sed panis coniunctus vi-
uitate. Sicut autem dicit Gregorius in omel. penul. Amor dei
non est otiosus operat enim magna si est. et itro per hoc sacrum

quoniam est de sui virtute non tñ habet gratia et virtutis confer. Et etiam excolet in eum fm illud. ij. cor. v. Charitas xpi vget nos. Ince est qd ex virtute huius sacramenti anima spūali pñat p hoc qd telecat et qd dāmmō inebria tur a dulcedine bonitatis dñe fm illud Cant. v. Conredite amici mei. et inebiamini charissimū. scdo virtutes augent. sic p cibum corpalem corpus augmentat. Vnde dyo. dñe qd eu charitatis pñatiam hñ virtutem. qd non esset nisi p augmentū virtutum. tercio peccata venialia remittit p qd seruor charitatis minuit. sic p corpalem cibum restaurat. qd quondie re pñat. Vnde Ambrosius de sacramentis dñe qd ille panis quondie sumit in remedium quondiane fragilitatis. Remittunt at p hoc sacramentum non omnia venialia. s. plura vel pauciora fm qd homo magis vel minus se disponit. et charitas vigeat p illa. remittit autem illud veniale vel illa ad cuius vel quoz remissionem homo magis se disponit. hec Boñ. iij. di. xij. p. ij. q. j. di. iij. c. ij. ad oppositum. et p. iij. di. xij. q. iij. ar. j. q. ij. c. j. quarto enaz qñq remittit peccatum mortale. Vt qñ sumit ab eo qd est in peccato mortali. cuius pñam non hñ. et affectum. forte em pmo nō fuit paritū. s. deuote et reuerenti accedens psequit p hoc sacramentum grām charitatis qd pñat pñat. et remissionem peccati. qñto hominum tam sumenti qd etiam offerenti: qd etiam illis qd hoc sacramentum offert. fm modum et qñtū suū deuotōis et feruoris pena peccati remittit. scdo homo a peccatis pñat. tum qd p ipm spūali roborat fm illud ps. Panis cor ho pñat. tum qd p ipm ingratum est signū qdā passionis xpi. p quam reuerti sunt demones: impugnatō demonum repellit. Vnde Chns. dñe sup Jo. Tu leones flāmā spūali teo. sic ab illa mēsa discendum terribiles effecti in animo. De huius sacramenti efficacia loqñs Inno. et qñ omnes eius effectus suspēdit breuit pñat dñe. Eucharistia liberat a malo. pñat in bono. relet venialia. et cauet mortalia. hñ etiam virtute sacramenti: omēs virtutes augent. omnium grāz fructus exuberant. Impeit autem efficacia huius sacramenti a aliquo modo p venialia. peccata autem venialia dupliciter accipi pñt. Uno mō put sunt pñat. Alio mō put sunt actū. Primo qñm mō peccata venialia nullo mō impediunt effectum huius sacramenti. potest em pñat qd alijs p multā peccata pñat venialia deuote accedat ad hoc sacramentū et plenarie psequat huius sacramenti effectum. scdo autē mō peccata venialia nō ex toto impediunt huius sacri effectum. s. in pñe. dictum est em qd effectus huius sacri non solum est accē pñat habitualis grē et caritatis. s. et est qdā refectio actual' spūali: dulcedio. qd qñ ipedē si alijs accedat ad hoc sacramentū mente distracta p peccata venialia. non autē tollit augmentum spūali grē et caritatis. Cum omnibz pñat pñat Thbo. iij. q. lxxv. o.

Equit videri de secūto. s. in qd habeat efficacā sacramentum eucharistie. Et circa hoc grūnt plura. s. An habeat efficaciam in qdlibet viro iusto? Rñ. Sacramentum non hñ efficaciam in alijs nisi digne accedat. digne autē accedit qd se prepat sic dy. Tantum vō sacramentum accipe sicut cibum cibum non est pñat nec fructuosum est. qd i hoc sacramento est pñat diuina maiestas. et summa expñit charitas. id dy recipi cum honore et deuotōne. et qd sic non recipit tam hospes in immūto hospino. necesse est vt homo deo hospitium pñat p sui diuinitatem. et qd nullus hospitium pñat nisi eum cognoscat. necesse est qd istum cibum ab alijs discernat. Ad hoc qd hoc sacramentum in alijs habeat efficaciam. opoz pñat istum cibum ab alijs discernē p fidem. se qñto hospitium pñat p sui pñat. tercio in hospitio pñat recipe cum honore et deuotōne. Primo et scdm habemus i. cor. xj. Primo ibi. Mō diuinitas corp' xpi. scdm ibi. Probat autem seipsum hñ. iij. in Zacheo. Et qd multi recipiunt hoc sacramentum qd se non prepat debite. id multi imbecilles et infirmi et cor. multi. Cum qd querit vñ vir iustus recipiat sacri efficaciam. dñm qd si prepat se recipit. Al oñ si ex qdā corruptione vel distractōne non prepat se debite. aut nullam aut modicam reportat efficaciam. licet non incurrat

mortalem offensionē. hec Boñ. iij. di. xij. p. ij. q. j. ar. j. c.

Etiam hoc sacramentum in aliquo peccatore efficaciam habeat. s. qd est in mortali peccato? Rñ. non est limitanda in largitas qñ in hoc sacro possit facere et aliqñ faciat omnis culpe remissionē. s. fm loz pñat et generalē rōz iustitiam hñ sacri. dñm est. qd istud sacramentum datam est in cibis illis qd sunt de corpore xpi iustico. et omnes tales hñ charitatem. id effectum hñ in solis iustis. effectus autem in iustis. liberat a culpa veniali. et pñat a mortali. Vt sup pñat hec Boñ. iij. di. xij. p. ij. q. j. ar. j. c. Et hoc sacramentum pñat sumenti? Rñ. qd non. s. etiam alijs. Nam sic dictum ē hoc sacramentum non tñ est sacramentum. s. etiam sacrificium. Inqñm em in hoc sacro repñat passio xpi p quam xpc oblat se de suam deo. Vt dñ ad Eph. v. habet rōem sacrificij. s. ingratum in hoc sacro tradit inuisibilis grā sub visibili spū hñ rōem sacri. sic igit hoc sacramentum pñat sumenti. et p modum sacri. et p modum sacrificij. qd omnibz sumentibz offert. dñ em in canone misse. Quod ex hac rē. Vñ. dñ pñat. s. alijs qd non sumunt pñat p modum sacrificij. ingratum pro eo salute offert. Vñ et in canone misse dñ mēto rē. Vñ. Incolumitatis sue. et vñq modum pñat expmōis ad dñ. xvj. dñ p vñbz. s. sumentibz et p multis. s. alijs effundit et remissionē pñat. hec Thbo. iij. q. lxxv. ar. vij. c.

Et hoc sacramentum habet suum effectum in omnibz pñat offert? Rñ. qd non. Nam sic passio xpi pñat qñm omnibz qñm ad sufficientiam et ad remissionem culpe et acceptōem grē et glorie. s. effectum non hñ nisi in illis qui passioni xpi pñant pñat et charitatem. va etiam hoc sacramentum qd est memoriale dñe passionis non hñ suum effectum nisi in illis qd pñant hñ sacro pñat et charitatem. Vñ dñ. nō ad Renatum. Quis offerat corpus christi nisi pro his qui sunt membra christi? Vñ et in canone misse non dñat pñat qui sunt extra ecclesiam. Illis tamen pñat plus vel minus fm modum deuotōis eoz. hec Thbo. iij. q. lxxv. ar. vij. c. ij. Et sumē plures hostias pñat sicut in eodem missa magis pñat lumen. vel etiam illis pñat sumē oblat qd sumē vñm tñ? Rñ. qd non. nam sumptio pñat ad rōz sacri. s. oblatio pñat ad rōem sacrificij. et id ex hoc qd alijs sumit corpus xpi sicut plures non accretat alijs alijs in uamen. sicut enaz nec ex hoc qd sacros pñat plures hostias in vñ missa multiplicat effectus huius sacri. qd non ē nisi vñm sacramentum. nil em plus est vñm i multis hostijs pñat qd in vñ. cum sub oibz et sub vñ nō sit nisi unus xpc. Vñ nec si alijs plures hostias pñat in vñ missa sicut sumit. papit maiorem effectum sacri. In pluribz vñ missis multiplicat sacrificij oblatio. et vñ multiplicat effectus sacrificij. hec Thbo. iij. q. lxxv. ar. vij. c. ij. Explicat liber quartus.

Titulus

Incipiunt rituali quinti libri.

De virtute penitencie.
De sacramento penitencie.
De quibus penitencia te debet agi.
De effectu penitencie.
De impedimentis vere penitencie.
De duratione et iteratione penitencie.
De penitencia scilicet vel finali.
De quibus penitencie in comuni.
De portione.
De pessione qd est. et de institutione eius et necessitate.
De tempore pessionis.
De obiecto pessionis. i. de his qd deo qd pfitetur.
Cum est pfitendum.
Cum pfitendo est pfitendum.
De quibus spalius pfitens qd debent pfiteri.
Quali debet esse pfectus. et qui se de hoc ad pfectum.
De interrogantibus faciendis a pfectore.
Qualis debet esse pfectio.
De pfectionis affectu.
De confessionis sigillo.
Quis est satisfactio.
De possibilitate satisfactiois.
Cum debet fieri satisfactio.
Per qua opera satisfactio debet fieri.
De quibus satisfactiois.
De elemosyna.
De oratione.
De ieiunio.
De restitutione in omnium.
De restitutione acquisitionis in ludis alearum et tarallorum.
De mensura satisfactiois.
De canonibus penitentialibus.
De speciebus siue distinctio penitencie in omnium.
De penitencia publica.
De penitencia solenni.
De clauis virtutis sunt dote ecclesie. Et quot sunt.
De effectu et virtute clauis.
De ministris clauis.
De his in quos clauis vsus exerceri potest.
De indulgentiis.
De vocatione extrema.

Incipit liber quintus summe Astaxani. qui tractat de sa-
cramento penitentie. Titulus pr. mus.

Unita quar
ta pte huius

[illegible]

Primus

q. sub rōne hac pētm nulli⁹ alterius vntus est obiectum. sed q. act⁹ pnie est p. cēnnaz dntm⁹ ab actibz alijs vtutibz. dnt em vntum innotet nobis p. act⁹. dntm⁹ ad actum p. obiecta. Est et vntus pnie reducibilis ad iusticiā. qd. prj. q. tūlū qd. dī te pe. dī. q. i. j. pnia est qdaz volens vndicta punietis in te. qd. est qd. vlt. pnie. vndicta et maleficiū pniētō puniet ad rōz iusticie. hec Ric. iij. di. di. r. iij. q. ij. ar. ij. c. *Emptat* vntus est act⁹ q. est pnie? R^m S^m dco. iij. di. r. iij. q. ij. ar. j. q. facitū vnt in vocabulo pnie iem et qd. penam tēz. Hoc at nō tñ impoitat passiōe pene vt inbērens. h. ēē actōem volēns respectu pene. vñ pnia actualis est punitio voluntaria. vel voluntas punitōis. In hac at est multa plicare. p. velle pētm punire ius vndicare. scōo se pco casse nolle siue pētm testari. tūo punitōis iam iusticiā velle libe acceptare. qto pnia iusticiā pament ferre. In qlibet hōe rōm qūoz actū saluat ppetas p. vocabuli. f. pnie. vñ in hōz qūoz: ppe vt pnie significat ei⁹. pē at qlibz qz est act⁹ vntus. q. pē esse act⁹ recte rōm pōimus. non q. sp. sit actus vntus. i. ei⁹ pnia vntus. vel generat⁹ vntus. h. q. pōimus re cie rōm. in q. pñstū bonitas moralis act⁹ humani. Est q. p. m⁹ pdictoz actū pē esse iusticie pnculans. f. vndicare. tō est actus vntus pnie. vt te pe. dī. q. i. j. pnia ē qdaz volēns vt s. r. scōo at. tūoz pnie esse cūiustūqz vntus q. dī et ipe nūo pnta humilitatis. q. inclinat ad testandū pētm supbie. et ad acceptandā penā q. soluit reatū supbie. *Castigatio* qm ad pētm luxurie. s. sic te alijs vnto apparuit. qm vō q. crus pē esse act⁹ vntus pnie. tūlū ē pnia fm dntm⁹ R^m fm mētm. iij. di. r. iij. pnia est grā vel vntus q. cū emēdaciōe ppositio pntia mala plangim⁹ odim⁹. et plangē dā nēz pntē nolum⁹. et hec dntm⁹ tō pnia ad pno sufficit. q. pntissima est tangit em genus ei⁹ actū et obiectū. Est aut pnia grā ppe filēm effectū iustificatiōis. plangē vō sūm. Est ibi pntē p plancm siue exteriori siue interiori. Intelli gendū ē qd. vt plangim⁹. non q. pntēssē fm in actu plangēdū sit. h. q. sp. habilis ad plāgendū. Nota et q. plangē vel lūgē p pētm siue est pnie. p malis alijs ei⁹ iusticie. p bonis ei⁹ est beatitudinis lucus.

Equit vivere te scdo ar. f. te origine et ordine pnie
 arca qd gntu pta. v. utqz aliq penit possit et seipso
 Repnia pnt dici vno qntu qmvis detraho pti co
 missi. et hec e in damno fm illud sap. v. pntiam agetes.
 et p angu. sps genitro. Detrahit em ptem qd fecerit pnt
 penam qua vix fuisse. Alioq pnt dici detraho pti ingre
 ssu qd iustitiam legis dei in spe venit. et hoc no est in eis.
 pmo mo punire ptem pnt qd et sola natura sine gra aliq. Sic
 em se do nalt diligit. ita naturalit odio omne pnt qd malus
 incurrit. h i hac pnia regnat volutatis mala. cu pnt boni sit
 amica. pnt qd no est tpe accepta. nec sic penio inuenit gras
 vel veniam. scdo mo non pnt fieri sine gra gnmfaciente vel
 gnfidata. Et hec ardo disponit ad gras qd nulli sit penitiz qd
 inuenit gras et venia. et nulli dat vnt pnia. nisi cu pnt
 tui face miscoiz. et qd dnmnt hac no hnt nec hnt pnt. vt sup
 viciu e. io no pnt pnt veniam. Sed si p impossibile ponat qd
 veniam hac hnt vnt vnt pnt. Hoc qd e possibilia cu
 remediabilis pti diaboli. qd si non pnt penit. Ro at qre
 no pnt penit est. qd libet arbutu ei. et detrahit et ita in
 malo obstatu qd no pnt vni ad penitndu te ma o ad veniam
 pceday. hnt et inuolubilitas ro pncipal e sumeda. p ppa
 tcm ad statu peccantis. qd fz sum et statm meredu. et hac al
 signat Dam. ij. l. c. iij. d. qd hoc e angel casus qd est hoibz
 mo. v. sic meredu statm ho est statm in morte. ita et ange
 lus in pma aqurone. Et hoc pgrue. qd angelus e sba pure
 spualis. nulla hns retardatio ho d et ppositi et spu et cor
 pe corruptibili. qd spm agguat. Et h mo dnt dnt e fm boni.
 iij. d. xij. p. ij. q. ar. ij. c. sup. iij. fen. et pnt fm alioc
 docto. fm et Ego. iij. d. xij. q. ij. ar. ij. c. dom qd pto
 et qd suis naltu cu generali influenza nre pfericare ptem co
 missum. et vt dei offensum. et vt est p legem dei. et vt a deo
 auertum et hmoi. et volutatis et p illud h aliq vel h pntu
 talu ronu pfericare detrahi. et ille mo pntu pnt. et iusti
 an infusione gie. p et sufficient et crucifacione. et pfecte re